

VISSZAFELÉ FOROG

Mottó:

*„Múltakból hirtelen feltör a mítosz,
s a ciklus visszafelé forog,
újraszerveződnek a gyilkos
eszmék, istenek, hősök, korok.”*

Tózsér Árpád: Ember és kora, És, 2020. szeptember 11.

GAZDASÁGI, TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI FOLYAMATOK

2020. III. negyedév

Készítette: Petschnig Mária Zita és Kéri László

Budapest, 2020. október 10.

TARTALOM

Személyes invokáció.....	4
1. Vírus, járvány, félelem és könnyelműség.....	5
1.1. Alapvető adatok és tendenciák.....	5
1.2. Augusztusi újdonságok.....	8
1.3. És eljött a szeptember, s vele a második hullám.....	11
2. Kormányzati vegyes ügyek.....	16
2.1. Kormányzati aktivitás gazdaságvédelem ürügyén.....	17
2.2. Kormányzás a vírus kapcsán.....	25
2.2.1. Az egészségügyi aktivitás.....	25
2.2.2. Az iskolarendszer járványérintettsége.....	29
2.3. A kultúrharc, mint másodlagos kormányzati tevékenység.....	34
2.4. Külpolitikai aktivitás.....	34
2.5. Orbán Viktor személyes médiaoffenzívája.....	39
3. Gazdasági kérdések.....	43
3.1. Gazdasági növekedés.....	43
3.2. A kormány gazdasági akciósomagja.....	49
3.3. Az MNB döntései.....	53
3.4. Hitelminősítők.....	54
3.5. Uniós pénzek és az elosztásukról szóló viták.....	55
3.6. Új TB-törvény.....	64
3.7. Vállalkozások.....	65
3.7.1. Paks II.....	65
3.7.1.1. Új Duna-híd Kalocsa felé.....	65
3.7.1.2. Ungár Péter rákérdez.....	66
3.7.1.3. Baráti cégek az építkezések körül.....	66
3.7.2. Budapest-Belgrád vasút.....	67
3.7.3. Mátrai Erőmű.....	67
3.7.4. Megaberuházás Bezenye és Hegyeshalom között.....	70

4. Ütközetek a kultúrharc frontján.....	72
4.1.Index és egyéb médiaügyek.....	72
4.2.A 2010 utáni médiavilág alapszerkezetéről és fázisairól.....	77
4.3.Színház és Filmművészeti Egyetem.....	81
4.4.Kultúrharc a nagy ügyek árnyékában.....	90
4.4.1. Személycserék az MTA élén.....	91
4.4.2. OTKA-pályázatok utólagos megbolygatása.....	91
4.4.3. Folyóiratok támogatása és nem támogatása.....	92
4.4.4. Átírt történelem, hazafias oktatás.....	92
5. Éledező ellenzék.....	94

Személyes invokáció

Ez a negyedéves krónika az **ötvenötödik /55./** a sorban. És az utolsó.¹ A legelső tizennégy évvel ezelőtt, még 2007 tavaszán írtuk, nem sokkal a Nagy Őszi Válság után; az az összegzés még csak 27 oldalas volt. Az év végén, a 4. már negyven oldalas lett, és ebben legalább két tucatnyi korabeli írás, elemzés szerepelt megjelölt forrásként is. Idővel folyamatosan nőtt a tanulmányok terjedelme, a 2010-es választásokat követő például már 72 oldalt tett ki. És a 7. számútól kezdve önálló „*irodalmi*” címe lett valamennyi jelentésnek - kivétel nélkül az adott negyedévben megjelent versekből vett mottók segítségével. Ettől kezdve általában hetven és a száz oldal között hullámzott munkánk terjedelme, elsősorban attól függően, hogy az adott negyedév mennyire volt eseményekkel teli.

Az eddigi anyagok összterjedelme:

3788= háromezer-hétszáznyolcvannyolc oldal.

Ennyi erővel legalább tizenkét könyvet írhattunk volna, de jól tettük, hogy e tizennégy év során egyre inkább e negyedéves összegzők elkészítése lett a legfontosabb - elvégzendő – munkánk. Az egyik hazai energiaszolgáltató nagyvállalat vezetőinek, s közülük is Mészáros Jánosnak volt köszönhető, hogy e patinás nagyvállalat igényelte e rendszeres és átfogó összegzéseket. És a szóbeli konzultációkat is. Számunkra e beszélgetések felértek egy újabb egyetemmel, s talán nekik sem volt haszontalan. Ha ők nem rendelik meg tőlünk ilyen huzamos időn át ezt a munkát, magunktól biztosan nem állítottunk volna össze hasonló mennyiségű, folyamatos összegzéseket.

Hasonló karakterű könyveket korábban is készítettünk, miként az egykori Politikai Évkönyvben is tizenegy alkalommal közösen írtunk éves összegző tanulmányokat. Nem voltunk tehát kezdők, de ez az ELMŰ részére végzett munka a mi elemzői szokásainkat, munkamódszereinket, archiválási és forrásfeldolgozó rutinjainkat is alapvetően formálta át. Mások lettünk mi is, másképpen látjuk, főleg egyben a **folyamatokat**. *Mert csak a folyamatok az érdekesek.* Úgy véljük, hogy ennél alaposabb és ennyi forrást felhasználó elemzés másutt bizonyosan nem készült erről a másfél évtizedről. Ráadásul az egyes rövid időszakok feldolgozásának a módszertanát is mindenféle külső kényszer nélkül finomíthatnánk, nem kellett semmiféle elvárásra tekintettel lennünk.

Most, ezzel az utolsó összegzéssel elbúcsúzunk. E másfél évtized során egy szűkebb baráti és kollegiális kör is láthatta és véleményezhette az elemzéseinket... ..tőlük is ilyen értelemben elköszönünk.

¹ Ebben tévedtünk, mert...negyedévvel később, - már csak a magunk örömeire- írtunk még egy fejezetet, főként azért, hogy teljes legyen a 2020-as év.

Sajnos, közülük Heller Ági, Ormos Mária és Szirmai Imre ezt a fejezetet már nem kaphatják meg, pedig... éppen ők voltak azok, akik mindig elsőként olvasták el és okos, hasznos megjegyzéseikkel hozzásegítettek minket a még alaposabb folytatáshoz.

Köszönet az egyik hazai energiaszolgáltató nagyvállalat vezetőinek, hogy tizennégy éven át hasznos munkát végezhattünk.

1. Vírus, járvány, félelem és könnyelműség

Nem kétséges, hogy nem lehetséges 2020 egyetlen negyedévét sem megírni, sem pedig megérteni úgy, ha csak egyetlen pillanatra is figyelmen kívül hagyjuk a világméretű járvány éppen adott időben jellemző és uralkodó tendenciáit. Csak az a baj - mármint a krónikáiró szempontjából -, hogy 2020 októberére a járvány oly mértékben átszövi, meghatározza, korlátozza az életünket, hogy egyetlen - mondjuk így: szakszerű - fejezetet sem lehetséges megírni a vírus-teremtette körülményekre történő utalások nélkül. Valójában az év nem is áll másból, mint egy szakadatlan és egyre kiterjedtebb szempontokat figyelembe vevő vírusnapló írásából. E megoldhatatlan módszertani problémán úgy próbálunk segíteni, hogy mindenféle bevezető helyett összegezzük az alapvető adatokat és a legfontosabb tendenciákat, valamint csokorba szedjük előzetesen azt a néhány alapvető konfliktusforrást, amelynek megértése elengedhetetlen lesz a későbbi elemzésekkor.

1.1. Alapvető adatok és tendenciák

2020 harmadik negyedévének adatai igen érdekes és ellentmondásos képet mutatnak. Júliusban sokáig úgy tűnt, hogy túlelhettünk már a nehezén, hiszen a legfontosabb mutatókban alig-alig pislákolnak a járvány jelei.

Július elsején mindössze két új megbetegedettel számolt a hivatalos statisztika, az összes betegeké együttesen 4157 fő volt, az elhunytaké pedig 586 fő. Az aktív betegeké 858 főt tett ki.

Egy hónappal később, *augusztus elsején* ugyanezek a számok a következő képet mutatták: új beteg: 21, elhalt: 597, összes beteg: 4526, aktívak pedig: 565 fő. Grafikusan elképzelve mindezt, azt lehetne mondani, hogy nagyjából stagnálást láthattunk, mintha valóban befagyott volna a vírus terjedése.

Újabb egy hónap múlva azonban meglehetősen aggasztó adatokkal voltunk kénytelenek megbarátkozni. Szeptember elsején 616 elhunyt, 6257 megbetegedett és 1820 aktív fertőzött adatait mutatta a hivatalos statisztika. A megbetegedettek száma rövid időn belül tehát kb. harminc százalékos növekedést, az aktívoké pedig rettenetesen drámai, mintegy háromszoros!!! növekedést mutatott - egytelen hónapon belül. Más szóval: megjött a második hullám.

S ami szeptemberben bekövetkezett, azt érdemes apróbb fázisokra bontva mutatnunk, mert a napi megbetegedések száma pl. a szeptember elsejei 118-ról október elsejére már 848 főre emelkedett, az összesé pedig 6257 főről 27 309-re. Ez a robbanásszerű növekedés úgy következhetett be, hogy az aktív betegeknél még rémesebb tendenciát kell érzékelnünk:

- A július 23-ai mélypont 484 fő volt.
- Augusztus 11-én már érzékelhető a növekedés: 614 fő.
- Alig két héttel később már túllépi az ezret is: aug. 27: 1008 fő.
- Tíz nap múlva /szept 6-án/ 3805 fő.
- Szeptember tizedikén: 5571 fő.
- Szeptember 20: 12 916 fő.
- Egy héttel később /szept. 27/: 18137 fő.
- Október negyedikén ez a szám már 22 283 fő.

Különösebb matematikai ismertek nélkül is megállapítható, hogy **az őszi öt hét során az aktív fertőzöttek száma több mint húszszorosára nőtt...** Az adatokat több portál is idősoros grafikonokba rendezve, rendszeresen közölni szokta, ezért a továbbiakban nem is szeretnénk elmerülni ezeknek a részletezésében. Ehelyett ideillesztenénk azt a két forrást, amelyből a legtöbb összehasonlító adat pillanatokon belül megismerhető és ellenőrizhető: <https://atlo.team/koronamonitor/>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20201003/koronavirus-hogy-jon-ki-a-11-ezer-magyar-halott-az-ev-vegeig-451416>

A legfontosabb adatok és tendenciák ismeretében inkább megpróbáljuk rekonstruálni azt, hogy a harmadik negyedév egyes hónapjai során hogyan alakultak, változtak a legfontosabbnak vélt problémakörök.

Júliusban egyfajta megkönnyebbülés következtében leginkább a számbavétel és az összegzés szándéka uralta mind a médiát, mind pedig a közvélekedést. A közvetlen megszorításoktól

történt megszabadulás után tömegeket ért meglepetésként számos olyan fejlemény, amellyel a karantén hetei/hónapjai során még kevésbé vetettek számot. Mi lesz a nyaralással? Hová lehet menni és hová nem? Mi lesz azzal a többszázézes réteggel, akinek az élete, a munkája az idegenforgalomhoz kötődött? Jönnek-e külföldiek, s ha nem, akkor mi lesz a szállodákkal, panziókkal, éttermekkel?

Mi lesz a szabadtéri rendezvényekkel, lehet-e koncerteket tartani, mi lesz a megszokott nyári fesztiválokkal, amelyek az előző évtizedek során már százezerszámra mozgatták meg a fiatalokat? Mi lesz a sportrendezvényekkel, lehet-e látogatni a különféle világversenyeket? Az egyes részterületek összegzései egyre siralmasabb képet mutattak. E meglehetősen összetett jelenség megértése kedvéért csupán csak egyetlen elemének, első látásra nem nagyon központi gondjának a megidézésével próbálkoznánk. Az elmúlt évtizedben komoly iparaggá nőtte ki magát a hazánkban forgatott külföldi filmek, sorozatok, helyszínek által foglalkoztatott, tízezres szakember-garnitúra által kitermelt, évi százmilliárdos piac. Nos, ez a bejáratott iparág az idei évben lényegében lenullázódott.

Ezzel el is jutottunk a **júliusi alapkérdéshez**: megkezdődött a járvány gazdasági következményeinek számba vétele, s ezen belül annak a mérlegelése, hogy a kormány által nagy hírveréssel beharangozott gazdasági mentőcsomagnak milyen valós és vélt eredményei lehettek, azaz a kormányzati döntések kritikai értékelése. (Erről a mi krónikákban majd önálló fejezet kereteiben fogunk megemlékezni, ezért itt nem is írunk róla többet.) E mérlegkészítő törekvés másik, kikerülhetetlenül fontos szálát az egészségügyi alrendszer teljesítményének az elemzése jelentette. Ezt a szálát még fel is erősítette az ún. egyszeri ötszázezer forintos jutalmazás kedvezményezettjeinek köre ügyében kialakult vita, hiszen ezzel együtt törvényszerűen kellett szembenézni az egészségügy egészének működésével. (Eredetileg ezt a jutalmat a kormány a kórházi dolgozók szűkebb körének szánta, és csak a többi érintett szakma felhördülése nyomán vették tudomásul azt, hogy még hányféle más, a járványban közvetlenül is érintett csoportot kell hasonlóképpen elismerni.)

Irodalom a júliusi problémák részleteihez:

- Olyan, hogy magyar egészségügy, nincs. Lantos Gabriella-interjú. MnCS. júl. 23..
- Művészetek hullámvölgye. HVG. Júl. 23.
- <https://hirklikk.hu/kozelet/semmi-sem-az-mint-aminek-lattatjak/367211>
- <https://hirklikk.hu/kozelet/lantos-gabriella-az-dont-hogy-a-diktator-tudja-e-etetni-a-nepet/367146>

- <https://g7.hu/adat/20200720/a-felmillios-jutalmakkal-meglodultak-az-egeszsegugyi-kiadasok-ujra-kiurulhet-a-kassza/>
- <https://g7.hu/kozelet/20200714/az-allami-korhazellato-feleannyiert-vett-kozel-2500-lelegeztetogepet-mint-a-kulugy/>
- https://hvg.hu/itthon/20200716_Minden_masodik_elhunyt_a_korhazban_kapta_el_a_koronavirust_Magyarorszagon
- https://index.hu/belfold/2020/07/16/koronavirus_korhazi_fertozes_muller_cecilia/
- <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200718/gyorgy-laszlo-10-pontban-a-magyar-gazdasag-eselyeirol-koronavirus-idejen-441634>
- <https://mfor.hu/cikkek/makro/mi-marad-a-veszelyhelyzet-utan.html>
- <https://24.hu/fn/gazdasag/2020/07/13/sebok-miklos-valsagkezeles-koronavirus-gazdasagavirus/>

1.2. Augusztusi újdonságok

Aki tudott, az elment nyaralni és a hagyományos hazai üdülőhelyeken soha nem látott méretű tömegek jelentek meg. (Mi több mint két évtizede járunk ilyen idő tájt az Őrségbe, de ekkora forgalommal még sohasem találkoztunk. Mint kiderült, a Nemzeti Park területén május óta már nem lehetett szálláshelyet találni.) Újabb, nem várt következménye a vírusnak, soha ennyien nem ismerkedtek meg saját hazájuk legszebb tájaival. Másfelől viszont a szakemberek nem győzték naponta emlegetni mindazon veszélyeket, amelyek abból adódhatnak majd ősszel, hogy a nyaralás örömeiben a többség egyszerűen megfeledkezett még a legegyszerűbb szabályok betartásáról is.

Akadtt azonban az ország lakóinak egy igen jelentékeny hányada, akinek a legkevésbé sem a nyaralási problémák megoldása jelentette a legnagyobb gondot. A szakemberek és a kormányzati tisztviselők között csöndes polémia kezdődött az ügyben, hogy mekkora is lehet a járványhelyzet következtében kialakult munkanélküliség. S nem pusztán néhány százalékos eltérésekről volt szó, hanem százezres nagyságrendekről, ami azért is lehetett akár belpolitikailag is jelentős probléma, mert nagyon is kérdéses lett e rejtett munkanélküliség kompenzálásának mikéntje.

Időközben a Pintér belügyminiszter-vezette csoport elvégezte az egészségügy helyzetének átvilágítását, s már az is igen sokat mondó lehetett, hogy ezt nem az a miniszter tette, akinek elvileg ez lett volna a munkaköre. Némi iróniával persze azt is állíthatnánk, hogy ez a gesztus egyszerre tanúskodott a közelgő második hullám veszélyeinek komolyan vételéről, továbbá Kásler miniszter alkalmatlanságának indirekt beismeréséről. A Pintér-féle vizsgálat azért is lehetett érdekes, mert a belügyminiszter az ágazat helyzetének felmérése során komolyan vette és le is ült tárgyalni mindazon szakmai szervezetekkel, amelyekkel említett miniszterkollégája sehogyan sem szeretett boldogulni. E háttérmunkálatokról ugyan igen kevés érdemi információ szivárgott ki, viszont augusztus második felétől egymást követték azok a lépések, amelyek egyre világosabban jelezték a szakemberek aggályainak elfogadását. **Az első ilyen lépés az augusztus huszadikái ünnepek elhalasztása lett, és az a gyanúnk, hogy e rendkívül erősen szimbolikus döntés lehetett az első olyan, amelyből tömegek érthették meg a közelgő veszélyek komolyan veendő mivoltát.**

Huszadika után pedig naponta erősödő szivárogtatás előzte meg azt, amit Gulyás Gergely végül is aug. 28-án bejelentett: **az ország radikális lezárását.** Illetve az ide való betérés és visszatérés igen szigorú szabályokhoz kötését. Lett is össznépi riadalom, egyik napról a másikra. Százezres nagyságrendben járnak át ugyanis a határmenti területekről emberek - sokszor naponta - dolgozni a szomszéd országokba, több tízezren pedig ekkoriban tértek vissza a görög vagy horvát tengerpartokról, nem beszélve az egyéb jellegű, természetes mozgási lehetőségek és igények egyik napról a másikra történt korlátozásáról.

Mindenki érezte, hogy ez a döntés nem lehetett kellőképpen előkészítve, inkább minősült egyfajta kormányzati pánikreakciónak. És egyéb feltételek sem voltak tisztázottak, mert pl. a tesztelési lehetőségek egyáltalán nem szélesedtek abban az iramban, ahogyan ezt az újfajta korlátozások következtében kellett volna igénybe venni. **(Elrettentésül idézzünk egy adatot: augusztus tizedikén például összesen 799 tesztet végeztek - ez volt a mélypont az országban, s ez még a leginkább, naponta érintett egészségügyi dolgozók védelme érdekében is roppantul kevés volt.)**

Mindeközben vészesen közeledett a szeptemberi iskolakezdés és a várható feltételekről a tárca makacsul hallgatott, egészen a legutolsó pillanatokig. (A szeptemberi iskolakezdetről majd később még részletesen is megemlékezünk.) Véget érő nyaralási szezon, szabályokról megfélelmező lakosság, váratlan tilalmak és zárlatok, tanácstalan iskolakezdés és a távolban, más országokban újra hatalmas erővel lábra kapott fertőzési hullám fenyegető hírei - így

készült fel Magyarország népe a közelgő második hullámra. S nem feltétlenül csak a saját hibájából.

Augusztusi források:

- Egészségügyi reformok országa. HVG. Aug. 21.
- Rendszeresen ismételni kell. MnCs. aug 17.
- Hullámverés. HVG. Aug. 27.
- <https://g7.hu/kozelet/20200821/meg-valsag-alatt-is-milliardokat-vesz-ki-a-munkanelkuliek-zsebebol-a-kormany/>
- <https://www.portfolio.hu/befektetes/20200815/a-koronavirus-hatasa-milliok-sullyednek-melyszegenysegbe-egy-mareknyi-ember-meg-sosem-volt-meg-ilyen-gazdag-444942>
- <https://g7.hu/adat/20200810/most-akkor-mekkora-a-valodi-munkanelkuliseg-magyarorszagon/>
- <https://merce.hu/2020/08/04/a-kormanysovivo-szerint-ugy-a-multik-es-oligarchak-a-leginkabb-raszorulok-akiken-egyutt-segitettunk/>
- https://hvg.hu/360/202035_atvilagitott_egeszsegugy_robbanas_elott_nyunyokizm_us_hullamveres
- <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200828/koronavirus-kiveteles-helyzetben-volt-magyarország-es-a-megorzese-miatt-kell-szigoritania-a-kormany-nak-446382>
- <https://444.hu/2020/08/28/132-uj-fertozottet-talaltak-itthon-az-elmult-24-oraban>
- <https://merce.hu/2020/08/28/gulyas-bejelentette-szeptember-1-tol-ujra-lezarjuk-a-hatarokat/>
- <https://24.hu/belfold/2020/08/28/koronavirus-karanten-szeptember-kulfoldiek/>
- https://index.hu/belfold/2020/08/28/kormanyinfo_koronavirus_kormany_gulyas_gergely_szentkiralyi_alexandra_koronavirus/
- <https://444.hu/2020/08/28/gulyas-szigorubb-intezkedesek-jonnek-szeptember-elejetol>
- <https://tldr.444.hu/2020/08/26/kezd-kirajzolodni-hogyan-rendelte-jelentosen-tul-magat-lelegeztetogepekbol-magyarország>
- <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200823/ez-lehet-a-magyarazat-hogy-miert-keszul-jelentos-szigoritasra-az-orban-kormany-szeptembertol-445702>

- <https://atlatszo.hu/2020/08/31/koronamonitor-ujratoltve-itt-a-masodik-hullam-ismet-naponta-frissitjuk-a-jarvanyt-bemutato-oldalt/>
- <https://444.hu/2020/08/31/ilyen-egy-atlagos-nap-egy-unalmas-parlamentaris-demokraciaban>
- <https://24.hu/tudomany/2020/08/31/masodik-hullam-koronavirus-covid-rost-gergely/>
- https://hvg.hu/gazdasag/20200831_masodik_hullam_korlatozasok_koronavirus
- <https://444.hu/2020/08/31/a-csehek-mellett-a-lengyelek-es-a-szlovakok-is-belephetnek-magyarorszagra>
- https://hvg.hu/itthon/20200901_hatar_jarvany_kulfoldiek
- https://hvg.hu/itthon/20200831_johetnek_a_v4_turistak
- https://hvg.hu/tudomany/20200828_koronavirus_magyarorszag_eu_szamok

1.3. És eljött a szeptember, s vele a második hullám

Még hozzá minden előzetes várakozáshoz képest **drámai méreteket sejtető adatokkal**. Az aktív fertőzöttek száma bő két hét alatt csaknem megtízszereződött, és a napi megbetegedések is egyre növekvő számmal riogattak, miként a kórházi kezelésre szorulóknak száma is egyre nőtt. A Magyar Orvosi Kamara már a drámai változások legelején arra figyelmeztette a kormányzatot, hogy

- sokkal több tesztet kellene végezni,
- sokkal több kontaktust kellene vizsgálni,
- a meglévő létszámmal mindez nem végezhető el,
- komolyabb szabályokat kellene bevezetni,
- ezeket be kellene tartatni,
- mindenféle tömegrendezvényeket tanácsos lenne elhalasztani és/vagy betiltani.

https://hvg.hu/itthon/20200904_koronavirusjarvany_magyar_orvosi_kamara_intezkedesek_a_zonnal_a_masodik_hullam_ellen_pinter_sandor_kasler_miklos

Úgy tűnik, hogy a kormányzat is elkezdte a növekvő veszélyeket a korábbiaknál komolyabban venni. Ezt mindenekelőtt Orbán Viktor szokatlanul sűrű médiajelenlétéből lehetett érezni. A következő fejezetben majd részletesebben is kitérünk Orbán Viktor őszi médiaoffenzívájának ismertetésére, ehelyütt csak annyit jegyezzünk meg, hogy szeptemberben

úgyszólván három-négy naponta tévén, rádión, fészbukon, parlamentben és napilapban érzékeltette, ő már e páratlan hadműveletnek az élén áll, és nem kétséges, hogy a végső győzelem a miénk /pontosabban: az övé.../ lesz. Szó, mi szó, ezúttal tényleg akadt miért küzdeni.

A média is felzárkózott a kormányfő mellé és szinte áttekinthetetlen mennyiségben ontotta a járvánnyal összefüggő tudnivalók tömegét. E sokszínűségben belül azért akadt néhány olyan elem, amely vissza-visszatérően jelezte a gondok mélységét. **Egyfelől** sok igazság lehetett abban a kormányfői érvelésben, miszerint az egészségügyi apparátus és a szakpolitikusok is a tavaszi hullámhoz képest összehasonlíthatatlanul többet tudnak e járvány természetéről, és sokkal jobban fel is vannak készülve még a váratlan helyzetekre is. **Másfelől** viszont az is mind nyilvánvalóbban derült ki, hogy a legégetőbb és a legnehezebben feloldható szűk keresztmetszetet a kellő számú orvos/ápoló/segédszemélyzet krónikus hiánya jelentheti.

Ennek érzékeltetésére csupán azt a vitát próbáljuk meg egy bekezdésben összefoglalni, ami a szaksajtó és az orvosok, valamint a kormányzat között a lélegeztetőgépek ügyében folyt és folyik mind a mai napig. A kormányzat képviselői rendre eldicsekednek azzal, hogy milyen sok lélegeztetőgépet sikerült hazánknak beszereznie, a másik fél viszont makacsul hajtogatja, hogy ennyi géphez egyszerűen nincs és nem is lesz elegendő kiszolgáló személyzet. A mai viszonyok között ez a gépmennyiség fölösleges luxuskiadás, mert elsöprő többsége a raktárakban vár a sorsára, hiszen a hazai kiszolgáló személyzet legfeljebb ezeknek az egyhatodát tudná érdemben működtetni.

A másik vitatéma az **elvégzett tesztek szembetűnően - és mindenféle nemzetközi összehasonlításban is kirívóan - alacsony száma kapcsán zajlik**, szinte folyamatosan. Számos szakember kevesli a tesztek és úgy sejt, hogy a kormányzat ezzel az eszközzel tartja sokkal alacsonyabb szinten a tényleges megbetegedések számát a valóságosnál. Kormányzati oldalról viszont eddig még nem lehetett olyan érdemi válaszokat hallani, amelyek alkalmasak lennének e gyanú elhességére. (Müller Cecília ez ügyben történt megszólalásai is legfeljebb a tréfáskedvű fészbuk-népségnek adnak napi szintű élcelődési lehetőségeket.)

- Covid-19- tesztelési irányelvek. Jelen. Szept. 10.
- Gyorsan, jól és olcsón? HVG. Szept. 10.
- Sikerül-e meglovagolni a második hullámot? Mhang. szept. 11.
- Károkozók. HVG. Szept. 10.
- Súlyosabb, mint hisszük. MnCS. szept. 17.

- https://hvg.hu/itthon/20200912_Orban_Viktor_nyilatkozik_az_mlen
- https://hvg.hu/itthon/20200911_orban_radiointerju_kossuth_radio
- https://azonnali.hu/cikk/20200912_budapest-en-is-megjelentek-az-utcan-a-koronavirus-tagadok
- <https://www.valaszonline.hu/2020/09/07/koronavirus-egyetemek-kalifornia-hatas-elemzes/>
- https://hvg.hu/itthon/20200912_koronavirus_916_fertozes
- <https://444.hu/2020/09/11/dolhetnek-a-rekordok-itt-nem-lesz-lezaras>
- <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200912/koronavirus-ritkan-latni-akkora-robbanast-a-vilagban-mint-ami-magyarorszagon-es-csehorszagban-tortenik-448474>
- <https://24.hu/fn/gazdasag/2020/09/07/ket-evet-vesz-el-a-koronavirus-jarvany-gazdasag-ber-munkanelkuliseg/>
- https://azonnali.hu/cikk/20200907_nagyot-ugrott-az-esetszam-de-tesztbol-is-joval-tobbet-vegeztek-el
- <https://adatujsgiras.atlatszo.hu/2020/09/05/harom-grafikon-arrol-hogy-milyen-sulyos-a-masodik-hullam/>
- <https://atlo.team/koronamonitor/>

/A lélegeztetőgépek ürügyén kitört vitának egyébiránt kibontakozott egy másik, direkt politikai szála is. Némely ellenzéki képviselő utána járt a gépek beszerzése körüli adatoknak és úgy találta, hogy a nem eléggé körültekintő - hogy ne mondjuk: gyanúsán korrupciós árnylatokkal terhelt - beszerzések többszáz milliárd forintos fölös kiadással terhelték meg a költségvetést. Ráadásul a közben járó közvetítők mintha túlzottan is szoros kormányzati/személyes kapcsolatokkal megáldott cégek és személyek lennének.

<https://444.hu/2020/10/09/megvan-a-pontos-szam-osszesen-16-863-darab-lelegeztetot-vett-a-kulugy>

<https://g7.hu/elet/20200918/miert-valtozott-meg-ennyire-az-emberek-hozzaallasa-a-virushoz/>

<https://24.hu/belfold/2020/09/18/masodik-hullam-egeszsegugy-orvoshiany-lelegeztetogep-mok/>

<https://444.hu/2020/09/19/a-hiresen-laza-sved-jarvanykezeles-az-első-hullam-idejen-szigorubb-volt-a-mostani-magyarnal>

Szeptember második felében nemcsak az adatok romlása okozott komolyabb riadalmat, hanem azt is nagyon sokan nehezen vették tudomásul, hogy újabb szigorításokkal próbálják az embereket rávenni legalább a legegyszerűbb védekezési szabályok betartására. Nyilvános helyeken, valamint a tömegközlekedésben ezen túl már szankcionálttá is vált a maszkviselés mellőzése. A tömegrendezvények megtartásával kapcsolatos kétarcúság viszont változatlanul megosztja a lakosságot.

Nehéz is megérteni, hogy például a focimeccseken miért lehetséges akár ezreknek is egymás nyakába ugrálva ünnepelni a sikereket, miközben sokkal kevésbé veszélyes alkalmakkor könyörtelenül érvényesülhet a hatósági szigor. Még nagyobb fejetlenség tapasztalható a tesztelés körül. A kormányzat végül a derekát beadván bevezette a limitált hatósági árakat a tesztekért, ám ez az intézkedés nem látszik segíteni azt a problémát, merthogy ma már többféle szintű, minőségű és megbízhatóságú tesztelés zajlik, ezért a kötelező protokollok értelmezésében is a legteljesebb önkény és véletlenszerűség uralkodik (hogy ti. mikor, kinek kell feltétlenül és kötelezően tesztekkel igazolnia egészséges mivoltát, és mi van, mi legyen az esetlegesen fizikailag is érintett kapcsolatokkal.)

Egyszóval, **október elején kevésbé látszik igazolódni az a fajta kormányfői büszkélkedés, mintha a mi hazánk lenne a világon az egyik legsikeresebben védekező nemzet.** És minden okunk meglenne arra, hogy bizakodva tekintsünk a jövő elé. Már csak azért sem, mert éppen erről a jövőről a legelképesztőbb nagyságrendű jóslatok és riasztó próféciaák jelennek meg, nap mint nap. Igaz, egy beszédében a kormányfő odáig merészkedett, hogy szerinte akár négyszázszáz megbetegedést is kibírna a hazai egészségügyi hálózat. Egy másik, valóban szaktekintélynek minősülő orvos szerint a tesztelési hiányosságok és a góccok felkutatásának elmaradása miatt a tényleges megbetegedettek aránya nagyjából húszszorosa lehet a nyilvántartott eseteknek.

(Mondta mindezt akkor szeptemberben, amikor az akkori megbetegedések még ötezer körül voltak.) Az utóbbi napokban mind a hazai, mind a nemzetközi előrejelzések a mostani /október elején mért/ számokhoz képest valóban sokkal, de sokkal borúsabb jóslatokkal riasztják a közvéleményt. <https://444.hu/2020/10/10/rekordot-dontott-a-napi-fertozottek-es-a-lelegetteto-gepen-levok-szama>

Úgy véljük, hogy ezek a baljós várakozások egyáltalán nem tűnnek megalapozatlannak, ha

- figyelembe vesszük az egész világon hasonlóan meredeken felfelé szökő trendvonalakat,

- megnézzük a szeptember havi magyar adatokat és semmi mást, csak a meglévő trendvonalakat vesszük alapul.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20201003/koronavirus-hogy-jon-ki-a-11-ezer-magyar-halott-az-ev-vegeig-451416>

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20201005/megjottek-a-hetfoi-koronavirus-adatok-veszjoslo-rekord-dolt-meg-magyarorszagon-451498>

<https://444.hu/2020/10/01/jakab-ferenc-szerint-gyorsvonatkent-rohanunk-a-vesztunkbe-a-lazmeres-pedig-ertelmetlen-igy>

<https://444.hu/2020/09/30/ez-volt-a-jarvany-legkemenyebb-honapja-a-vegere-visszaesett-a-teszteles>

<https://24.hu/belfold/2020/10/03/koronavirus-tetozes-elorejelzes/>

<https://444.hu/2020/09/30/ez-volt-a-jarvany-legkemenyebb-honapja-a-vegere-visszaesett-a-teszteles>

Végezetül, amikor ezt az összegzőt írjuk, a mérvadó források, elemzések, cikkek többsége el van foglalva a napi szintű működési zavarok számba vételével. Egyfelől érzékelik és hangot is adnak a kormányzat pr-gyanús, esetenként megalapozatlanul önünneplő értékeléseinek, valamint az erre alapozódó optimista várakozásoknak. Másfelől viszont kénytelenek szembesülni mind az egészségügyi hálózat realitásaival, mind pedig azzal a ténnyel, hogy **a jelenlegi Magyarország lakosságát legalább annyira szelektíven érinti mindez, amennyire az elmúlt évtizedekben szétnyílt a társadalmi tagolódás ollója.**

Azaz, igaz lehet az is, hogy jelentős és tehetős társadalmi csoportok életében alig hozott bármiféle változást az elmúlt hét hónap. Ám az is igaz lehet, hogy sokszázezer, netán milliós nagyságrendű az a népesség is, akinek a gondja ugyan nyomasztó, de a közvélemény számára megnyíló nyilvánosság-teret eleddig sikerült kitölteni egyéb - esetenként szembetűnően manipulatív - témakörök szétterítésével.

- Ráolvasás. HVG. Szept. 17
- Leépítés, bezárás: lesúlyt a turizmusra a határzár. MHang. Szept 11.
- Kórházi vágyszám, HVG: szept. 24.
- A győzelmi jelentés másnapja. MnCS. szept. 24.

- <https://444.hu/2020/09/30/ez-volt-a-jarvany-legkemenyebb-honapja-a-vegere-visszaesett-a-teszteles>
- <https://mfor.hu/cikkek/makro/koronavirus-elhunyt-13-magyar-beteg.html>
- https://hvg.hu/gazdasag/20200922_maszk_koronavirus_rendorseg_kereskedelem_bkk
- https://hvg.hu/itthon/20200921_muller_cecilia_operativ_torzs_koronavirus_hetfo
- <https://www.webbeteg.hu/cikkek/egeszsegugy/25735/koronavirus-karanten-valtozas>
- https://azonnali.hu/cikk/20200919_elstartolt-az-operativ-torzs-masodik-evada-de-minek
- https://hvg.hu/tudomany/20200921_koronavirus_vakcina_jelolt_oltoanyag_oltas_gazdag_allamok_bill_gates_moderna_astrozeneca
- <https://444.hu/2020/09/20/tobb-mint-4-honapja-nem-volt-annyi-aldozata-a-koronavirusnak-magyarorszagon-mint-ezen-a-heten>

2. Kormányzati vegyes ügyek

Magyarország jelenkori végrehajtó hatalma úgyszólván áttekinthetetlen szélességben és mélységben tartja a kezei között az élet valamennyi fontos területének irányítását. Legalábbis az önképe szerint nem akadhat olyan lényeges ügy, kérdés, konfliktus, amelyben ne lenne kezdeményező és/vagy döntő szerepe. Ezért összegzőnk legnehezebben körül határolható területe a fejezet címében megjelölt mondanó, hiszen nincs olyan, amiben nincs illetékessége a kabinetnek. E gondunkon úgy segítünk, hogy korábbi tapasztalataink, valamint az elmúlt negyedév legfontosabbnak tekintett ügyei nyomán **kiválasztottunk öt olyan csomópontot, amelynek a megértésében tényleg nem mellőzhető a kormányzati dominancia** bemutatása. E szelekcióval még nem érték véget a magyarázkodásaink, ugyanis az alább tömören ismerttetendő öt terület némelyikét néhány alkalommal kénytelenek leszünk önálló fejezetekben is megírni - kitüntetett fontosságuk okán. Ezért a most következő fejezetekben többször is fogunk arra utalni, ha egy-egy problémakör alaposabb kifejtését esetleg más helyen kell majd keresni. 2020 nyarán és koraőszén meglátásunk szerint **öt olyan terület** érdemel megkülönböztetett figyelmet, ahol a kormány tevékenysége sorsdöntő lehetett.

- A kabinet saját értékítéletében a március óta tartó vírusválság idején **a legfontosabb kormányzati feladat a gazdaság működőképességének fenntartása** volt. A magyar

gazdaság általános helyzetének leírása negyedéves krónikáinkban mindig is elkülönítetten nagy és önálló részt jelentett, ettől a szokástól most sem térünk el. Az ott olvasható hosszú elemzés elsősorban a makroökonómiai folyamatok szemszögéből szól a gazdaságról. Ezért az itteni fejezetben mindenekelőtt ama jelenségeket vesszük górcső alá, amelyeknek kevésé lehetett közük a gazdaságvédelemhez - legfeljebb csak hivatkozási alapként.

- Értelemszerűen ***a vírus terjedése és széleskörű következményeinek elhárítása jelenthette azt a fajta kormányzati kihívást***, amelyre ugyan nem lehetett a korábbi minták segítségével válaszolni, de erre a hiányosságra nem lehetett hivatkozni, lévén valamennyi fontos forrás felhasználása kormányzati monopólium. A vírushelyzetről már egy hosszú fejezetben részletes képet adtunk, ehelyütt csak néhány, kifejezetten kormányzati indíttatású lépésről emlékezünk meg.
- ***A kultúrharc*** nem tartozott az elengedhetetlenül szükséges kormányzati aktivitási területek közé, ám ennek ellenére nem hagyhattuk figyelmen kívül azt a sokszínű offenzívát, amely e téren szünet nélkül zajlott. **Még akkor sem, ha a kormány a legtöbb esteben úgy tett, mintha e harcokhoz nem lenne köze.** Ám mindenki tisztában volt azzal, hogy valamennyi ügy erőltetése kormányzati indíttatású volt. Rendszertanilag mindezt úgy oldottuk meg, hogy az itt megírható ismereteinket önálló fejezetben adtuk közre.
- A bemutatandó időszak ***külpolitikáját*** alapvetően a következő időszak uniós pénzei feletti alkufolyamat határozta meg, ezért áttekintésünk is arra a két-három mozzanatra összpontosít, amelyet a kabinet ez ügyben megtett.
- Végül ez a kabinet mindinkább a kormányfő személyes érdeklődésének, teljesítményének és döntési igényeinek függvényében végzi a feladatát. Ezért a legtöbbször megkerülhetetlen elemzési szempont mindannak a számbavétele, hogy mit is akart, mondott, döntött, ***csinált és nem csinált Orbán Viktor*** az elmúlt három hónap során.

2.1. Kormányzati aktivitás gazdaságvédelem ürügyén

Még a válság kezdeti heteiben nagyszabású költségvetési-kiadási átalakításokkal páratlanul nagy összegeket csoportosítottak át a magyar gazdaság működésének fenntarthatósága érdekében. Ennek részleteiről és eredményességéről korábbi jelentésünkben szoltunk, második negyedévi „eredményességéről” a gazdasági fejezetben adtunk számot. Ezúttal éppen azt

nézzük meg, amely döntések és folyamatok igen kevésbé voltak igazolhatók a vírus elleni védekezéssel.

Eredetileg a két nagy alap, a járványügyi és a gazdaságvédelmi hatalmas eszközöket mozgósíthatott a kitűzött célok megvalósítása érdekében (az előirányzatuk 2000 milliárd forint volt). Idővel azonban az egyes döntésekben rendre felülkerekedtek azok a szempontok, amelyeket jobb híján a korábbi rutinok és vitatható prioritások változatlan fenntartásaként értékelhetünk. Erre a szokásra pedig azt kell mondanunk, hogy a legtöbbször éppen ez a kormány vette a legkevésbé figyelembe a maga által meghirdetett prioritásokat. Hosszadalmas részletekbe nem mennénk bele, mert a nemcsak az ellenzék, nemcsak a szakújságírás bírálta folyamatosan ezt a meglehetősen képmutató és cinikus megoldást, hanem a hazai közigazgatás legismertebb tagjai is számtalan alkalommal tették ezt szóvá. A kritikák ismertetése helyett beérjük egy olyan írás hivatkozásával, amelyből számszerűen is világosan kiolvashatók e fenntartások alapjaiként szolgáló adatok.

https://nepszava.hu/3092776_nem-mindenkin-csattan-a-valsag

Ez az elemzés tételesen bemutatja és az írás végén táblázatba is foglalja, hogy az év során a két említett alapról elsősorban a Palkovics-vezette minisztérium számára csoportosították át a legnagyobb összeget, valamint a Külügy, a Honvédelem és az Emmi volt még kedvezményezett. E négy tárca többlet-lehetőségei mintegy 2400 milliárd forintnyi összeget jelentettek. (Ma már azt is tudhatjuk, hogy a külügyi tárca ezt az összeget jórészt a túlárzott és kevésbé körültekintő módon lebonyolított lélegeztető-gépbeszerzésre fordította, míg az Emmihez átcsoportosított pénz részét elnyelte az egyszeri, félmilliós jutalmak kifizetése.)

A költségvetési átcsoportosítások nyertesei és vesztesei

	Többletpénz (milliárd Ft)	Változás az eredeti előirányzathoz (%)
ITM	741,7	42,4
Emmi	674,9	21,9
Külgazdasági és Külügyminisztérium	642,1	189,5
Belügyminisztérium	386,1	50,7
Uniós fejlesztések	302,6	18,1
Honvédelmi Minisztérium	284,9	46,2
Gazdaságvédelmi Alap	260,9	60,6
Nyugdíjbiztosítási Alap	0,0	0,0
KSH	-0,5	-2,2
Földalap kiadásai	-1,7	-8,7
Önkormányzatok támogatásai	-7,1	-1,0

FORRÁS: MAGYAR ÁLLAMKINCSTÁR I-VI. HAVI ADATOK

Az egyes tárcákhoz telepített összegeket azután módszeresen elkezdtek szétdarabolni mindenféle ad hoc döntésekkel. Majdnem minden héten hozott a kormány egy-egy olyan döntést, amellyel nem ritkán százmilliárdokat szedett apróbb – értsd: tízmilliárdos tételekből álló – prioritásokká. Ezeket a döntéseket nyilvánosan meg lehetett ismerni a mindenkori Magyar Közlönyből, s idővel még a szakújságírók is rákaptak arra, hogy a legfrissebb pénzosztogatás címzettjeiről és kedvezményezettjeiről a közvéleményt értesítsék. A több tucatnyi eset közül beérjük egy viszonylag újabb - szeptember végi - keltezésűnek az ismertetésével, annál is inkább, mert ezt már egyidejűleg többféle orgánus is kritikailag ismertette:

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200922/nagyon-vedeni-kell-a-gazdasagot-koltott-is-a-kormany-gyorsan-185-milliard-forintot-449646>

https://privatbankar.hu/cikkek/makro/szazmilliardokat-osztogatott-el-a-kormany-egyetlen-hatarozataval.html?utm_source=rss&utm_medium=referral

<https://mfor.hu/cikkek/makro/ismet-megnyilt-a-penzcsap-221-milliardot-osztott-szet-ejjel-az-orban-kormany.html>

https://hvg.hu/itthon/20200708_Soha_ilyen_sok_penzbol_nem_gazdalkodhatott_a_honvedseg

Ezeknek az újraelosztásoknak a területei, célzottjai és kedvezményezettjei alapján és részleteiben nem különböznek attól, amit már lassan egy évtizede ismerhetünk, és amit egy évtizede folyamatosan bírálunk.

Részben olyan területek lettek és maradnak folyamatosan túlfinanszírozottak, amelyeknek a presztízsszempontokon túl nem sok gazdasági értelme volt és van. (Gondolhatunk ehelyütt leginkább a sportfinanszírozás semmihez sem hasonlítható, megszüntethetetlen pénzigényeire.)

Részben pedig olyan területeké, ágazatoké, amelyeknek a felsőbb kormányzati körökhöz való közvetlen - család, baráti, harcostársi, - kapcsolódásai közismertek. Ezen túl e pénzosztásoknak rendszeres kegyeltjei lettek azon intézmények, amelyeknek a majdani kampány szempontjából különleges jelentőséget tulajdonítanak. (Egyházi szervezetek, határon túli intézmények, valamint az örök kedvenc: a kormányzati kommunikáció feneketlen igényekkel megáldott szervezeti egységei.) E pénzszerzések méreteiről és rendszeres jellegéről kimerítő ismeretek olvasható az alábbi forrásokban:

<https://www.valaszonline.hu/2020/09/09/honvedseg-beszerzes-zrinyi-2026-maroth-gaspar/>

<https://444.hu/2020/08/11/7-milliard-megy-kormanykommunikaciora-a-gazdasagvedelmi-alapbol>

https://hvg.hu/gazdasag/20200811_gazdasagvedelmi_alap_kormany_kommunikacio

<https://merce.hu/2020/08/04/a-kormanysovivo-szerint-ugy-a-multik-es-oligarchak-a-leginkabb-raszorulok-akiken-egyutt-segitettunk/>

https://hvg.hu/gazdasag/20200905_Rogan_hatalma_tovabb_no_o_iranyitja_az_uj_allami_hivatalt

A sporttal kapcsolatos költségek különösen szembetűnő luxusnak látszottak oly időkben, amikor mind az oktatás, mind pedig az egészségügy ezerféle jogos indokkal szerepelhetett volna e kedvezményezett körben, de nem lehettek versenyképesek sem a labdarúgással, sem pedig a stadionépítési mániákkal.

<https://hirklikk.hu/kozelet/muszbec-mihaly-az-allam-elvesztette-a-magyar-labdarugas-tiz-eves-haborujat/366928>

https://rangado.24.hu/magyar_foci/2020/09/27/muszbec-mihaly-labdarugas-foci-mlsz-sportunio-kft-sportgazdasagi-nagyito/

<https://merce.hu/2020/08/24/a-leshatarrol-kilepve-az-orban-rendszer-sportpolitikaja/>

<https://444.hu/2020/08/11/ujabb-11-honvedelmi-sportkozpont-epitesebe-kezd-bele-a-kormany>

https://hvg.hu/360/202028_orban_es_a_labdarugas_felcsuti_bronz_tizmilliardokbol_atrajzolt_fociterkep_megvette_kilora

<https://g7.hu/kozelet/20200707/evi-180-millioba-kerul-a-funyiras-az-ontozes-es-a-karbantartas-a-puskas-stadionban/>

<https://atlatszo.hu/2020/07/07/hany-rozsdas-lanchidat-lehetne-felujitani-egy-ures-stadion-arabol-nem-akarod-tudni/>

És ezúttal sem tehetjük meg, hogy legalább egy hosszabb bekezdés erejéig ne emlékezzünk meg egy különlegesen fontos és megkülönböztetett figyelemben részesülő csoport anyagi helyzetének alakulásáról. A hazai nagyburzsoázia élvonaláról lenne szó, a soraikban egyfelől meglehetősen komoly méretű jövedelemvesztés ment végbe, főleg azok esetében, akiknek többszörös áttételeken keresztül voltak közvetlen kormányzati kapcsolataik. Ám egy másik csoportnak nem lehettek ilyen gondjai.

A hazai milliárdosok rangsorait összeállító kiadványok ismert szereplői közül az a szűkebb kör ezúttal sem veszíthetett, akiket a közvélemény a NER-burzsoázia szimbolikus szereplőiként ismerhetett meg. A Négy Nagy (Mészáros, Garancsi, Szijj és a Tiborcz-érdekkör) 2015 és 2020 között mintegy 2000 /kétezer/ milliárdnyi bevételre tehetett szert, és - szemben a Simicska-kor 8.5. %-os profitjával – az ő esetükben ez a mutató már csaknem a duplája: 16% lehetett. És ez a csoport az ideai válságévben is lélegzetelállító további gazdagodást tudott produkálni, nyilván a „saját lábon állás” régóta kipróbált technológiája révén.

A maradék/független sajtó évek óta árgus szemekkel figyeli e szűk kör valamennyi szokását, üzletét, ágazatközi mozgását, további terjeszkedését, ezért az elmúlt negyedévben is több tucatnyi, fölöttébb érdekes sajtóközlemény látott róluk napvilágot. Igaz, erre viszonylag sűrűn alkalmat is adnak. Mészáros Lőrinc például a Mátrai Erőmű adás-vételi machinációival került az érdeklődés homlokterébe. Szijj Lászlót viszont azért találta meg a sajtó, mert az ő luxusjachtján pihente ki a kormányzat legaktívabb tagja a rendszeres nemzetközi utazások

fáradalmait. A gonosz és kíváncsi média meg nem győzte fölfejtani mindazon szálakat, amelyek e szokatlan szívességtételhez elvezethettek. További források e szűkkörű elit idei/napi gondjainak megértéséhez: <https://g7.hu/vallalat/20200806/a-magyar-gazdasagtortenet-legnagyobb-csodaja-a-meszáros-es-meszáros-kft-második-resz/>

<https://g7.hu/vallalat/20200804/a-magyar-gazdasagtortenet-legnagyobb-csodaja-a-meszáros-es-meszáros-kft-első-resz/>

<https://444.hu/2020/08/28/meszáros-lorinc-150-milliardot-kap-az-atletikai-stadion-megépítésére>

<https://444.hu/2020/07/28/az-eddig-ismertnél-negyszer-több-fajhatott-a-matrai-eromu-a-magyar-allamnak>

<https://merce.hu/2020/07/10/meg-annal-is-jobban-rafizet-az-allam-a-matrai-eromure-mint-amit-eddig-bevallott/>

<https://24.hu/kozelet/2020/07/28/matrai-eromu-meszáros-lorinc-mvm-mszp/>

<https://hirklikk.hu/kozelet/-ez-az-ugy-tokeletesen-megmutatja-hogyan-mukodik-a-fideszes-rablogazdalkodas/366480>

<https://atlatszo.hu/2020/07/10/sziji-laszlo-a-lady-mrd-es-az-artemy-jachtokat-birtoklo-maltai-offshore-ceg-valodi-tulajdonosa/>

<https://blog.atlatszo.hu/2020/08/sziji-laszlo-az-első-orban-kormány-idején-kezdt-kozpenzből-meggazdagodni/>

<https://atlatszo.hu/2020/08/26/az-elmúlt-három-évben-több-százmilliárd-forintnyi-unios-forrást-használt-es-7-luxusjachtnyi-profitot-termelt-sziji-laszlo-épitőipari-cege/>

<https://atlatszo.hu/2020/08/18/sziji-peter-kulügyminiszter-sziji-laszlo-adriai-luxusjachtján-bekkelik-a-fehérorosz-valságot/>

<https://444.hu/2020/08/21/igy-gazdagodtak-meg-az-orban-csalad-tagjai><https://g7.hu/adat/20200817/egy-grafikonon-az-orban-csalad-milliardossal-valasa><https://444.hu/2020/08/15/18-milliard-forint-nyereséggel-zarta-2019-et-a-miniszterelnök-edesapjának-cege-a-dolomit-kft>

<https://atlatszo.hu/2020/08/03/egy-kapavágás-nélkül-az-engedélyek-megszerzésével-kerestek-tiborcsek-egy-milliárdot-a-felkész-visegrádi-hotelen/>

<https://g7.hu/vallalat/20200727/a-tizmilliardos-uzlet-meszáros-es-csanyi-arnyekaban/>

<https://24.hu/kozelet/2020/07/28/szalay-bobrovniczky-kristof-dunakeszi-jarmujavito/>

<https://24.hu/belfold/2020/08/28/nemzeti-galeria-varosliget-ara/>

https://hvg.hu/kkv/20200709_neprajzi_muzeum_epites_dragulas

<https://www.portfolio.hu/ingatlan/20200706/tiborc-istvan-a-kritikusaimnak-koszonhetem-a-legjobb-uzleteket-439952>

Korábban nem tulajdonítottunk kellően nagy jelentőséget e fönti jelenségek **helyi/kicsinyített változatainak**. Nem tettük ezt jól. Az elmúlt évben ugyanis egyre-másra robbantak ki az olyan megyei/városi szintű botrányok, amelyek közös tanulsága az lehetett, hogy ami az országban nagy tételekben zajlik, azt Békés, Nógrád, Szabolcs és egyéb megyékben meg lehet találni kisebb arányokban, legfeljebb a tét nem százmilliárd, hanem csak egy-két milliárdnyi összeg. Ami azért Gyulán, Törökszentmiklóson, Kisvárdán s tucatnyi más helyen igen komoly összeget is meg tud mozgatni, illetve el tud tüntetni.

Ezen esetek lényege az, hogy helyi szinten a gazdasági és politikai elit oly mértékben fonódott össze, hogy szinte pillanatonként kell eldönteni: ott, helyben ki is az igazi vállalkozó? Ki a polgármester, a képviselő, azaz a 'politika'? És mikor cserélnek helyet, iroda- és kasszakulcsot? E közös botrányok mind ugyanarra a kaptafára szerveződnek.

- A helybéli pályázatokat mindig ugyanaz a kör nyeri el.
- A nyerteseknek korábbról közvetlen önkormányzati kapcsolataik vannak.
- Az elnyert pályázatban az árak mindig magasabbak, mintha valós verseny lett volna.
- A kimaradók hiába panaszkodnak bárhol és bárkiknek,
- S ha mégis összegyűjtik a megfelelő dokumentációt, akkor is hiába mennek vele a rendőrséghez, ügyészséghez, mert a felfelé vezető úton minden ügy elakad.
- Néhanapján elindul ugyan büntetőeljárás, sőt, még a képviselői mentelmi jogot is felfüggesztik, és mégsem lesz éveken át belőle elmarasztaló ítélet.
- Akit a központ ugyanis megmentésre érdemesnek tart, azt legfeljebb zaklathatják, de megbukni nem tud.

A fenti elvont okoskodás konkrétabbá tételéhez mellékelünk négy különböző, helyi Fidesz-vezető médiában fellelhető forrását főleg azért, mert egybe történő olvasásuk a napnál is

világosabban mutatja meg, hogy olyan országos jelentőségű ügyekről van szó, amelyek a végtelenségig képesek megőrizni a 'helyi specialitás' látszatát:

helyi macherok:

<http://www.korrupcioinfo.hu/becso-is-boldog/>

https://nepszava.hu/3069048_ket-korzet-egy-minta-szabolcsban-is-mukodott-a-jaszagi-boldog-modszer

https://index.hu/belfold/2020/06/23/simonka-ugy_egymilliard_forint_kozpenz_vesztett_oda_mert_az_allam_lassan_reagalt/

https://index.hu/belfold/2020/09/22/a_simonka-ugy_mindharom_ugyesze_tavozott_hivatalabol/

https://index.hu/belfold/2020/08/13/simonka_gyorgy_kizaras_fidesz/

<https://168ora.hu/itthon/simonka-gyorgy-ugyesz-191849>

<https://www.klubradio.hu/adasok/hadhazy-polt-vedi-simonkat-de-azert-valoszinuleg-elitelik-114044>

<https://444.hu/2020/09/09/orban-nem-szamoltatta-el-a-koltsegvetesi-csalassal-gyanusított-simonkat>

https://nepszava.hu/3078111_gyanusítottként-hallgatta-ki-az-ugyeszseg-boldog-istvant

<https://magyarnarancs.hu/belpol/boldog-teaser-132702>

<https://nagykunsag.ezalenveg.hu/helvi-lopasok/fellazadtak-boldog-istvan-ellen-vaion-ez-teszi-tonkre-15625>

https://nepszava.hu/3069048_ket-korzet-egy-minta-szabolcsban-is-mukodott-a-jaszagi-boldog-modszer

<https://nyirbator.ezalenveg.hu/helvi-lopasok/miert-nem-gyanusított-meg-simon-miklos-13453>

<https://magyarhang.org/belfold/2020/03/06/csendestars-segiti-az-unios-penzkoltest-simon-miklos-korzeteben/>

- Jókor, jó helyen MnCS. júl. 16.

- Eltűnik a ködben. Irányított közbeszerzések a kormánypárti körzetekben. MnCS. aug. 27.
- Jelen. 09.17. Hisznek a versenyben. Körkép a hazai milliárdosokról. 17-29.o.

Talán a demagóg hangulatú fejezet-befejezés vádját nehéz lesz majd magunkról lerázni, de mégis a kormányzás gazdasági tevékenységének mérlegéhez gondoljuk odailleszteni azt a mozzanatot, ami a járvány kapcsán felgyülemelő feszültségek szorosán gazdasági jellegű következményeihez leginkább a HIÁNYOK felől kapcsolható.

Merthogy e hónapok mindinkább új helyzetet teremtettek a munkanélküliség számának megbecsülésében épp úgy, mint e kedvezőtlen fejlemény kormányzati intézésében. Elvileg. Mert a gyakorlatban - aligha. A másik, nem kevésbé aggasztó következményt az infláció bizonyos szegmenseinek az elszabadulása okozza. Azzal, hogy főként azokban az árucsoportokban növekednek az átlagosnál is nagyobb mértékben az árak, amelyek a társadalom legkevésbé védekezésre képes csoportjai számára különösen jelentősek. Mindezek következtében a különféle független kutatói becslések egybehangzó tapasztalatai szerint ebben az évben és különösen a vírusnak köszönhetően a szegénység rövid időn belül növekszik, megállíthatatlanul növekszik. Egyelőre, 2020 őszén úgy tűnik, hogy a kormányzatot ez a fejlemény a kutatóknál sokkal kevésbé aggasztja. Olyannyira nem, hogy ez ügyben nem is tudunk érdemi, valós kormányzati lépésekről beszámolni. A részletekről lásd:

<https://merce.hu/2020/09/21/novekszik-az-inflacio-de-kinek-faj-igazan/>

<https://24.hu/fn/gazdasag/2020/09/15/eletszinvonal-fizetes-ber-munkanelkuliseg-az-emberek-bo-40-szazaleka-rosszabbul-el-mint-fel-eve/>

<https://g7.hu/kozelet/20200821/meg-valsag-alatt-is-milliardokat-vesz-ki-a-munkanelkuliek-zsebebol-a-kormany/>

<https://g7.hu/adat/20200810/most-akkor-mekkora-a-valodi-munkanelkuliseg-magyarorszagon/>

https://hvg.hu/gazdasag/20200720_munkanelkuliseg_allaskereso

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200922/europaban-sehol-nem-pusztit-ennyire-az-aremelkedes-mint-nalunk-ez-alol-senki-nem-tud-kibujni-449618>

<https://merce.hu/2020/09/14/a-szomszedaink-biznak-a-munkahelyvedelmi-bertamogatasban-magyarorszag-egyelore-csak-gondolkodik-a-megoldason/>

<https://merce.hu/2020/09/14/miert-kell-meg-fizetnunk-is-a-kormany-abszurd-jarvanyellenes-vedekezeseert/>

<https://www.portfolio.hu/befektetes/20200815/a-koronavirus-hatasa-milliok-sullyednek-melyszegenysegbe-egy-mareknyi-ember-meg-sosem-volt-meg-ilyen-gazdag-444942>

2.2. Kormányzás a vírus kapcsán

A kormánynak még megszámlálhatatlan szakpolitikai kihívással kellett szembenéznie. A bevezető fejezetben egyszer már áttekintetük a vírussal eltelt legutolsó negyedév legfontosabb állomásait, ezúttal a kormányzati döntési kényszerek két legfontosabb ágazati alrendszerére szűkítjük figyelmünket:

- Mit tett a kormány az egészségügyi ágazatban?
- Mit tett a kormány az őszi tanév újraindítása érdekében?

2.2.1. Az egészségügyi aktivitás

Június 17. után hosszú időre alábbhagyott, illetve eléggé furcsa kanyart vett. A kormány kihirdette a győzelmet. Ezzel némileg azt üzenve az országnak, hogy a veszély véget is ért. Az Operatív Stáb eltűnt a mindennapi élményvilágból, s úgy látszott, hogy eljött a tanulságok feldolgozásának, valamint a jövőre orientálódó döntéseknek az ideje. Ennek szerves mozzanataként látszott az az egyszeri, félmilliós jutalom, amiről már említést tettünk. Kásler miniszter ünnepi bejelentéséből sok-sokezer egészségügyben közvetlenül érintett dolgozó azt hitte, hogy az elmúlt hónapok rendkívüli áldozatvállalásával ők is részesültek e jutalomra. Nem kellett csak egy-két nap ahhoz, hogy kiderüljön, kár volt előre megünnepelni ezt a különleges állami ajándékot.

<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200613/itt-a-lista-kiderult-kik-kapjak-meg-az-500-ezer-forintot-436850>

https://nepszava.hu/3083524_kasler-a-napokban-megkapjak-a-brutto-500-ezer-forintos-juttatasat-az-egeszsegugyi-dolgozok

http://medicalonline.hu/eu_gazdasag/cikk/junius_19_ig_kell_kerelmezni_az_500_ezer_forintos_juttatast

<https://merce.hu/2020/07/02/nemcsak-az-500-ezer-forintos-juttatasbol-de-a-munkajuk-utan-jaro-potlekokbol-is-kimaradt-sok-egeszsegugyi-dolgozo/>

https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/egeszsegugyi-szolgaltato-ber-fizetes.708078.html

Mindeközben egyre hangosabban hallatszott mindazon szakemberek hangja, akik szerint a kormányzati járványpolitika leggyöngébb pontja a tesztelések számának tudatos visszafogása. Meglehet, mindez azért történt így, mert ezen az úton lehetett elérni minden nap a relatíve alacsony megbetegedési számok közlését. Időközben egyre több magánszemély, intézmény, vállalat szorult rá ilyen-olyan okokból arra, hogy dolgozóit teszteltesse, s a meglévő hivatalosan akkreditált/engedélyezett laboratóriumok mellett pillanatokon belül kialakult egyfajta magánpiac is, főleg a teszteredmények gyors elérésének okán.

Nem nehéz megjósolni, hogy ebből mind a tesztek színvonalában, mind pedig az érték elkérhető árak terén hihetetlen káosz lett. Nos, a kormány nem tétlenkedett, szeptember 21-én bevezették a kötelező, hatósági árat ezen a piacon is. E döntés fogadtatása meglehetősen vegyes érzelmeket váltott ki, ugyanis ennek köszönhetően megint visszaestek a tesztelési lehetőségek, másrészt pedig mindenféle extrafelárakkal így is, úgy is megdrágultak az eljárások. De leginkább korlátozottá váltak, s ezt a hullámozó megbetegedés-számokon mind a mai napig meg is lehet látni.

- https://azonnali.hu/cikk/20200907_nagyot-ugrott-az-esetszam-de-tesztbol-is-joval-tobbet-vegeztek-el
- <https://444.hu/2020/09/30/ez-volt-a-jarvany-legkemenyebb-honapja-a-vegere-visszaesett-a-teszteles>
- <https://www.valaszonline.hu/2020/09/14/koronavirus-teszt-europa-magyarorszag-korkep/>
- https://hvg.hu/vilag/20200918_Magyarorszag_az_europai_tesztelesi_rangsor_legvegen_van
- https://hvg.hu/itthon/20200918_Orban_koronavirus_jarvanygorbe_jakab_ferenc_nepusz_tamas_tetozes_fertozott
- https://hvg.hu/itthon/20200915_koronavirus_teszteles_a_gyakorlatban_mentok_iskolak_es_fertozesek_oktatas

Időközben történt még egy érdekes kormányzati próbálkozás annak elérésére, hogy a várható Második Hullám hazánkat kevésbé érinthesse. Augusztus 25. után a kormány úgy döntött, hogy megpróbálja Magyarországot a külvilágtól hermetikusan elzárni, mivel szerintük eleve csak külföldről jöhet a fertőzés...Szeptember elsejétől elvileg se ki, se be nem lehetett volna jönni külföldieknek, és karanténba kellett volna mennie azon magyaroknak, akik külföldről tértek haza.

Ez az elképzelés pillanatokon belül fulladt bohózatba, egyfelől azért, mert Orbán Viktor személyesen kezdte oldani a tilalmat a számára pillanatnyilag fontos országok érdekében. Másfelől pedig elindult a különleges kivételek özöne: focimeccsre lehet jönni, katonai célokból szabad mozogni, határok közelében élőknek szabadon lehet máshová munkába járni, egyházi rendezvényekre szabadon lehet jönni stb. stb. Egy-két hét elteltével egészen világossá vált az eredetleg ideológiai indíttatású korlátozás nevetségessége, mivel a járvány alapvetően és már hónapok óta először itthon, a hazai állampolgárok között terjed.

- <https://444.hu/2020/08/31/a-csehek-mellett-a-lengyelek-es-a-szlovakok-is-belephetnek-magyarorszagra>
- https://hvg.hu/itthon/20200901_hatar_jarvany_kulfoldiek
- https://hvg.hu/itthon/20200831_johetnek_a_v4_turistak
- https://hvg.hu/itthon/20200905_Tomegek_a_szabad_levegon_lazmeres_a_zart_terekben_igy_alakitja_at_az_ejszakai_eletet_a_masodik_hullam
- https://hvg.hu/gazdasag/20200906_Es_akkor_jarvany_hatarzar_turizmus_recesszio_busz_usa
- <https://444.hu/2020/09/11/dolhetnek-a-rekordok-itt-nem-lesz-lezaras>

Ennek belátása vezethetett oda, hogy szeptember közepétől megint szigorúbb korlátozásokat vezettek be, elsősorban a maszkviselés kötelezővé tételével, továbbá mindenféle tömeget megmozgató rendezvények tiltásával.

- <https://444.hu/2020/09/15/matol-leszallitjak-a-vonatokrol-es-volanbuszokrol-azt-akin-nincs-maszk>
- https://hvg.hu/itthon/20200917_magyar_korhazszovetseg_koronavirus_jarvany
- <https://qubit.hu/2020/09/17/sosem-latott-magassagban-jar-a-jarvanygorbe>
- <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200916/a-koronavirus-jelenseg-ami-miatt-egesz-magyarorszag-aggodhat-elkerulhetetlen-a-halalozas-berobbanasa->

[448924?fbclid=IwAR3Y-YLdVcrmKVN6siUm4O8S-](https://www.facebook.com/IwAR3Y-YLdVcrmKVN6siUm4O8S-xC6HH23dRVKPiuwM9m4L4MgSdi6OiUHib8)

[xC6HH23dRVKPiuwM9m4L4MgSdi6OiUHib8](https://www.facebook.com/IwAR3Y-YLdVcrmKVN6siUm4O8S-xC6HH23dRVKPiuwM9m4L4MgSdi6OiUHib8)

- <https://444.hu/2020/09/15/jakab-ferenc-magyarorszagon-europahoz-kepest-brutalisan-tombol-a-jarvany>
- https://hvg.hu/gazdasag/20200922_maszk_koronavirus_rendorseg_kereskedelem_bkk
- https://hvg.hu/itthon/20200921_muller_cecilia_operativ_torzs_koronavirus_hetfo
- <https://www.webbeteg.hu/cikkek/egeszsegugy/25735/koronavirus-karanten-valtozas>
- https://azonnali.hu/cikk/20200919_elstartolt-az-operativ-torzs-masodik-evada-de-minek

Szeptember végén már nagyon is nyilvánvalóvá válhatott, hogy a megszokott kommunikációs trükkök és rögtönzések legalább annyira „hatékonyak”, mint a kormányfő mindennapos szerepeltetése. Egyre élesebben rajzolódott ki az a felismerés, hogy most már valami komoly kormányzati lépést kellene produkálni. És láss csodát, megszületett az a döntés, amelytől egy-két napig valóban azt lehetett hinni, hogy nemcsak a járványügyben, de az egész hazai egészségügy jövőjében is fordulatot hozhat. **A kormány példátlan sebességgel elindította és át is verte az orvosok különleges felelősségéhez és szaktudásához méltó, kiemelt bérezéséről szóló rendelkezést.**

(Mondjuk meg lehetett volna azt is kérdezni, hogy miért kellett erre ennyi évet várni, miért kellett ölbe tett kezekkel nézni sok éven át a hazai egészségügy krémjének külföldre menekülését. Orbán Viktor október hetedikén a baráti tévériporter ebbéli kérdésével azzal vélte megválaszolni, hogy a magyar orvosok tehetsége, felkészültsége világszínvonalú, s nem csoda, ha bárhol sokszoros fizetéssel várják őket. Igaz, a riporterhölgy azt elfelejtette megkérdezni, hogy így volt-e ez öt meg tíz évvel ezelőtt is...?)

Nos, összegzőnk megírásakor egyfajta eufória látszik eluralkodni a közszolgálatinak csúfolt, kormányzati médiumokban, mert megtalálni vélték az egészségügy és az aktuális járvány gondjainak kormányzati megoldását. Az érintett szakmai szervezetek, s egyéb kutatók kevésbé lelkesek, mert úgy látják, hogy a valóban nagyvonalú és fantasztikus jövedelmi kilátásokkal kecsegtető fordulat rejt magában néhány olyan csapdát, amely talán lefaragja a csodafegyver élének jelentős részét. **Merthogy össze lenne kötve a hálapénz belátható időn belüli kriminalizálásával. Merthogy benne van a kötelezően eltűrendő, katonaisas vezénység bevezetése, merthogy megszüntetné az egyszerre több munkahelyen történő foglalkoztatás lehetőségét stb.**

A viták meg is kezdődtek és a korrekciós ígéretek tüstént el is hangzottak, krónikánk írásakor legfeljebb a pillanatnyilag adott állapotot tudjuk rögzíteni. Úgy tűnik, hogy egyik fél sem mondta még ki az utolsó szót: https://nepszava.hu/3095019_kedden-fogadja-pinter-az-orvosi-kamara-elnoket

- <https://merce.hu/2020/10/07/meszk-az-egeszsegugyi-dolgozok-berendezese-ilyen-formaban-tomeges-orszagelhagyashoz-vezethet/>
- <https://444.hu/2020/10/07/orvosberemeles-tul-nagy-ar-lehet-a-masodallas-korlatozasa-es-az-atvezeny-les-turese-a-magasabb-fizetesert-cserebe>
- <https://444.hu/2020/10/07/orvosberemeles-tul-nagy-ar-lehet-a-masodallas-korlatozasa-es-az-atvezeny-les-turese-a-magasabb-fizetesert-cserebe>
- https://hvg.hu/itthon/20201006_Magyar_Egeszsegugyi_Szakdolgozoi_Kamara_orvosok_beremelese_egeszsegugyi_jogviszonyrol_szolo_torveny
- https://hvg.hu/gazdasag/20201006_Magyar_Orvosok_Szakszervezete_Csapdaba_csalak_az_orvostarsadalmat
- https://hvg.hu/itthon/20201006_eu_ellatas_torveny
- <https://444.hu/2020/10/06/elfogadtak-az-orvosok-beremeleserol-szolo-torvenyt>
- https://hvg.hu/itthon/20201006_parlament_orvos_beremeles
- <https://www.parlament.hu/irom41/13174/13174-0004.pdf>

Az egészségügy kapcsán bemutatható kormányzati politikának az eddig elmondottak alapján mindenképpen leszűrhetjük egy fontos és közös tanulságát. Mind a félmillió jutalmazás, mind a hirtelen jött határlezárás, mind a hatósági árássá változtatott tesztelés, s végül az egyik napról a másikra berobbantott orvosbér-rende­zés azt mutatja, hogy a kormányzat érti és érzi: nagy a baj, tennie kellene valami nagyon fontos és nagyon látványos lépést. Ezt azonban rendre előkészítetlenül, az adott döntés nyilvánvalóan diszfunkcionális következményeivel sohasem számoló módon teszik és tették. Miközben tüstént világgá kürtölik és azonnal heves önünneplésbe kezdve hirdetik a „történelmi jelentőségű” lépést, mert még mindig úgy tudják, hogy a kormányzás nem más, mint erőszakos és hatékony kommunikáció.

Ősi időkben a sámánok transzba esve, mindenféle csodaszerek segítségével ígérték az elégedetlen és felzaklatott törzsi közösségnek, hogy ők tudják, az égiek mit szeretnének hallani tőlük, persze, csakis tőlük. Aztán vagy jött az eső, vagy nem, S ha nem jött, legfeljebb kitekérték a sámán nyakát, és kerestek másik ihletett varázslót.

2.2.2. Az iskolarendszer járványérzettsége

olyan mértékű volt, hogy tavasszal az egész magyar társadalom beleremegett. A március 13-ai, esti kormányfői bejelentés nemcsak a pedagógustársadalmat érte mélyütésként, hanem egyidejűleg azt a több milliónyi szülőt is, akiknek máról holnapra kellett szembenézniük azzal, hogy ezen túl az ő lakásuk lesz az oktatás elsős számú és kizárólagos színtere.

A digitális oktatásra történő átállás – a kormányfői optimizmussal ellentétben - a szülők nagy része számára olyan otthoni újdonságot jelentett, amelyhez a legtöbb helyen nem voltak meg a feltételek. Igaz, az iskolák mintegy 40 %-ában sem...A nyáron azt lehetett remélni, hogy az illetékes minisztériumban gőzerővel folyik a rendkívüli állapotok következtében előállott helyzet tapasztalatainak a feldolgozása. Nos, a későbbiekben kiderült, hogy ez alaptalan várakozás volt.

Élt a remény, hogy akkor legalább az őszi tanévnyitóra felkészül a minisztérium, és megpróbálja mind az iskolákat, mind a gyerekeket és a szülőket felkészíteni egy újabb, esetlegesen még drámaibb helyzet beköszöntére. Ezt azért is lehetett várni, mert maga a kormányfő a nyári győzelmi eufóriában nem győzte előre jelezni egy őszi, novemberi második hullám bekövetkeztét. **Izgatottan várta tehát a pedagógustársadalom és a szülői had, hogy szeptember elsején miféle tanévnyitásra kell felkészülni.** A sajtó már a nyár közepén elkezdte faggatni a minisztériumot. Mi lesz a tanévnyitással? Lesz? Nem lesz? Osztott oktatás lesz, netán? Blended-rendszer lesz, azaz a digitális és az off-line oktatás vegyítése? A tavaszi villámcsapás nyomán nem mondható, hogy ne lett volna indokolt ez a felfokozott várakozás, ám a kormányzati érdeklődés jórészt kimerült a legújabb tendenciát markánsan kifejező ötletnek, az iskolaórség intézményesítésének részleteibe. A meglepett közvélemény és a pedagógusok hitetlenkedése közepette, mint kés a vajban, úgy ment át ez a javaslat is - a nyár kellős közepén.

- Erőszakik, Iskolaórség. HVG. Júl. 9.
- Gumibot az új nádpálca. MnCS. aug. 13.

Az EMMI nem hagyta magát sürgetni és csak augusztus közepén állt elő egy 'tanévkezdési protokollal', addig szabadon lehetett arról fantáziálni, hogy milyen lesz majd ez az egészen különleges tanévkezdés. Az oktatás sorsáért aggódók rendre megpróbálták kitalálni, hogy az új helyzetben milyen lesz a gyerekek elkülöníthetősége, lesz-e kötelező maszkviselés, kik és

hogyan fogják megoldani majd a tesztelést, mi lehet a megbetegedő tanárok sorsa, be kell-e ilyen esetben zárni az egész iskolát, miféle segítséget, anyagi eszközöket kaphatnak az iskolák ahhoz, hogy eredményesen védekezzenek stb. stb...

- Valami lesz. Az iskolakezdet dilemmái. MnCS. júl.30.
- A Központ ellenében. MnCS. júl. 30.
- https://hvg.hu/itthon/20200810_tanevkezdes_emmi_pedagogus_diak_iskola_tanar?s=hk
- <https://merce.hu/2020/08/13/meg-mindig-nincs-jarvanyugyi-protokoll-az-uj-tanevre-a-pedagogusok-szakszervezete-listaba-szedte-az-elvarasait/>
- <https://qubit.hu/2020/08/07/szaz-izgalmas-magyar-pedagogiai-programot-gyujtottek-ossze-hogy-ne-kelljen-keresgelned>
- <https://qubit.hu/2020/08/04/mindjart-kezdodik-a-tanev-de-a-virus-nem-alszik-ujranyithatnak-az-iskolak-szeptemberben>

Végül megjelent a várva várt protokoll, de sokkal több csalódást keltett, mint amennyi segítséget jelentett. Azon ne is akadjunk fel, hogy fel lehetett-e készíteni az iskolákat két héttel a tanévnyitás előtt erre az egészen rendkívüli helyzetre.

Sokkal tanulságosabb volt az, hogy a minisztérium által megfogalmazott követelményeken első olvasásra is látszott, olyan emberek fogalmazták meg, akiknek nem sok fogalmuk van a hazai közoktatási állapotokról. Tele volt üres közhellyel, mintha csak ennek is a társszerzője lehetett volna maga Cecília.

Másfelől viszont rengeteg olyan elvárást fogalmazott meg, ami éppen azért nem teljesíthető, mert az elmúlt években az iskolarendszerekből kiirtották a felelősségvállalás és az autonóm döntés minden írmagját. Tele van a protokoll betarthatatlan igényekkel, ugyanakkor azt sem engedi meg az iskoláknak, hogy maguk dönthessenek az esetleges karanténról, miként azt sem, hogy átállhatnának-e a digitális oktatásra. Nos, az általános felzúdulás nem is maradt el, valamennyi szakmai szervezet és szakszervezet szóvá is tette e főnti ellentmondásokat.

- Osztály, vigyázz! Az EMMI protokollja. HVG. Aug. 27
- Lanner Judit: letenni az egyenruhát. MnCs. aug. 20.
- Folyt.cov. HVG. Szept. 3.
- Elmaszatolt tanévkezdés. Jelen. Aug. 27.
- https://hvg.hu/itthon/20200811_kasler_miklos_tanrend_tanev_rendelet
- <https://24.hu/belfold/2020/08/11/iskolakezdes-tanevkezdes-rendelet-magyar-kozlony/>

- https://nepszava.hu/3089091_az-emmi-kozolte-hogy-a-tanorakon-nem-kell-tartani-a-masfel-meteres-vedotavolsagot
- https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/Tanevkezdes2020/Intezkedesi_terv_a_koznevelési_intezmenyek_reszere_2020_2021_tanev.pdf
- <https://szentimre-nyh.hu/2020-08-19/tanevkezdesi-protokoll/>

S amint az várható volt, a rettegett Második Hullám időben nagyjából egybeesett az iskolakezdés első két hetével. Nem kellett túl sok idő ahhoz, hogy kiderüljön: teljes a káosz. Nincsen, s talán nem is lehet egységes előírásokat adni olyan helyzetekre, amikor egy-egy gyerek beteg lesz, netán valamelyik családtagjuk, avagy maga a tanár, vagy az ő szűkebb családi környezetében valaki. (Nagyszülőkként nekünk is megvannak a tapasztalataink arról, hogy még iskolákon belül is más és másféle megoldások születnek. Valakit otthon tartanak, de a vele érintkezett gyerekekre nem kíváncsi senki sem, és az osztály szabadon érintkezik más olyan osztályokkal, ahol már több beteget is karanténban tartanak, továbbá gyanúsán sokan nem járnak iskolába, de ez senkit sem zavar stb. stb.)

- <https://qubit.hu/2020/09/01/valodi-jarvanyprotokoll-nelkul-ketsegek-kozott-indul-a-tanev-magyarorszagon>
- <https://qubit.hu/2020/08/31/mennyire-veszelyes-az-iskolakezdes-a-jarvany-idejen>
- <https://szocio.atlatszo.hu/2020/08/31/tanevkezdes-a-hatranys-helyzetu-regiokban-mit-erdemes-adomanyozni/>
- https://hvg.hu/elet/20200901_Tanevkezdes_koronavirus_szulok
- https://hvg.hu/360/202035_tanevkezdes_jarvanyveszely_sokasodo_kerdojelek_o_sztaly_vigyazz
- https://hvg.hu/itthon/20200831_iskolakezdes_uj_tanev_koronahelyzet_oktatas_emmi_protokoll_iranymutatas
- <https://24.hu/belfold/2020/09/01/koronavirus-tanevkezdes-iskolakezdes-oktatas/>

Szeptember közepétől elárasztották a médiát a képtelen történetek, s mivel mi ezt a krónikát október első napjaiban írjuk, csak annyit tudunk tenni, hogy regisztráljuk e fejetlenség áttekinthetetlen méreteit. Időközben a minisztérium sem tétlenkedett, ***szeptember harmadik hete UTÁN!!!/MEGJELENT AZ A RENDELKEZÉS, HOGY OKTÓBER elsejétől kötelező lesz mérni az iskolába belépő gyerekek testhőmérsékletét.*** Sőt... ehhez a minisztérium biztosítaná a megfelelő mennyiségű mérőeszközt. Ettől amúgy nagy riadalom lett úrrá az

iskolavezetőségeken, mert már szeptember elején kaphattak egy vaskos leckét a minisztériumi/központi ellátásból és szervezési tehetségéből, amikor a megígért fertőtlenítő szerekkel úgyszintén központilag látták el a 13 ezer iskolát. Nem folytatnánk ezt a tragikomikus eseteleírást, mert a lényeg talán így is kihámozható.

- <https://444.hu/2020/10/01/jakab-ferenc-szerint-gyorsvonatkent-rohanunk-a-vesztunkbe-a-lazmeres-pedig-ertelmetlen-igy>
- <https://444.hu/2020/10/01/felrohogott-hogy-a-gyerek-lenyegeben-kihult-majd-beengedett-minket>
- <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/rendben-elindult-testhomerseklet-meres-szakkepzo-iskolakban>
- https://hvg.hu/itthon/20201001_homero_iskola_iskolaor_lazmeres
- <https://infostart.hu/belfold/2020/10/01/megerkeztek-az-iskolai-lazmeres-elso-tapasztalatai>
- <https://www.heol.hu/kozelet/helyi-kozelet/koronavirus-utanajartunk-hogyan-mukodik-a-kotelezo-lazmeres-az-iskolakban-2904019/>

Az elmúlt évek során a központosítás és az eszközeiktől történt megfosztás után az iskolák szinte semmiféle önállósággal nem rendelkeznek, most viszont az oktatási kormányzat az ő nyakukba zúdítja az áttekinthetetlen problémamög megoldását. Aki tudja és képes, az otthon tartaná a gyermekét, úgysem tűnik ez fel a zűrzavarban.

- Tünetmentes gyerekek fertőzhetik meg az időseket. MHang. Szept 25.
- Magától omlik össze. MnCS. szept 24.
- <https://hirklikk.hu/kozelet/az-az-emberkiserlet-ami-az-iskolakban-tortenik/370206>
- <https://24.hu/belfold/2020/09/26/koronavirus-oktatas-iskola-teszteles-karanten/>
- https://hvg.hu/itthon/20200922_tanar_karantenszabaly_tappenz
- https://hvg.hu/elet/20200921_Gyarmathy_Eva_Bizonytalansagban_hagyott_oktatasi_rendszer
- https://hvg.hu/itthon/20200915_koronavirus_tesztes_a_gyakorlatban_mentok_iskolak_es_fertozesek_oktatas
- https://hvg.hu/itthon/20200919_Tobb_helyen_az_iskolaorok_lettek_a_maszkfelelosok_portas

Időközben a kormányzati oldalon három napon belül országos botrányá duzzasztottak egy nevetséges mesekönyv-ügyet, és hatalmas erővel igyekeznek belőle

össznépi/oktatási/ideológiai vitát provokálni. Lassan egy hete csak erről folyik a szó. Hátha addig sem tűnik fel, mi is történik az iskolarendszerben...

- https://multikult.transindex.ro/?cikk=28658&meseország_mindenkie_8211_egy_gyer_ekkonv_koruli_botrany_kronikaja
- https://mandiner.hu/cikk/20201003_meseország_a_genderpropagandae
- <https://magyarnemzet.hu/belfold/kozel-70-ezren-tiltakoznak-az-lmbtq-mesekonv-terjesztese-ellen-8734956/>
- <https://telex.hu/video/2020/10/01/ime-a-mesekonv-ami-kiboritotta-az-orszagot>

2.3.A kultúrharc, mint másodlagos kormányzati tevékenység

Őszintén bevalljuk, azt hittük, hogy ez alkalommal a címben foglaltakról egy szót sem kell majd írunk. Meg voltunk ugyanis győződve arról, hogy a mindent elemi módon felforgató járványidőszak alatt erre sem energia, sem kapható ember, sem pedig forrás, sőt, hivatalos támogatás sem jut majd. Ezt a naiv várakozást főleg arra alapoztuk, hogy komolyan vettük a kormányfő és néhány más vezetőnek a nemzeti egységről vallott szózatjait. Legalábbis úgy értelmeztük, hogy a tömeges veszély és vészhelyzet idején nem érdemes és nem is lehet folytatni olyan politikát, amelynek egyetlen „eredménye” a társadalom további polarizálása.

Nos, ritkán tévedtünk ennyire nagyot.

Az elmúlt hónapok során ugyanis a „kultúrharc” -becenevű könyörtelen tér- és intézményfoglalás még a korábbiakhoz képest is látványosabb, nagyobb visszhangokat és felháborodásokat kiváltó ütemben folytatódott. Talán éppen a vírus következtében halmozódó fezsültségek eltakarásáért, talán azért, mert a korábban útnak indított és feltüzelt frontharcosokat a válság idején senki sem volt képes kordában tartani. Talán éppen azért, amire egyszer már maga a kormányfő hívta fel a figyelmünket: ne azt nézzék, amit mondok, hanem azt, amit csinálok. Úgyhogy kénytelenek lettünk **egy elkülönített, önálló, hosszabb fejezetben számot vetni** eme - erősen ideológiai karakterű - háborúskodásnak a nyár közepétől megfigyelhető állomásaival és küzdelmeivel.

2.4.Külpolitikai aktivitás

A külpolitika mindig is a mindenkori kormányok privilegizált magánterülete. Nem volt ez másként 2020 júniusa és októbere között sem. Az aktivitás mindenekelőtt a kormányfőre vonatkozott, bár a szóba jött ügyek kapcsán mind a külügy-, mind pedig az igazságügyi miniszter az átlagosnál viszonylag gyakrabban szólalt meg. Ennek elsődleges magyarázata az

lehetett, hogy az elmúlt hónapok mindenféle külügyi lépését alapvetően a következő időszak uniós költségvetésének elfogadása körüli, egyre sűrűbb és egyre kevésbé áttekinthető viták határozták meg. **A leendő uniós pénzek sorsáról, jelenlegi állásáról a gazdasági fejezetben kimerítő részletességgel fogunk írni**, ehelyütt beérjük a szűkebben értelmezett külpolitikai lépések áttekintésével.

Még július elején a kormányfő megszavaztatta a parlamentet: az uniós tárgyalások során azzal a megkötéssel engedjék tárgyalni, hogy semmiképpen se egyezhessen bele abba, ha a jövőbeni pénzek odaítélését és felhasználását esetleg összekötnék a jogállamiság-kritériumok vizsgálatával.

Ezt a komédiát a kormányzati többség szemrebbenés nélkül végig játszotta, noha mindenki tisztában lehetett azzal, hogy Orbán Viktort semmiféle külügyi döntésében nem szokták korlátozni. Az egész arra volt való, hogy - érdemi érvek helyett és nélkül - Brüsszelben is legyen mire hivatkozni, hiszen jól tudhatta, hogy a jogállamiság kritériuma már sok éve az a botlókő, amelybe a hazai külpolitika folyása rendre beleakad.

- Megszavazták, ne legyen feltétel a jogállamiság: MHang. júl. 17.
- https://hvg.hu/gazdasag/20200714_Megszavazta_a_Fidesz_hogy_ne_lehessen_jogallami_feltetelekhez_kotni_a_kedvezmenyes_EUs_hitelt
- https://hvg.hu/gazdasag/20200710_hatarozat_orszaggyules_mff_fidesz
- https://hvg.hu/itthon/20200709_rendkivuli_parlamenti_ules_orban_viktor_gazdasagi_mentocsomag
- <https://www.parlament.hu/irom41/11282/11282.pdf>

A várva várt tanácskozáson félig sikerült megfelelni a mandátumnak, mert a várakozásokhoz képest kevésbé lett hangsúlyos ez a kritérium, el is terjedt az itthoni sajtóban az a fajta értelmezés, mintha „magyar győzelem” született volna.

<https://merce.hu/2020/07/21/megallapodas-szuletett-az-eu-csucson-nem-szigorodik-a-kifizetesek-jogallamisagi-feltetele/>

<https://merce.hu/2020/07/20/gazdag-orszagok-aranyaiban-kevesebbet-fizetnek-az-unios-koltsegvetesbe-mint-magyarorszag/>

<https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20200721/tortenelmi-jelentosegu-alku-szuletett-ma-reggelre-brusszelben-441900>

https://index.hu/kulfold/eurologus/2020/07/21/eu_koltsegvetes_i_csucs_vegso_megallapodas/

https://hvg.hu/gazdasag/20200721_Megallapodtak_az_EU_heteves_koltsegveteserol

<https://mfor.hu/cikkek/makro/megszuletett-a-megallapodas-brusszelben-koszonetet-mondanak-orbannak-a-lengyelek.html>

https://index.hu/kulfold/eurologus/2020/07/19/eu_koltsegvetes_i_csucs_harmadik_nap_patthelyzet/

<https://24.hu/kulfold/2020/07/19/eu-csucs-kurz-jogallamisag/>

https://hvg.hu/itthon/20200719_Kiszivargott_Orbanek_unios_jogallamisagi_kriteriummal_kapcsolatos_javaslat

https://hvg.hu/gazdasag/20200718_Nincs_elorehaladas_a_brusszeli_EUcsucson

- https://hvg.hu/gazdasag/20200717_mff_eu_csucs_veto_orban

Később egyre világosabbá vált az is, hogy az a júliusi forduló csak egy azok közül, amelyekre a későbbiekben majd számítani kell és lehet. Szeptemberben a szócsaták újra kezdődtek, az Unió különböző vezetői rendre emlegették a magyar és a lengyel jogállamisággal kapcsolatos kifogásaikat, és némi túlzással még azt is mondhatnánk, hogy a nyári állapotokhoz képest sokkal nagyobb nyomás alá került a magyar kormány. Ha másért nem, akkor azért, mert éppen a saját pártcsaládjának, az Európai Néppártnak számos vezetője az idei évre már megelégedte az állandóan különutas magyar külpolitika kiszámíthatatlanságát.

Ráadásul éppen e viták kellős közepén jelent meg az Európai Bizottságnak az a jelentése, amely újfent problematikusnak találta hazánknak a jogállamiság terén felmutatott ügyeit. Orbán Viktor minden lehetséges fórumon igyekezett mindent a tőle megszokott módon megmagyarázni és ezúttal is beérte a szokásos Soros-féle összeesküvés-elméletek aktualizált változatának buzgó használatával. <https://hirklikk.hu/kozelet/a-harom-korabbi-igazsagugyi-miniszter-kemenyen-helyretettevarga-juditot/370510/>

- <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgxwJZJVJHHDVNXqQkqnLQKCWJqKj?projector=1>
- https://hvg.hu/gazdasag/20200930_magyarorszag_lengyelorszag_jogallami_mechanizmus_unios_penzek?s=hk
- <https://hang.hu/kulfold/eu/2020/09/30/lesujto-kritikat-kapott-a-magyarorszag-az-europai-bizottsag-jogallami-jelenteseben/>

- https://nepszava.hu/3093945_szabad-szemmel-kokemeny-unios-kritika-a-magyar-jogallamisagrol
- https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20200930/het-fo-gondot-lat-brusszel-a-magyar-jogallamisag-teren-de-nem-ezeken-mulnak-az-eu-penzeink-450910?utm_source=hirkereso_es_kapu&utm_medium=portfolio_linkek&utm_campaign=hiraggregator
- <https://444.hu/2020/09/30/magyarorszagrol-foleg-rossz-peldak-kerultek-bele-az-eu-jogallamisagi-jelentesebe>
- <https://444.hu/2020/09/29/uj-frontot-nyitott-orban-az-eu-val-vivott-haborujaban>
- <https://24.hu/kulfold/2020/09/30/europai-unio-jogallami-jelentese-magyarorszag/>
- https://hvg.hu/360/20200921_FAZ_Orban_egyszerre_harom_ugyben_is_az_EU_ellen_megy
- https://hvg.hu/360/20200901_jogallam_strasbourg_lapszemle

Krónikánk írásának napjaiban szinte minden áldott nap érkezik valamiféle hír, tudósítás arról, hogy az Európai Parlamentben késhegyre menő viták folynak a „jogállamisági kritérium” mibenlétéről és felhasználhatóságáról.

E vitáknak pillanatnyilag nem látjuk a végét, azt viszont érzékelni lehet, hogy az elmúlt hetekben kialakulhatott valamiféle „hármastagoltság” - egyik oldalon található (főleg az északi-északnyugati) a fejlettebb államok képviselői, akiknek elégük lett a dezertőrökből. Másik oldalon pedig a nemzeti szuverenitás védelmének örve alatt gyülekező csoportosulás, akinek éppenséggel e jogállami mérce jelenti a vörös posztót. S e tarka csoportosulásnak tagadhatatlanul Orbán Viktor a vezéralakja. Köztes és egyelőre közvetítő szerepet töltenek be a németek, akiket mindenekelőtt a minél előbbi megegyezés elérése motivál.

E vita tétje pillanatnyilag azért is nagy, mert a várva várt, lassan megnyíló közös kassza pénzcspajait a legtöbbször szenvedett déli államok már szeretnék megnyitni. Nem kevés elemző úgy látja, hogy Orbán éppenséggel e kiszolgáltatott helyzetre játszik rá akkor, amikor e kiéheztetett és türelmetlen déliektől vár és kaphat támogatást ahhoz, hogy végül ne kelljen szembenéznie a jogállami kritériumok számon kérhetőségével.

E viták kellős közepén mindössze annyit tehetünk, hogy rögzítjük a meccs pillanatnyi állását: félidőben döntetlen körüli eredmény látszik, pillanatnyilag annyira forró a helyzet, hogy október 8-án egyelőre megszakadtak az Európai Parlament és az Európai Tanács közötti

tárgyalások, mert a parlament sokkal egyértelműbb és radikálisabb lépéseket várna annál, mint amit az EB javasolt.

- https://hvg.hu/gazdasag/20201005_Fajdalmas_felismeres_hogy_a_jogallamisag_nem_osszekot_hanem_kulonvalaszt_minket_vita_az_EPben
- https://hvg.hu/gazdasag/20201006_Az_EP_nem_alkuszik_a_jogallamisag_kapcsan
- https://hvg.hu/gazdasag/20201007_Az_Europai_Parlament_szankciokkal_jaro_jogallamisagi_mechanizmust_javasol
- https://hvg.hu/gazdasag/20201008_ep_koltsegvetes_targyalas

Elemzésünk befejezésekor látott napvilágot egy olyan alapos és sok szempontot figyelembe vevő írás, amelyben a szerző /Dobszay János/ képes volt Orbán Brüsszeli és itthoni lépéseit egységes értelmezési keretbe foglalva megmagyarázni: a szerző gondolatmenetével maximálisan egyet értve idézzük ehelyütt írását:

https://hvg.hu/360/202041_orban_harcai_keszultseg_konfliktuskereses_haditervutas_itasos_rendszer

Az elmúlt negyedévben született néhány olyan alapos írás is, amely a tágabb, hosszabb távú időkeretek és a világpolitikai mozgások függvényében próbálta meg értelmezni Orbán Viktor külpolitikáját. Ezen írások közös tanulságait az alábbiakban véljük összegezhetőnek:

- folyamatosan egyensúlyozni próbál a három nagyhatalmi góc közötti konfliktuszónában,
- ezen belül viszont rendre túlbecsüli az ázsiai dominancia felülkerekedési esélyeit,
- az Unió tartós válságával, esetleges szétesésével már középtávon is számol,
- az erre történő felkészülését a V4-ek szerepének folyamatos felturbózásával próbálja erősíteni,
- ennek során rendre igyekszik e csoportosulás főideológusaként és leendő vezetőjeként szerepelni,
- mindennek kevés a realitása, mert a V4-ek között már középtávon is jelentős külpolitikai érdekellentétek és orientációs különbségek vannak,
- az ázsiai orientáció felé mozgásnak egyelőre kizárólag az a szűkebb hazai nagyburzsoázia érdekei a mozgatói, akiknek mindez extra százmilliárdos üzleteket jelenthet /Paks, Belgrád-vasút stb. /,

- összességében ez a fajta, erősen személyhez kötött külpolitikai vonalvezetés egyáltalán nem szolgálja hazánk érdekeit, sem hosszú-, sem pedig rövidtávon.
 - Páva-féllábon, HVg. aug. 6.
 - Külön-vélemény. Orbán külpolitikájáról. HVG. aug. 21
 - Pávatánc partnerekkel. /Lakner Zoltán/ Jelen. szept. 10.
 - Fény helyett mocsár. A magyar külpolitika erkölcsi csődje. ÉS. szept. 9.

https://nepszava.hu/3089016_kentaureszed-lengyel-laszlo-magyarorszag-elrablasa
https://hvg.hu/360/202034_geopolitika_magyarorszag_helye_uj_vilagrend_kulonveleme
[nyhttps://24.hu/kulfold/2020/08/04/kina-magyarorszag-kozep-kelet-europa-gazdasag-budapest-belgrad-vasutvonal/](https://24.hu/kulfold/2020/08/04/kina-magyarorszag-kozep-kelet-europa-gazdasag-budapest-belgrad-vasutvonal/)

https://www.direkt36.hu/a-magyar-nemet-kapcsolatok-rejtett-tortenete/?fbclid=IwAR2RIKhWjrfVw2OllmBRQ4mR1HRt-eXy6_V33LUA5QPr8TCT9cC9bxbx-4U

Zárszóként még egy rövid megjegyzést érdemelhet **az a meglepő és hosszadalmas hallgatás, amivel Orbán Viktor azokra az augusztusi minszki eseményekre „reagált/nem reagált”,** melyek Európa-szerte egységes felháborodást váltottak ki. Ezúttal a külpolitikában mutatkozott meg az a vonása, amelynek a hazai közönsége már hosszú ideje lehetett kényszerű tanúja.

Az ti., hogy **így szokott viselkedni minden olyan konfliktusban, amelynek ő nem kezdeményezője és/vagy irányítója. Igyekszik úgy tenni, mintha fogalma sem lenn arról, hogy miről is van szó?** És azt sem érti ilyenkor, hogy miért is kellene egyáltalán véleményt formálnia...

- <https://mfor.hu/cikkek/makro/orban-viktor-minszkben-elvileg-minden-jo.html>
- <https://www.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedekek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-nyilatkozata-aljakszandr-lukasenkaival-a-belarusz-koztarsasag-elnokevel-tortent-targyalasat-kovetoen>
- <https://mfor.hu/cikkek/makro/elmondta-orban-viktor-hogy-mit-gondol-a-belorusz-valsagrol--.html>
 - A hallgatag embert. ÉS. aug. 19.
 - Szégyen Orbán hallgatása. MHang. aug. 21.

2.5.Orbán Viktor személyes médiaoffenzívája

A kormány elmúlt negyedéves összteljesítményét képtelenség megérteni vezetőjének médiaszereplései és magánakciói nélkül. Pontosabban szólva, a kormány egésze mindinkább fejének személyes tulajdona: nélküle nem lehetséges egyetlen testületi döntésüket sem megérteni.

A szokásos nyári szünet után először az augusztus huszadikai ünnepekre érkezett meg Orbán, és sikerült is neki azonnal feltűnést keltenie. Az „összetartozás emlékműve” átadásának alkalmából azonnal rákezdett az idei őszi kedvenc motívumának részletezésére, hogy ti. a Nyugat elveszítette dinamizmusát, vonzerejét, és Kelet-Európa mindinkább magára lett hagyva. De majd...mi meg a lengyelek... mi majd megmutatjuk. Ezt a szálát aztán a későbbiekben sem hagyta elveszni, és beszédeiben rendre visszatérő momentummá lett a nyugattal szembeni aktuális indulata.

- <http://www.miniszterelnok.hu/orban-viktor-beszede-az-osszetartozas-emlekhely-avatan/>
- https://hvg.hu/itthon/20200820_Orban_Viktor_szerint_a_Nyugat elvesztette_vonzerejet_a_mi_szemunkben
- <http://www.atv.hu/belfold/20200821-miert-beszol-orban-lengyel-vezerhajorol/hirkereso>

Szeptemberben már kénytelen volt változtatni a hangütésen, hiszen napokon belül nyilvánvalóvá lett a Második Hullám kivételes ereje. A hangsúly átkerült a haza megmentésének feladatára, valamint a közvélemény megnyugtatására. Tudunk mindent, megoldunk mindent, hiszen tavasszal is sikeresek voltunk. Nehéz idők jönnek, de a kormány mindenkire figyelni fog, mindenkin segít, jól bevásároltunk, tanultunk az első hullámból és továbbra is fenntarjuk a gazdaság működőképességét, hiszen a Nemzeti konzultáció alkalmával erről biztosította őt az a kétmillió magyar, aki visszaküldte a kérdőívet...

Láthatóan úgy érezhette a kormányfő, hogy a baj növekedése idején a pánik megakadályozásának legfontosabb feltétele az lehet, ha ő minden lehetséges fórumon megismétli megnyugtató szövegait. Rádióban, tévében, rendkívüli és rendes műsoridőkben, fészbukon, újságokban és parlamentben újra meg újra előadta ezt a tematikát. A járvány elleni védekezés íjedelmét rendre összekötötte az aktuális politikai küzdelmei során előbukkanó újabb és újabb ellenségekkel szembeni résen lét feladatával. Nem látjuk értelmét annak, hogy e különleges szerepléseket egyenként is elemezzük, itt van egy kisebb csokor a szeptemberi gyűjtésből:

- https://hvg.hu/itthon/20200918_Orban_koronavirus_jarvanygorbe_jakab_ferenc_nepu_sz_tamas_tetozes_fertozott
- https://hvg.hu/itthon/20200918_Orban_interju_kossuth_radio
- https://hvg.hu/360/20200915_Allig_fegyverben_tatott_szajjal
- https://hvg.hu/itthon/20200912_Orban_Viktor_nyilatkozik_az_mlen
- https://hvg.hu/itthon/20200911_orban_radiointerju_kossuth_radio
- <http://www.miniszterelnok.hu/magyarorszag-nak-mukodnie-kell-2/>
- <https://hirklikk.hu/kozelet/orban-polgarhaboruja/369206>
- https://hvg.hu/itthon/20200904_orban_soros_terv_propaganda_migracio

Annál is inkább mellőzhető az egyenkénti nyomon követés, **mert szeptember 21-én, szombaton Orbán Viktor szokatlanul nagy terjedelmű esszével lepte meg az ország közvéleményét.**

A Magyar Nemzet c. orgánumban két teljes oldalnyi felületet elfoglaló írásával valóban sikerült napokra lekötni mind az elemzői had, mind pedig az újságírotársadalom nagy részének figyelmét. **Együtt újra sikerülni fog** - című opusza még az ő, két évtizedes múltja visszatekintő kormányfői gyakorlatában is páratlan dokumentum. Nincsen szándékunkban részleteiben ismertetni ezt a hatalmas anyagot, csupán azért emelnénk ki néhány gondolati csomópontot, mert úgyszólván teljes terjedelmében átfogja a mai orbáni mentalitás legfontosabb pilléreit.

Az írást egyébként a legszerencsésebb a vége felől értelmezni, mert a szerző az utolsó bekezdésben nyíltan is kimondja, hogy **jelenleg a legfőbb problémája a másfél év múlva megtartandó választások megnyerése.** Ezt az esélyt látja ő most veszélyeztetve, mert a színen megjelent egy olyan ellenfél, akitől az országot feltétlenül meg kell menteni. E konklúzióhoz kissé kanyargós úton jut el.

- Fájjalja, hogy ezen a nyáron elmaradtak a megszokott, személyes útmutatás rendezvényei /Tusványos, Kötöcske stb./.
- Ennek híján kénytelen most írásban bemutatni a kártékony liberalizmus és a kereszténydemokrácia közötti eszmei küzdelem állását, sajnos Európa nyugati felén behódoltak ennek a káros mentalitásnak.
- Ezért Európára sötét jövő várna, ha mi itt, Kelet-Európában nem találtuk volna meg a kiutat.

- De szerencsére megtaláltuk és győzelemre is visszük, igaz, közben itt van a nyakunkon ez a zavaró vírushelyzet, de ezzel is megbirkózunk, még akkor is, ha ez a korábbinál nagyobb önfegyelmet követel mindannyiunktól.
- A világban a globalizmus harcol a nemzeti önrendelkezés jogával, és a mi dolgunk ez utóbbi győzelemre juttatása.
- Ha nem is most, akkor 2022-ben.
- Két láb jó...négy láb rossz...négy láb jó...két láb rossz...

Egyedül az álnok, Soros által egybegyűrt ellenzék okoz némi gondot: „... ***Nem lehet kétségünk, a hatalomért és a pénzért mindent meg fognak tenni. Ideje nekünk is hadrendbe állni... Nagy ütközet vár ránk 2022-ben. KészüljeteK.***” - szól az esszé végén a felhívás.

E sorok írói azon tűnődnek el, hogy mire készüljenek azok, akiket sem a hatalom, sem a pénz nem vonz annyira, hogy egy ilyen hosszú esszét elolvassva lóhátra pattanva vágtsasson a leendő csatatérre. Az mindenesetre megvilágító erejű fogalmazás, hogy e küzdelem tétje

- a hatalom és a pénz. Így már érthetővé válik mindazon rejtély, amelyeket e fejezet kifejtése során a jelenkori kormányzás gyakorlata kapcsán tudunk megfogalmazni.

Az Orbán-esszé lelőhelye, s terjedelmes utóhatásából is egy csokornyí forrás:

- <https://magyarnemzet.hu/belfold/egyutt-ujra-sikerulni-fog-8692965/>
- <https://24.hu/belfold/2020/09/21/orban-viktor-a-kolbaszhoz-hasonlitja-az-ellenzeket/>
- <https://444.hu/2020/09/21/orban-libernyakok-meleg-pillanatok>
- <https://444.hu/2020/09/21/orban-ujrairja-a-multat-mar-ugy-emlekszik-hogy-2010-ben-is-soros-ellen-harcolt>
- <http://www.atv.hu/belfold/20200921-orban-keszuljeteK/hirkereso>
- <https://magyarnarancs.hu/belpol/orban-esszeistakent-kezdi-az-oszi-ulesszakot-133330>
- <https://merce.hu/2020/09/22/lazalom-es-valosag-orban-viktor-szerint-a-vilag/>
- https://azonnali.hu/cikk/20200921_orban-igy-meg-soha-nem-dicserte-meg-az-ellenzeket
- <https://merce.hu/2020/09/21/az-orban-cikk-tanulsagai-jobboldali-populizmus-helyett-uj-szalonok/>

3. Gazdasági kérdések

3.1. Gazdasági növekedés

A 2020. első negyedévi 2,2 százalékos növekedés után – amellyel Európa élvonalában voltunk – a második negyedévben 13,5 százalékkal esett a GDP², amivel Európa ötödik leggyengébben teljesítő állama közé kerültünk. Hazai összevetésben ekkora teljesítménycsökkenést az 1995 után mért GDP-ben egyszer sem szenvedtünk el, és éves összevetésben sem, noha 1990 után, a transzformációs válságban nagy cégbedőlések történtek. Ez kétségbe vonja azt, amit a kormány magáról állít, ti., hogy sikeresen kezelte a válságot.

2019 első felében – az előzetes adatok szerint – 6,1 százalékkal esett vissza a magyar GDP (kiigazítva 5,8 százalékkal), amivel az unión belül a hátsó helyek egyikére kerültünk – szemben azzal, hogy egy évvel korábban még az első helyet foglaltuk el.

1. táblázat

A bruttó hazai termék alakulása

Idő	Előző időszak = 100 %
-----	-----------------------

² Naptárhatással kiigazítva, ami a nemzetközi összehasonlításokban szereplő adat.

	Kiigazítatlan	Naptári hatás kiszűrésével	Szezonálisan és naptárhatással kiigazított, kiegyensúlyozott
2016	102,1	102,1	102,1
2017	104,3	104,5	104,5
2018	105,4	105,4	105,4
2019	104,6	104,6	104,6
2019. I. félév	104,8	104,9	104,9
2020. I. félév	93,9	93,8	94,2

Forrás: KSH a 2020. okt. j.-jei kiigazítás után

A rövid indexek szerint a magyar gazdaság 2019-ben is negyedévről negyedévre gyengébb növekedést jelzett, 2020-ban pedig már az első negyedévben megjelent a visszaesés az előző negyedévhez viszonyítva. Főként a gazdasági korlátozások okán a második negyedévben akkorát zuhant a GDP az előző negyedévhez mérten, amekkorára megközelítően sem mutatott példát a 1995-ig visszavezethető statisztika.

2. táblázat

A bruttó hazai termék negyedéves ütemei

(előző negyedév = 100 %)

Idő	Szezonálisan és naptárhatással kiigazított, kiegyenlített adatok
2017. I. negyedév	101,5
II. negyedév	101,2
III. negyedév	100,9
IV. negyedév	101,4
2018. I. negyedév	101,8
II. negyedév	101,1
III. negyedév	101,3
IV. negyedév	101,0
2019. I. negyedév	101,6

II. negyedév	100,8
III. negyedév	101,0
IV. negyedév	100,6
2020. I. negyedév	99,6
II. negyedév	85,4

Forrás: KSH a 2020. okt. 1.-jei kiigazítás után

2020 első felének adatait elsősorban a második negyedév számai húzták vissza, amikor is 13,6 százalékkal hanyatlott a bruttó hazai termék termelése. Ezzel Európában hátulról az ötödik helyet foglaltuk el az olaszok, spanyolok, franciák és belgák után. A legnagyobb fordulatot a háztartások fogyasztási kiadásainak zuhanása mutatta, amely az első negyedévben még tartotta a 2016 utáni öt százalék körüli növekedési ütemet. A külső piacok beomlását jelezte, hogy a teljes export a második negyedévben 24 százalékkal esett, miközben egy évvel korábban még négy százalékkal emelkedett. Az import ugyanakkor csak 16 százalékkal zsugorodott, a nettó export levonást jelentett a GDP belföldi felhasználásából.

3. táblázat

A GDP keresleti összetevőinek alakulása

(előző év = 100%)

Megnevezés	2016	2017	2018	2019	2019. I. félév	2020. I. félév
Háztartások fogyasztási kiadása	104,8	104,7	104,8	104,6	104,4	98,0
Természetbeni juttatás kormánytól	101,1	101,5	101,7	102,3	100,7	94,2
Természetbeni juttatás nonprofitól	102,8	114,6	112,9	102,5	104,4	100,4
Háztartások tényleges fogyasztása	104,1	104,4	104,5	104,2	103,8	97,5
Közösségi fogyasztás	100,3	103,5	101,8	104,7	101,8	101,6
Végső fogyasztás	103,6	104,3	104,1	104,2	103,5	98,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	89,4	119,7	116,4	115,3	117,4	91,8
Bruttó felhalmozás	95,9	110,8	116,2	110,4	114,3	99,6

Belföldi felhasználás	101,6	105,8	107,1	106,0	105,8	98,4
Export	103,8	106,5	105,0	105,8	105,5	87,5
Import	103,4	108,5	107,0	107,5	107,6	92,4
GDP	102,1	104,3	105,4	104,6	104,8	93,9
Nominális GDP md Ft	36.167,5	39.233,4	43.347,0	47.513,9	22.117,2	21.816,0
GDP deflátor	101,4	104,0	104,8	104,8	105,2	105,0

Forrás: KSH a 2020. okt. 1.-jei kiigazítás után

Ágazatilag tekintve a pénzügyi szféra kivételével mindenütt zuhant a bruttó hazai termék termelése, legkevésbé a természeti folyamatoktól erősen függő mezőgazdaságban. A legnagyobb zsugorodást a második negyedévben a művészet, szabadidő ágazatba tartozók, a feldolgozóipariak, a szakmai tudományos, műszaki tevékenységet segítő adminisztratív szolgáltatások, az állami szolgálatok (oktatás, egészségügy, tb., közigazgatás, védelem) és a szállítás, raktározás ágazatban szenvedték el.

4. táblázat

A GDP-alakulás ágazati összetevői

(előző időszak = 100 %)

Ágazat	2016	2017	2018	2019	2019. I. félév	2020. I. félév
Mezőgazdaság	112,6	93,4	104,1	100,4	101,4	98,7
Ipar	101,8	102,4	103,0	103,9	103,8	90,3
Feldolgozóipar	100,3	103,4	103,3	102,6	102,5	89,1
Építőipar	84,9	121,3	115,1	113,0	126,6	92,8
Szolgáltatás	102,8	104,9	106,1	104,7	104,2	94,9
Kereskedelem, szálláshely-szolg., vendéglátás	100,8	107,8	109,9	110,1	110,6	95,4
Szállítás, raktározás	105,0	102,3	106,5	105,2	104,0	87,1
Infokommunikáció	104,9	111,4	110,4	108,8	108,6	104,0
Pénzügyi szolg. biztosítás	101,2	105,6	104,9	108,1	107,8	103,9

Ingtalanügyletek	102,2	101,6	104,5	98,9	99,1	98,3
Szakmai tud. műszaki tev., admin. szolgáltatás	106,1	112,2	109,6	106,5	106,6	94,3
Közig, védelem, tb, oktatás, eü, szoc. ellátás	101,8	99,4	100,9	100,3	100,5	92,1
Művészet, szabad idő, egyéb szolgáltatás	101,7	107,8	107,3	106,3	104,3	87,0
Bruttó hazai termék	102,1	104,3	105,4	104,6	104,8	93,9

Forrás: KSH a 2020. okt. 1.-jei kiigazítás után

Az év egészére az MNB még júniusi tanulmányában is növekedést prognosztizált, 0,3-2 százalékos. Szeptember végén ezt jelentősen módosította, ami nem kis hitelességvesztést eredményezett, ekkor ugyanis már úgy látta a jegybank, hogy a visszaesés ebben az évben 5,1-6,8 százalékos lehet, és ezt 2021-ben sem tudjuk ledolgozni, mert akkor csak 4,4-6,8 százalékos lehet a növekedés. A kormány 3 százalékos visszaesésre építette és fogadtatta el a jövő évi költségvetést. Az EB ez év áprilisában 7 százalékosra valószínűsítette a magyar gazdaság csökkenését, az OECD a nyáron 8-10 %-os hanyatlást jósolt. A Világbank júniusban 5 százalékos zsugorodást várt, a Moody's 4,8 százalékos. A Kopint-Tárki júliusban 5 százalékra módosította áprilisi 5,5 százalékos visszaesést tartalmazó prognózisát, a GKI viszont a júniusi 5-7 százalékos előrejelzését szeptemberben 7 százalékra tette.

A legborúlátóbb az Unicredit elemzője volt május közepén, aki 9,3 százalékos hanyatlást jelzett. Szeptemberben az MNB-vel párhuzamosan a Századvég is átírta a prognózisát, amely szerint idén 5,2 százalékos GDP-zuhanást prognosztizált, jövőre pedig csak 4,5 százalékos növekedést (júniusban még az ideai 3,1 százalékos csökkenéssel szemben 2021-re 5,1 százalékos növekedést jósoltak). A Pénzügykutató Zrt prognózisa 6-8 százalékos esést vélelmezett szeptemberben.

Varga Mihály szeptember elején 5-6 százalékos csökkenést vizionált, Gulyás Gergely 5,1 százalékos. Varga Mihály szeptember közepén három scenáriót vázolt 2021-re. Egy optimistát, amely szerint, ha jövő év második negyedévében már lesz vakcina, akkor 4-5 százalékos lehet a növekedés (a költségvetésben 4,8 százalékos állítottak be) – ezt optimista változatnak tartotta. Ha nem lesz vakcina és beoltva az ország még a jövő év közepén sem, akkor nullánál nagyobb növekedés nem várható. Ha lesz, de a válságból való kilábolás elhúzódik, akkor 3-4 százalékkal bővíthet a magyar GDP.

A prognózisokhoz csak két megjegyzést fűznék:

- Ez idő szerint csak előzetes adatok ismertek. A KSH minden évre rendre újraszámolja a növekedési számokat, legalább három évre visszamenőleg (de nem egyszer egészen 1995-ig is, ha új módszert alkalmaz). A második negyedévi adatfelvételeknek a szokásosnál is több nehézsége volt tekintettel a személyes kapcsolatok korlátozására. **Márpedig mind a foglalkoztatás, mind az infláció mérése személyes jelenlétet igényel.**
- A korlátozások feloldásával ez év második félévében az első félévinél kedvezőbb adatoknak kell napvilágot látniuk. De az eddigi információk nem utalnak gyors visszapatánásra. A kiskereskedelmi forgalom – amelyet néhány kivétellel a válság kevésbé érinthetett – például júniusban 0,8 százalékkal, júliusban 0,4 százalékkal bővült az előző évhez viszonyítva augusztusban viszont már megint csökkenést jelzett. Az ipari termelés visszaesésének is csak a mértéke enyhült júniusban és júliusban 8-8 százalék körülire. Az építőipar viszont júliusban 21 százalékkal zuhant, nagyobb mértékben, mint április, májusban. Ezek a tények is arra utalnak, hogy a vírus utáni felépülés lassú lesz. Legjobb esetben 2022-ben érjük el a 2019. évi szintet.

A válság kiváltotta különleges helyzetben a statisztikai adatok valóságtükrözése is kétségessé vált. S nemcsak az adatfelvétel említett problémái miatt. De azért is, mert

- a bérindexekben csak a teljes munkaidőben foglalkoztatottak adata szerepel a 4 fő feletti vállalkozások jelentései alapján. Ha csak erre hagyatkozunk, levonhatjuk azt a következtetést, hogy minden rendben van, hiszen a reálkeresetek több mint hat százalékkal emelkedtek. **Csak hogy a valóságos helyzet az, hogy egyfelől nagyon megnőtt a részmunkaidősök alkalmazása, másfelől, akit elbocsátottak, annak semmi bére nincs, s nem utolsó sorban a 4 fő alatti vállalkozásoknál és a fekete/szürke munkát alkalmazóknál történtek a legnagyobb leépítések. A reálkereseti adatokban mindez nincs benne.** Ez a magyarázat (részben) arra, hogy az igen dinamikus keresetkiáramlás ellenére is drámaian zuhant a háztartások fogyasztási kiadása.
- A KSH az egyedi indexeket **a két évvel korábbi volumenadatokkal súlyozza, márpedig a vírusválság alatt nagyon változtak a súlyarányok. A fogyasztás radikálisan eltolódott az élelmiszerek, gyógyszerek és tisztaságszerek irányába. Ezt a statisztika nem tudja követni.** Minthogy pedig a legnagyobb

áremelkedést az élelmiszerek jelezték, a mai fogyasztási súlyokkal inflációnk is magasabb lenne. Ezúttal tehát teljesen jogos a nyugdíjasok panasza, akiknek a fogyasztásában az élelmiszerek és gyógyszerek nagy súllyal szerepelnek, de a nyugdíjukat csak a várható átlagos infláció mértékben emelték, és a novemberi kiegészítésnél sem veszik figyelembe tényleges terheik megnövekedését.

Jelen információink alapján az esztendő átlagában 6 százalékra tesszük a GDP visszaesését. Ám, ha ismételt korlátozásokat kell életbe léptetni, a gazdaság hanyatlása 8 százalékos is lehet.

A KSH október 1-jén 2010-ig visszamenőleg ismételten átdolgozta a GDP adatokat, aminek köszönhetően a 2010-2009 közötti növekedés 0,3 százalékponttal nagyobb lett a korábban közölteknél. De a deflátorokat is átírta, és így a nominális GDP még nagyobb mértékben módosult; a 2019. évi GDP több mint 700 milliárd forinttal nagyobb lett az egy évvel ezelőtti jelzettnél. A mostani átdolgozást a KSH egyáltalán nem indokolta, pusztán felrakta az új számokat, helyenként igen jelentős módosításokkal például az ipari és építőipari adatokat illetően. Az eljárás furcsasága, hogy ugyanakkor a bruttó kibocsátást és minden más, GDP-t alkotó részadatot változatlanul hagynak a hivatalban. Az viszont nagyon kétséges, hogy mindig csak a bruttó termelési érték és a hozzáadott érték (GDP) közti különbség módosul. Az még csak érthető, hogy az előzetes adatokat utólag módosítják, de például miért nincs magyarázat a mostani hosszabb visszatekintésű átdolgozásokra. Persze, ha lenne, az sem javítaná fel a KSH gazdaságstatisztikájának minőségét, hitelességét, mert megválaszolatlanul marad az, hogyan lehetséges, hogy a részadatok változatlansága mellett az aggregát szám, a GDP folyamatosan átalakul.

3.2.A kormány gazdasági akciócsomagja

Augusztus végén olyan bejelentéseket tett a kormány, hogy szeptember 15-ig nagyszabású gazdaságélénkítő programot fognak bemutatni a gazdaság élénkítése céljából. Aztán nagy csönd, majd szeptember 28-án Varga Mihály jelentést adott ki a Gazdaságvédelmi Operatív Törzs aznapi ülésén elhatározott intézkedésekről, amelyek a semminél csak éppen egy kevéssel jelentettek többet.

- A Kiva kulcsát 2021-től egyszázalékponttal csökkentik, ám erről már tavasszal döntés született, most azzal egészítették ki, hogy megduplázták, 3 milliárd forintra emelték a kiva igénybevehetőségének felső határát.

- 2021-től kb. másfélmillió államigazgatási eljárás díjmentes lesz, amiből 5 milliárdot tud a lakosság megspórolni.
- 2021 második felétől a NAV elkészíti az áfa-bevallásokat.
- 2021-től eltörlik a fejlesztési tartalék 10 milliárd forintos felső értékhatárát, amittől több beruházást remélnek.
- Javaslatot tettek arra, hogy a járványügyi szűrővizsgálatok adómentesek legyenek, ez tesztenként 7000 forint megtakarítást jelenthet a cégeknek.

Ennyi!!! Beszámolójában a pénzügyminiszter még megemlítette, hogy folytatják majd az adócsökkentéseket és a vállalkozók bürokratikus költségeinek csökkentését. Nem tett viszont említést arról, amit Orbán Viktor az esszéjében beígért: az orvosok bérének jelentős emeléséről³, és arról sem, amit O.V. a TV 2-nek adott interjújában kilátásba helyezett: a közmunka díjának növelése és az állami cégek munkahelyteremtése.⁴

Láthatóan a javaslatok mind 2021-től lépnének életbe, és minimális költségvetési megterhelést jelentenének. Annyira minimálisat, hogy ezektől egyáltalán nem remélhető a gazdaság „beindulása”, az, amit Orbán Viktor esszéjében a Liszt rapszódia száguldásával, elsőprő erejével vont párhuzamba. E sorok írója ebből arra következtet, hogy a pénzügyminisztériumban világosan látják a várható problémákat, és nem mernek merész kötelezettségvállalásokat tenni, mert jövőre már fel kellene tartóztatni a deficit és az államadósság elszállását (a GDP-hez viszonyítva).

Orbán Viktor szeptember közepén a nagy csomag helyett csak azt jelentette be, hogy bizonyos társadalmi csoportoknak meghosszabbítják 2021. június 30-ig a törlesztési moratóriumot. **Vagyis azt a megoldást választották, hogy a bankok állják a keresletnövekedés forrását.** Az adósok adóssága ezzel nem emelkedik, de mivel hosszabb ideig kell majd törleszteniük – hiszen az aktuális kamatok mellett az elmaradt kamatfizetéseket is törleszteni kell – összességében nagyobb összeget kell majd befizetniük, mintha nem vették volna igénybe a hiteltörlesztés felfüggesztését. A továbbra is kedvezményezett lakossági kör:

³ Október 3-án jelentették be, hogy Orbán Viktor elfogadta a Magyar Orvosi Kamara javaslatát az orvosok béreinek rendezéséről. Ez három évre elhúzva, bár 2021 januárjában „orrnehézre” faragva igen jelentős bérnövelést eredményez. A rezidensek kezdő fizetése például 7-800 ezer forint lenne, a professzoroké pedig akár több millió is. Ezzel párhuzamosan ki akarják vezetni a hálapénzt, annak adását és elfogadását is büntetni szándékoznak. Hogy a miniszterelnök a pénzügyminisztertől függetlenül ilyen nagyszabású kiengedést enged meg a költségvetésből, arra utal, hogy Orbán Viktor megértette nagy a baj az egészségügyben a személyi feltételek hiányossága miatt. Mindennek természetesen az ellenkezőjét kommunikálja.

⁴ Orbán szeptember 27-én arra a kérdésre, hogy miként teljesítik azt az ígértét miszerint annyi munkahelyet fognak teremteni, amennyi megszűnt, azt válaszolta, hogy a közmunkát béremeléssel teszi vonzóbbá, további az állami cégeknél lesznek munkahelyteremtések. Tavasszal még a hadsereg munkahelyteremtéséről is szólt, de olyan kicsi volt az érdeklődés iránta (kb. 600 fő), hogy úgy látszik letett erről a nagyívűnek ígérkező projektről.

a nyugdíjasok, a gyerekesek, a közfoglalkoztatottak, munkanélküliek, nekik automatikusan jár a moratórium meghosszabbítása, de a bankjuk ellenőrizheti a jogosultságot. A cégek is kérhetik a moratórium kiterjesztését, és igénybe is vehetik, ha bizonyítják, hogy árbevételük a válság miatt legalább 25 százalékkal csökkent. Mindez csak a 2020. március 18. előtt felvett hitelekre vonatkozik.

Az MNB szakértői a kormánnyal szemben úgy látják, hogy nem a kijelölt lakossági csoport a leginkább érintett, hiszen ezeknek alig van hitelük, hanem inkább a 45 év alatti gyermektelen, alacsonyabb képzettségűek. Ők adják a könnyítésekkel élők 15-20 százalékát, ami 160-240 ezer sérülékeny háztartást jelenthet. A vállalkozók körében pedig ott van a legnagyobb baj, akik a szállítóik felé adósodtak el, erre nincs moratórium, ez az eladósodottság kb. 14 ezer milliárd forintot tehet ki.

A kormány számításai szerint 841 ezer magánszemély és 16 ezer cég élhet továbbra is a hiteltörlesztés felfüggesztésével, amely a moratóriumban eddig részt vettek valamivel több mint felét jelenti. A lakosság vásárlóképessége ezáltal 215-255 milliárd forinttal, a cégeké 400 milliárd forinttal fog nőni ahhoz képest, mintha a kölcsönök törlesztési kötelezettsége fennállna.

3.3. Az MNB döntései

(A konjunktúra élénkítésére) Szeptember 22-én a Monetáris Tanács döntött a Növekedési Kötvényprogram (NK) keretének felemeléséről, amely eddig – a januári emelést követően – 450 milliárd forintot jelentett, mostantól viszont már 750 milliárdot. Ezt a programot 2019 júliusában indították el, eredetileg egy évre tervezték, de ma már ezen túlvagyunk. A program lényege, hogy a jegybank első körben megveheti a cégek által kibocsátott kötvények felét, és a másodpiacon további 20 százalékát. Az MNB kitétsége egy cégben nem lehet nagyobb 20 milliárd forintnál. Bár a kötvénykibocsátást a Scope Rating elbírálja, lényegében azok a cégek juthatnak így külön forrásokhoz, amelyek számára a bankhitelek már nem jelentenek igénybe vehető opciót. **A programra jelentkező cégek körében feltűnően sok a NER-barát.** Tény, hogy aktuálisan megemeli a NK a keresletet és ezáltal a válság mélysége csökkenthető, csak hogy kockázatos, mert semmi garancia nincs arra, hogy a kötvényeket majd a cégek vissza is tudják – kamatostól – vásárolni.

(Kamatvágás, majd titokban végrehajtott kamatemelés) Júniusban Matolcsy György a konjunktúra élénkítése céljából 0,3 százalékpontos kamatsökkentést javasolt a Monetáris Tanácsnak, de az nem fogadta el, csak ennek a felét. Ám az új alelnök rögtön bejelentette, hogy a kamatvágás folytatódik, amivel kész helyzet elé állította a Monetáris Tanácsot. A testület aztán júliusban meglépte második 0,15 százalékpontos csökkentést is, amivel az alapkamat 0,6 százalékra szállt le, miközben az infláció meg felfelé ment. (Európában Magyarországon a legnagyobb a különbség az infláció és az alapkamat rátája között.)

Ezek a kamatsökkentések az áprilisi kamatemelések után történtek, amikor a 370 forintos euróárfolyam letörése érdekében a jegybank egyfelől felélesztette az egyhetes betéteket, másfelől kiszélesítette a kamatfolyósót, amely lépések a bankközi piacon kamatemeléseket jelentettek és megakadályozták a forint további árfolyamromlását, sőt az vissza tudott erősödni 360 forint alá is.

Miután az augusztusi infláció a legmagasabb lett Európában (3,9 %) és szeptember elejétől ismét lendületet vett a forint árfolyamának gyengülése, a Monetáris Tanács szeptember 22-i ülésén fel volt adva a lecke. Ám a testület nem tartotta szükségesnek, hogy bármit is lépjen, annak ellenére sem, hogy az MNB szakértői gárdája megemelte mind a 2020-ra, mind a 2021-re vonatkozó inflációs előrejelzését.

Az árfolyamromlás ezt követően folytatódott, és kezdte megközelíteni az áprilisban felállított 370 forintos csúcsot az euróhoz képest. Ekkor az MNB Igazgatósági tanácsa 0,15 százalékponttal megemelte az egyhetes betétek kamatát, ami addig megegyezett az alapkamattal (0,6 %), vagyis visszavette a nyári kamatvágások felét. Az alapkamat változatlan maradt, de ez az irányadó emelkedett. A döntésre a MT ülése utáni második napon került sor, amikor a jegybank vezetői a Közgazdaszvánorgyűlésen produkálták magukat, ám ezt a döntést mélyen elhallgatva.

A kamatemelés után az euró árfolyama visszahúzódott a 363 forint közelébe, azonban szeptember utolsó hetében ismét emelkedett (szeptember végén 365 forint körül alakult). A befektetőknek ez a drágítás nem volt elég, és főleg nem elég orientáló arról, hogy milyen irányba mozdul a továbbiakban a monetáris politika. Virág Barnabás, a jegybank új alelnöke az infláció elleni fellépéssel indokolta a döntést; úgy látszik, úgy ítélték meg, hogy a 370 forintos és afeletti árfolyam már megjelenne a hazai árszintben is. Úgy tűnik, ezzel a döntéssel – szembe menve a konjunktúra élénkítésével – ezúttal az infláció letörését vették célba. Csakhogy a monetáris politika céljainak ilyen rövid időn belül történő váltogatása nem tesz jót

az MNB hitelességének, tekintélyének, elfogadottságának. Mint ahogy az sem, hogy az MNB negyedéven belül merőben más, más előjelű prognózist publikált.

Egyelőre nem tudjuk átlátni, mi történik a jegybanknál, nyilván felerősödtek a belső szakmai csatározások, aminek a kapkodás, az össze-vissza döntések a külső megjelenítői.

(Az MNB prognózisai) Az MNB ez év márciusában, amikor már a legtöbb előrejelző visszaesést prognosztizált, és a PM-ben is megfogalmazódott, hogy lehetséges idén 0,3 százalékos visszaesés, a jegybank 2-3 százalékra tette a 2020. évi növekedést. Három hónappal később, amikor már a konvergenciaprogramot és a jövő évi költségvetést is 3 százalékos idei visszaeséssel prezentálta a kormány, az MNB-ben még mindig kitartottak a 0,3-2 százalék közötti növekedési dinamika mellett. S csak a szeptember végi inflációs jelentésben kezdték végre úgy gondolni, hogy nálunk is recesszió lesz ebben az esztendőben.

A tavaszi és az őszi prognózisuk különbségét a következő táblázatban érzékeltetjük.

5. táblázat

Az MNB makrogazdasági prognózisai

(előző év = 100 %)

Mutatók	2020. március	2020. szeptember
GDP	102-103	93,2-94,9
Háztartások fogyasztási kiadása	103,7-104,0	96,0-97,8
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	101,1-102,9	88,8-90,8
Export	101,7	86,7-89,6
Import	102,1-103,8	89,6-92,1
Infláció	2,6-2,8	3,5-3,6
Államháztartás ESA egyenlege a GDP %-ában	-2,0(-1,6)	-7,5(-7,0)
Külső finanszírozási képesség a GDP %-ában	1,6-1,8	1,3-1,7

Forrás: MNB Inflációs jelentések

A táblázatból látható, hogy fél év alatt 7-10 százalékpontos fordulatot hajtottak végre a bank elemzői. Valamennyi külső és belső keresleti tényezőt jelentősen visszavették – nagyon helyesen. Elemzésünk készítésekor mélyebb visszaesést jeleznek, mint a kormányzati véleményt megfogalmazó Gulyás Gergely (94,9 %). Viszont az államháztartás hiányát

alacsonyabb értéken állítják be, ami azért érdekes, mert – ha más nem, akkor azt a kisebb GDP befolyásolja, nagyobb hányadost adva. És ne feledkezzünk meg arról, hogy az alacsonyabb termelési és fogyasztási szinthez kisebb adóbevételek is tartoznak, és akkor még nem szóltunk arról, hogy a pandémia elhúzódásával a járványügyi és esetleg a gazdasági kiadások is megnőhetnek.

A márciusi prognózishoz képest az is jelentős módosulás, hogy akkor és még júniusban is úgy gondolták, a magyar gazdaságban csak megtörik a GDP dinamika, de 2021-ben már visszaállunk a 4-5 százalékos növekedésre. A szeptemberi jóslat szerint viszont 2021-ben nem lesz akkora növekedés, hogy elérjük a 2019. évi szintet. A legtöbb előrejelző egyébként így gondolja.

De, ami a legfigyelemre méltóbb az az inflációs prognózis felülírása. Egyrészt annak mértéke, 0,8-0,9 százalékpontos emelése – ilyenre év közben nem volt még példa -, másrészt annak iránya olyan körülmények közt, amikor a külső infláció – beleértve az olajárak zuhanását is – a konjunktúra visszaesése miatt szinte lenullázódik. S egyébként is, ha növekedés helyett visszaesést prognosztizálnak, az a kereslet zuhanásával jár, vagyis az infláció meghatározó húzóerejének kiiktatódásával.

Megjegyezzük, hogy a mostani 3,5-3,6 százalékos idei inflációt reálisnak tartjuk, csak az MNB prognóziskészítésének ellentmondására kívántunk rámutatni. A tavaszi 3 százalék alatti árdrgulás előrejelzése teljesen irreális volt már csak annak ismeretében is, hogy az első két hónapban 4,5 százalékos volt az árszint emelkedése.

3.4. Hitelminősítők

Február közepén egy év után a S and P stabilról pozitívra javította a kilátásokat a magyar devizaadósság besorolását illetően, a Fitch Ratings viszont nem változtatott a besorolásunkon és a stabil kilátásokon sem. Történt ez annak ellenére, hogy utoljára 2019 februárjában foglalkoztak Magyarországgal, amikor is egy-egy fokozattal feljebb soroltak bennünket. E két minősítőnél kettővel vagyunk a bővli kategória fölött, amivel elértük a 2008. évi besorolási szintet. Szinte minden volt szocialista ország jobb nálunk, csak Románia, Szerbia, Macedonia és Horvátország gyengébb.

A Moody's most tavasszal sem szólt rólunk semmit sem. Nála 2016 óta, amikor kiemelt bennünket a bővliből, ugyanott vagyunk, stabil kilátásokkal. Viszont a járvány második hullámában, ez év szeptember 25-én stabilról pozitívrá módosította devizaadósságunk besorolásának kilátását, a korábbi évek dinamikus növekedésére hivatkozva. Idénre 5,5 százalékos zsugorodást várnak, amiből jövőre ledolgozunk 4 százalékot, majd 2024-ig 3,5 százalékkal növekszünk – a prognózisuk szerint. A hitelminősítő ezzel a döntésével csak a másik kettő minősítése felé tett lépést, mert nála egy egész kategóriával lejjebb vagyunk, éppen csak eggyel a bővli felett.

A kormány nem győzte ünnepelni magát ezért, az elemzőben azonban megfogalmazódik a kérdés: vajon ezt a hitelminősítő miért nem látta meg tavasszal (az adatok az előző évről már rendelkezésre álltak), mi vitte rá őket arra, hogy a magyar gazdaság tetemes mélyrepülése után hozzák meg a feljavítást megelőlegező döntésüket. Amikor nagy a valószínűsége annak, hogy adósságrátánk ebben az évben meg fogja közelíteni a 2010. évit, ami Közép-Európában a legmagasabb.

A hitelminősítő nem mellesleg a kockázatokat és a negatívumokat is megemlítette, így a szerkezetváltáson átmenő német autóipartól való erős függőségünket, a munkaerőpiac feszültségeit, a gyenge jogbiztonságot és civil társadalmat, az unióval való konfliktusunkat, a korrupciót, a közbeszerzések átláthatatlanságát. Mindezekről természetesen a kormánykommunikáció hallgatott.

A piacokat egyébként nem hatotta meg a jobb minősítés kilátásba helyezése, a forint a hétfői, szeptember 28-i nyitást követően a délutáni órákra már 2-3 forintot is romlott az euróhoz mérten (366 forintig).

3.5. Uniós pénzek és az elosztásukról szóló viták

Ez év július 21. hajnalára megszülettek a döntések az Európai Tanácsban (állam és kormányfők csúcstalálkozóján) a 2021-2027 közötti új költségvetési periódusban felhasználható összegekről. Ezek szerint a hagyományos uniós forrásokból a 2018. évi áron 1074,4 milliárd euró áll rendelkezésre, ami a 2014-2020 közötti várható kifizetésekhez viszonyítva csak 7,9 milliárd euróval (0,7 százalékkal) kevesebb – reálértéken számítva. A 2020. évi áron azonban 1117 milliárd forint, vagyis nominálisan 34,7 milliárd euróval több.

Ezzel egyidejűleg a kialakult gazdasági válságra és az abból való mielőbbi kilábolásra tekintettek megszavaztak egy 750 milliárd eurós Helyreállítási Alapot (Next Generation EU) – szintén 2018. évi áron, ami a 2020. évi áron számolva 809 milliárd eurót tesz ki. Az összes rendelkezésre álló összeg tehát 1824,4 milliárd euró, 2020. évi áron 1867,3 milliárd. (A növekmény tehát jelentős, majdnem 80 százalékos!) Ennek a teljes összegnek minimum a 30 százalékát (560 milliárd euró) a 2050. évi klímasemlegességi cél teljesítése érdekében kell kifizetni.

A 750 milliárd eurós Helyreállítási Alapból a tagállamok támogatásokat és hiteleket kapnak. A támogatási rész nagyobb, 390 milliárd, a hitel – kamata nem magasabb, mint amekkorát az unió fizet a felvételkor, vagyis kedvezményes, alacsonyabb, mintha tagországok maguk keresték volna fel a hitelpiacokat – összege 360 milliárd euró. A hitelt az egyes országoknak 2026-tól kell törleszteniük - tehát ez is kedvezmény, jól jön a válságból való kiláboláshoz - , és legkésőbb 2058. december 31-ig le kell tudniuk. A támogatási részt a tagországok közösen fizetik vissza:

- a befizetési kvóta megemeléséből (a GNI 1,4 százalékaról 2 százalékra),
- az uniónak fizetendő új adókból (nem újrahasznosított műanyagok utáni adó, nagy széndiox-kibocsátó államokból származó importadó, digitális cégek, valamint a légi és hajóforgalom megadóztatása),
- uniós pénzügyi tranzakciós díjból.

Mivel a 750 milliárdos alapot az unió egységes kötvénykibocsátásából képezik, hogy ne romoljon az unió hitelképessége, fedezetül a tagállamoknak előre alá kell írniuk: vállalják az uniónak történő többletbefizetéseket. ***(A magyarok és a lengyelek ennek megtagadásával is fenyegetnek, ha a jogállamisági feltétel túl szigorú lenne.)***

Döntöttek arról, hogy a 750 milliárdos alapot 2023-ig szét kell osztani és 2026-ig ki kell fizetni. A pénz felhasználását az Európai Parlament és az Európai Számvevőszék ellenőrzi.

A 750 milliárdos alap legnagyobb része a gazdaságok helyreállítását és reformját szolgálja, ez a Helyreállítási és Alkalmazkodási eszközök alapja (RFF), amely 672,5 milliárd eurót tesz ki, ebben van a teljes hitelforrás (360 md) és 312,5 milliárd a támogatásokból. A 77,5 milliárd forintos támogatási különbözet az unió egyéb céljainak teljesítését szolgálja, kutatásokat, beruházásokat, vidékfejlesztéseket, egészségügyi helyzet javítását stb.

A 672,5 milliárd forintos RFF felosztása 2021 második félévétől indulhat. Ennek a támogatási részéhez két lépcsőben juthatnak hozzá az államok:

- A 312,5 milliárdos támogatás 70 százalékáról (219 md) 2021-22-ben döntenének a 2015-2019 közötti nemzetgazdasági adatok alapján (2019-es népesség, 2015-2019 közötti munkanélküliségi ráta, egy főre jutó GDP az unió átlagában). Ebből Magyarország 4,3 milliárd eurót kap. A forráshoz azonban csak úgy lehet hozzájutni, ha az egyes tagországok az Európai Bizottság országspecifikus ajánlásait követve helyreállítási, reformprogramokat dolgoznak ki legkésőbb 2021. április 30-ig. Ennek első változatát azonban már 2020. október 15-ig be kell mutatni (aztán tavaszig lehet rajta csiszolgatni). E programok vezérelveiként a következőket kell figyelembe venni:
 - környezeti fenntarthatóság, megújuló energiaprogram előrehozatala,
 - termelékenység javítása,
 - makrogazdasági stabilitás,
 - a potenciális növekedés erősítése,
 - munkahelyteremtés,
 - a szociális méltányosság javítása,
 - digitális átállás felgyorsítása háztartásokban, közigazgatásban,
 - a gazdaság és társadalom válságállóképességének javítása (ipari csúcstechnológiák fejlesztése, oktatási rendszer támogatás minden életkorban stb.).

A benyújtott programokat az Ecofin véleménye alapján az EB legkésőbb 2021. június 30-ig értékeli.

- Második lépcsőben döntenének a támogatások 30 százalékáról (93,5 md), amelyet 2023 végéig osztanának szét figyelembe véve a 2020-2021. évi makrogazdasági folyamatokat (főként a visszaesés mértékét). Az előzetes számítások szerint nekünk ebből kb. 1,7 milliárd euró jutna.

Nézzük, a kialakított elvek alapján Magyarországnak hogyan alakul a részesedése az új uniós költségvetési ciklusban. A tervszámok egy része becsült és a 2018. évi árakon van számbavéve. Több forrásból dolgozva – amelyekben különböző kerekítések voltak - állítottam össze a következő táblázatot.

Szeptemberben Orbán Viktortól megtudtuk, hogy ha ebből a levonjuk a befizetéseinket, akkor nettó 31 milliárd euró fölött rendelkezünk. Az előző, most lejáró ciklusban nettó 32 milliárd eurót tudhattunk magunknak, vagyis reálértékben 1 milliárd euróval kevesebb lesz a forrásunk. De lehet, hogy ebbe nem értette bele a 10 milliárd eurós hitelkeretünket, ennek figyelembe vételével ugyanis irreálisan megugrana a befizetési kötelezettségünk.

Az előző ciklus 7 milliárd eurós fizetésével szemben több mint 21 milliárd euróra, ami képtelenség. Reálisan számolva (a hitelkeretet is figyelembe véve) a nettó forrásunk 41 milliárd forint körül alakulhat, ami majdnem egyharmaddal több, mint amivel az előző ciklusban rendelkezünk. Mindez persze reálértéken értendő. Forintalapon a forrásainkat az forint euróhoz mért romlása is jelentősen megemeli.

6. táblázat

Felhasználható uniós források

(milliárd euró)

Források	2014-2020 között	2021-2027 között	Változás, %
Eu. Regionális Fejlesztési Alap	11,88	10,09	85,0
Eu Kohéziós Alap	6,65	5,65	85,0
Eu Szociális Alap	5,15	4,38	85,0
<i>Kohéziós források összesen</i>	<i>23,68</i>	<i>20,13</i>	<i>85,0</i>
Agráralap (közvetlen támogatások és vidékfejlesztés)	13,61	11,20	82,3
Halászati Alap	0,04	0,05	125,0
Egyéb alapok (közlekedési, digitális, nagyberuházások stb.)	0,11	0,15	136,4
<i>Teljes tagállami juttatás</i>	<i>37,43</i>	<i>31,47</i>	<i>84,1</i>
<i>Közvetlen uniós források*</i>	<i>1,85</i>	<i>4,90</i>	<i>264,9</i>
<i>Összes költségvetési forrás</i>	<i>39,28</i>	<i>36,37</i>	<i>92,6</i>
A Next Generation Eu támogatási alapja RRF részéből	-	6,09	-
A Next Generation Eu egyéb támogatási alapjai	-	0,03	-
<i>Összes támogatás</i>	<i>39,28</i>	<i>42,49</i>	<i>108,2</i>
A Next Generation Eu hiteleiből	-	10,00	-
Teljes felhasználható összeg	39,28	52,49	133,6

Forrás: Európai Bizottság, Európai Tanács Portfolio.hu becslések

*Ide sorolható támogatások: Digitális Eu, Horizont Eu, Méltányos átállás alapja, Migrációs és határigazgatási alap, Kreatív, Egészséges Eu, Biztonság, védelem

Az összeadások „hibái” a kerekítésekből adódnak. A táblázatból látható, hogy az új ciklusban bár a hagyományos források megcsappantak, összességében nagyobb összegek felett rendelkezhetünk. Ehhez kell a továbbiakban még azt hozzávinnünk, hogy az uniós források kiutalásához kapcsolódó önrészt is megemelte az unió szabályozása. Az eddigi min. 15-16 százalékos hazai kiegészítés helyett a továbbiakban minimum 30 százalékos önrészt várnak el.

Ez a következőt jelenti:

Összes felhasználható forrás az előző ciklusban: $39,28 + 5,12 = 43,99$ md euró*

a következő ciklusban: $52,49 + 9,97 = 61,26$ md euró*, vagyis bőségesen lesz elkölthető forrás az új uniós költségvetési periódusban.

*Az összeadási „hibák” kerekítésből származnak.

A „brüsszeli bürokraták” koronavírusjárványra adott rugalmas alkalmazkodásának, radikális szemléletváltásának és merész bevállalásának köszönhetően – amely a Helyreállítási alapot létrehozta – uniótól kapott forrásaink soha nem látott mértékben fognak megszorodni.

(A „jogállamiság”, mint lehetőségkorlát) Hogy megnövekedett lehetőségeinkkel mennyire tudunk élni, az nagymértékben függ majd attól, hogy a pénzek elosztásánál, felhasználásának ellenőrzésekor milyen szigorral veszik figyelembe a jogállamiság meglétének kritériumát. A július 21-i Európa Tanácsi csúcson, ahol az állam- és kormányfők elfogadták az új költségvetés és a Helyreállítási alap fő elosztási arányait, megfogalmazták azt is, hogy „Az Európai Tanács aláhúzza a jogállamiság tiszteletben tartásának fontosságát”.

Ezt Orbán Viktor is aláírta, noha a magyar parlament – mielőtt kiutazott volna Brüsszelbe - az ellenkezőjére adott neki felhatalmazást. Ugyanitt, ugyanekkor eldöntötték, hogy kidolgozzák az EU érdekeit védő jogállamisági kritériumrendszert és alkalmazásának mechanizmusát, amit minősített többséggel (15 tagállam, amely az unió lakosságának 65 százalékát képviseli) fognak életbe léptetni. Angela Merkel és Ursula von der Leyen azt nyilatkozta, hogy ehhez elég lesz átdolgozni a 2018-ban kialakított rendszert.⁵ Ezt a véleményt a többség elfogadta -

⁵ 2018-ban még a Juncker vezette Bizottság tette le azt a javaslatot, hogy az uniós pénzek kifizetése felfüggeszhető, ha a tagállamban olyan jogállami hiányosságok vannak, amelyek veszélyeztetik az unió pénzügyi

szemben a magyar állásponttal, amely teljesen új szisztéma kialakítását követelte. Nem véletlenül nyilatkozta Orbán Viktor az uniós csúcsról hazatérve – minekutána kidicsekedte magát -, hogy most csak csatát nyert, a háború még hátra van.

Július 23-án az Európai Parlament jelentős módosításokat kért a két nappal korábban az Európai Tanácsban elfogadottakat illetően. Többek közt azért, mert nem talált elég garanciát arra, hogy a jogállamiságot sértőnél csökkentik az uniós kifizetéseket. Az Európai Parlament elnöke, David Sassoli nyilatkozta ekkor, hogy az unió nem pénzautomata, és a Parlament csak akkor szavazza meg az új költségvetést és a Helyreállítási alapot, ha garanciát lát arra, hogy a pénzek elköltése kötve legyen a jogállamiság szabályainak betartásához.

Ezt eredetileg a következőképpen gondolták (Merkel és Ursula von der Leyen) megoldani. Ha a lefektetett kritériumok szerint az Európai Bizottság jogsértést állapít meg, tájékoztatja az érintett tagállamot, amely, ha egy hónapon belül nem korrigál, akkor az EB javasolja az Európai Tanácsnak a pénzcsapok elzárását, felfüggesztését, vagyis a szankcionálást. Ezt a Tanácsban csak minősített többséggel utasíthatják vissza. (Adott esetben ennek eléréséhez Orbánnak Lengyelországon túl még további 13 tagállamot kellene megnyernie, amire kevés esély látszik.) Az évente készülő jogállamisági jelentés lett volna a szankcionálás kritériuma.

Augusztusban feltételezhetően nagy harcok folyhattak a pénzosztás jogállamisági kritériumhoz való hozzákapcsolásáról. Erre abból következtethetünk, hogy augusztus végén az Európai Parlament négy nagy frakciójának vezetője (Néppárt, Szocialisták, Liberálisok, Zöldek) egyöntetűen azt nyilatkozta, hogy jogállamisági záradék nélkül nem fogadják el az EU költségvetését, amihez a Helyreállítási alapot is hozzákapcsolják (egyébként a július 21-i ET-i döntésben is össze voltak varrva a források).

Szeptember vége felé az Európai Tanács soros elnökségét betöltő Németország megelégedte az elhúzódó tárgyalásokat, és a saját kezébe vette a jogállamisági feltételrendszer végső szövegének megfogalmazását. A német javaslat tkp. erős kompromisszumot tartalmazott a jogállamiság figyelembe vételét keményen követelők (főként a fukarnak mondott északiak) és

érdekeit. De hogy ennek milyen esetei lennének, nem részletezték. A javaslat az Európai Parlament elé került, ahol sokat javítottak rajta a választott képviselők (részletezték az eseteket és javasolták, hogy az ügyeket független szakértői testület vizsgálj ki). Ez történt 2019 tavaszán.

az annak teljes elutasítása mellett kiálló lengyel és magyar álláspont között. Megítélésem szerint inkább az utóbbiaknak kedvezve.

A német javaslat a következőket tartalmazta:

- Nem kellene figyelembe venni a rendszerszintű jogállamisági hiányosságokat (pl. az igazságszolgáltatás függetlenségének veszélyeztetettségét, a médiaviszonyok eltorzulását stb.) Ezek a kérdések a 7-es cikkely szerinti eljáráshoz tartoznak, és ezek az eljárások ott folynak is.
- Szankciót csak akkor kellene megfogalmazni, ha a jogállamiság elveinek megsértése bizonyíthatóan hatással van az uniós költségvetés végrehajtására, vagy az unió pénzügyi érdekeinek védelmére. Ennek esetei a következők lennének:
 - = ha sérül a tiszta, átlátható közbeszerzés és a pénzek nyomonkövethetősége,
 - = ha a nyomozó és államügyészi szervek nem megfelelően működnek a csalások, korrupciók kinyomozásában, üldözésében,
 - = ha a hozott döntéseket nem vizsgálhatják felül független bíróságok,
 - = ha hiányos a megelőzése és szankcionálása az uniós pénzek elcsalásának, a korrupciónak,
 - = ha a szabálytalanul kifizetett pénzek visszakövetelése elmarad az érintett cégektől,
 - = ha nincs hatékony együttműködés az OLAF-fal és az Európai Ügyészséggel.

Az eljárás pedig a következő lenne:

1. Az EB kvalitatív értékelést készít.
2. Írásban tájékoztatja a tagállamot a javaslatáról.
3. A tagállamnak 2 hónapja van a véleményezésre, illetve intézkedések megtételére, amivel az EB kifogásait orvosolják.
4. Ha a tagállami döntés nem volt eléggé meggyőző az EB számára, egy hónapon belül javaslatot tesz a szankcionálásra az Európai Tanácsnak. Itt minősített többségű döntéssel lehet csak a szankciót elutasítani (ehhez 15 tagállam kell, akik az unió lakosságának 65 százalékát képviselik).
5. Ha a tag sérelmesnek tartja az eljárást, panasszal fordulhat az Európa Tanács elnökéhez, kérve, hogy a következő csúcson vitassák meg a problémájukat. A

Tanács nem dönthet, csak tanácsot adhat az Európai Bizottságnak, amire három hónap áll rendelkezésre.

6. A döntést a Bizottság hozza meg.

Látható, hogy ez egy nagyon elhúzódó, bürokratikus folyamat, miközben az érintett is korrigálhat, és az ügy ügyefogyottá válhat.

Annak ellenére, hogy az eredeti elgondolásokhoz képest ez egy nagyon is felpuhított javaslat⁶, elfogadását a lengyel és a magyar kormányfő elutasította – mert sokkalta - szeptember 30-án, az uniós nagykövetek ülésén. De ugyancsak megvétózta – mert kevesellte - a svéd, a holland, a finn, a dán és a belga képviselő is. Mivel azonban a Tanácsban nem szükséges egyhangú szavazás, 20 tagállam támogatása mellett a javaslat az Európai Parlament elé kerül. *(A lengyelek és a magyarok már itt a Tanácsban is egyhangú döntést akartak elérni, de Ursula ellenállt.)*

Az Európai Parlamentben viszont egyhangúlag kell elfogadni a költségvetést és a Helyreállítási alapot, aminek a teljesülése ma eléggé kétséges. Nemcsak a Tanácsban vétózók miatt, de azért is, mert a Parlament elnöke, David Sassoli és alelnöke, Katarina Barley elutasítja a német kompromisszumos javaslatot, és a parlament négy erős frakciója sem fogja azt megszavazni. A rendszerszintű jogállamiság sérelmét egyértelmű büntetőintézkedésekkel akarják ellentételezni.

Október elejére tehát patthelyzet alakult ki, aminek a feloldásához további tárgyalásokra lesz szükség. Ám ha ezek elhúzódnak, akkor a Helyreállítási alap forrásai nem tudnak 2021 második felében megnyílni – a költségvetésiekre pedig még legalább másfél-két évet várni kell. Így a válság által jelentősen sújtott országok nem jutnak hozzá időben a segítséghez.

A tét nem kicsi, hiszen a „déli országok” komoly összegek felett rendelkezhetnek, így: Olaszország 44,8 md, Spanyolország 43,4 md, Franciaország 22,7 md, Németország 15,2 md, Görögország 12 md, Románia 9,5 md, Portugália 9,1 md euróról. A magyar és a lengyel vétó lehetséges, arra ment ki, hogy ezek az államok segítsék eltörölni a jogállamiság figyelembevételét a források elosztásánál, harcoljanak velük együtt az

⁶ Amely nem abból indult ki, amit 2019 tavaszán az Európai Parlamentben kialakítottak, hanem visszanyúlt az eredeti, Juncker bizottság féle változathoz.

északiakkal szemben. (Ezt nem lehet másként értékelni, mint a lengyel és a magyar kurzus törekvését az unió megosztására.)

Október 1-én Orbán Viktor az MTI-nek adott nyilatkozatban fejtette ki a helyzet megoldására vonatkozó javaslatát. Eszerint az Helyreállítási alapot nem kellene Eu szinten létrehozni, lehetőség van kormányközi megállapodásra is az EU intézményein kívül. Kormányközi megállapodással létrehozva azt gyorsan oda lehet adni az országoknak és minden megoldódik

„Most válság van Európában, most válságot kell kezelni, ezt a pénzügyi alapot minél gyorsabban elérhetővé kell tenni az országok számára, és nem lehet a sebességet lassítani jogállamiságról szóló vitákkal.” Ezért rossz ütemezésű és időzítésű a jogállamisági kérdést összekötni a pénzügyi kérdésekkel. Gulyás Gergely is úgy értelmezte a miniszterelnök szavait, hogy ha nagyon sürgős a pénzosztás, csinálják meg maguknak, a magyarok kimaradnak a Helyreállítási alapból, ami azt jelenti, hogy elesünk 16,1 milliárd eurótól. Ha ragaszkodnak a jogállamisági feltételhez a magyar kormány nem ad felhatalmazást a 750 milliárd eurós hitelfelvételhez. Csinálják meg maguknak.

Orbán úgy gondolja, hogy a 16,1 milliárd euró beáldozása megéri neki, ha minden maradhat úgy, ahogy kialakította Magyarországon. A táborát meg majd megeteti azzal, hogy milyen jó ez nekünk, mert nem adósunk el hosszú távra. Arról persze hallgatni fog, hogy ezzel egyértelműen megágyaztunk további lemaradásunknak.

A másik súlyos tévedése ebben az akciójában az, hogy úgy véli, a többi tagállam a hagyományos költségvetési pénzek kiosztásánál nem fogja számonkérni a jogállamiság betartásának kritériumát. Ezzel a véleményével szembe megy a július 21-én általa is elfogadott megállapodásnak, amely együtt kezelte a Helyreállítási alapot a hagyományos költségvetéssel. Vagy ez utóbbit is beáldozná? És akkor szépen kiléptet bennünket az EU-ból, mert nincs már miért ott lennünk?

Az október 2-i Európai Tanácsi összejövetelen egyébként főként külpolitikai kérdésekről volt szó. Csak a tanácskozás végén hozták szóba a költségvetést. Nem tudjuk, hogy Orbán előadta-e azt, amit itthon, befelé kommunikált. A tanácskozás költségvetési témáját illetően ellentétes vélemények láttak napvilágot. A csúcs után

Charles Michel, az ET elnöke nem tűnt túl bizakodónak, hangsúlyozta, hogy a tagországok parlamentjeinek mielőbb ratifikálnia kellene a Helyreállítási alapot. D. Sassoli, Macron és Rutte szigorú jogállamisági feltételt szorgalmazott. Sassoli kijelentette, hogy nem lesz vétó a Európa Parlamentben, ha az Európa Tanácsban is egyetértés lesz, ehhez pedig a következőkre lesz szükség:

- új, konstruktív német javaslat,
- stratégiai programok finanszírozása,
- új bevételi források feltárása,
- a pénzkifizetések jogállami feltételekhez kötése.

Ugyanakkor a német elnökség kiszivárogtatta a Reutersnek, hogy úgy néz ki, nagyon jelentős előrehaladás történt, és még októberben létrejöhet a végső alku a Helyreállítási alapról.

Október 5-6-án lesz az uniós pénzügyminiszterek tanácskozása, ezt előzte meg a német jelzés: nem lesz csúszás a pénzek folyósításánál.

Nem voltunk ott, nem tudjuk, mi történt, ezért fogalmunk sincs, hogy mi lesz. Annyi mindenesetre látszik, hogy Orbán rendszerének védelme érdekében bármire képes, akár korábbi adott szavát is visszavonja, akár a nemzetet is megkárosítja. Ha a Helyreállítási alap 16,1 milliárdja helyett a nemzetközi piacokon akar hitelt felvenni – erre nézve már ma is vannak jelek – az sokkal többbe fog kerülni nekünk részint, mert ingyen, visszatehermentesen nem kapunk semmit, a hitelhez pedig drágábban jutunk hozzá, mintha azt az unió keresztül kapnánk. A most bemutatott pávatáncából is látszik, hogy nem az ország hosszútávú érdekét tartja szem előtt, hanem a maga kicsinyes hatalmi szempontjait, amiért az előbbieket is kész feláldozni. (Durva megfogalmazásban: ha nem lothatja el a pénzt, akkor nem kell neki.)

3.6.Új TB-törvény

Tavaly decemberben a parlament többsége megszavazta „A társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről” címet viselő új tb-törvényt. Ennek értelmében, ha valakinek nincs biztosítása, és nem fizeti az egészségbiztosítási szolgáltatási járulékot, az három hónap után nem veheti igénybe

ingyenesen az egészségügyi ellátást és a gyógyszerekért is fizetnie kell. Az ő tajszámukat a NEAK (Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő) visszavonja, az TAJ-kártya érvénytelenségét barna jelzés fogja mutatni.

Ha ellátást akarnak kapni, akkor vagy előre kifizetik az egészségügyi szolgáltatást, vagy törlesztik az adósságukat. Nem tartoznak e körbe a nyugdíjasok, gyerekek, tanulók, diákok, gyesen, gyeden lévők, mert utánuk az állam fizet, illetve akiknek a járulékot a munkahelyük állja. Az egyénileg fizetők köre kb. 350 ezer főt tett ki, a nem fizetők pedig kb. 75 ezret. A fizetendő havi összeg ez év júliusától min. 7710 forint.

Mínt hogy a törvény benyújtását követően nagy volt a társadalmi felháborodás, Izert Norbert, a PM adóügyi államtitkárhelyettese igyekezett mindenkit megnyugtatni arról, hogy e rendelkezés nem vonatkozik a sürgősségi ellátásra szorultakra. Ide tartoznak a baleseti sérültek, a mérgezetek, a szív- és érrendszeri, agyi keringési zavart jelzők, az áramütést, vízi balesetet szenvedettek, az akut hasi betegséget felmutatók.

A törvény ez év júliusától lépett életbe, ezt követően kijött egy rendelkezés az EMMI-től (mert nyilván nem volt más gondjuk) augusztusban, miszerint a rendelkezés a sürgősségi ellátásra szorultakra is vonatkozik. A sürgősségi osztályon jelentkező tb-járulékot nem fizetőnek vagy a hozzátartozójának előre meg kell mondani, hogy a szolgáltatás mennyibe fog kerülni, és annak nyilatkoznia kell, hogy kéri-e vagy sem ilyen feltétellel az ellátást. A rendelet megengedi az utólagos számlakiegyenlítést. A számla összegét annak alapján állapítják meg, amennyit az egészségügyi intézménynek a NEAK fizet, de az összeg nem haladhatja meg a 750 ezer forintot.

A tb-járulékot nem fizetők egy része külföldön dolgozik és ingázik oda-vissza, lehet, hogy külföldön fizet, de ha itthon éri baleset, büntetve lesz. Más része viszont nyilván azért nem fizet, mert fekete munkából, alkalmi ilyen-olyan besegítésből tengeti az életét, és ha mérlegelnie kell, hogy tb-t fizessen-e, vagy a gyereknek vegyen-e cipőt, az utóbbit választja. Ez a rendelkezés a magát keresztényinek mondott kormányzat újabb csapása a legelesettebbek felé arra való hivatkozással, hogy tisztává és átláthatóvá kell tenni a tb-finanszírozást. Nyilván mert már csak itt találtak kitakarítani és átláthatóvá tenni valót...

3.7.Vállalkozások

3.7.1.Paks II.

3.7.1.1.Új Duna-híd Kalocsa felé

Az új híd nem az atomerőmű-bővítés része, mégis ahhoz tartozik. 2015-ben jelentette be Lázár János, mondván, hogy szükség van az erőmű építéséhez a Duna keleti oldalán lévő települések és lakóinak bevonására is. Akkor a híd és a hozzá kapcsolódó közutak építését 31 milliárd forintra taksálták. A hivatalos beruházási árindexszel számolva ez 2020-as árakon kb. 40 milliárdot jelentett volna.

A pályázaton a projektet a Duna Aszfalt (Szijj László cége) nyerte el, igaz, csak két induló volt, de a másik valamivel drágábban vállalta. A híd 1,1 km-es lesz, és kapcsolódik hozzá egy összekötő út az M6-oshoz (13 km), valamint a Duna nyugati oldalán is egy közút megépítése Paks és Gerjen között (11,2 km). Mindez a tervek szerint 92 milliárd forintba kerül. Ez éppen 12 milliárd forinttal több, mint amekkorára a projektet tervezték. A szerződést szeptemberben írták alá az adriai yachttulajdonossal. A híd építésére 40 hónap áll rendelkezésre, az észak-déli utat hamarabb kell kivitelezni.

Megjegyezzük

- Hosszabb távon ez a híd teljesen felesleges, mert északon ott van a dunaújvárosi, délen pedig a bajai. Ha nem lenne a paksi építkezés, nem volna erre sem szükség. Nyugodtan állíthatjuk, hogy ez a kb. 100 milliárdos (ennyire biztos fel fog hízni) projekt az erőműbővítés része akkor is, ha nincs benne a költségvetésében. A tervek szerint a napi forgalom 2200 gépjármű lesz, ami ma a mellékutak forgalmának felel meg.
- Korszerű kompok üzembehelyezésével ennek a töredékéből meg tudták volna oldani a kalocsai munkaerő helyszínre szállítását.
- A 2007-ben Dunaújvárosnál épült Duna-híd kétszer kétsávos lett (duplája a most tervezettnek), és 54 milliárd forintba került. Ez a KSH beruházási indexével számolva (ez magasabb volt a fogyasztói árindexnél) ma 89 milliárd forintot tenne ki, aminek a felét vegyük, 45,5 milliárdot és állítsuk szembe a közutak nélkül 77 milliárdra taksált tervezett új híd építésével.

3.7.1.2.Ungár Péter rákérdez

Az LMP-és képviselő azt kérdezte Palkovics Lászlótól, hogy nem gondolják-e a román példa követését. Románia ugyanis elfogadta az EU-nak azt a véleményét, hogy nem támogatják az atomerőművek bővítését, és ezért megszakította a csernavodai erőmű két

blokkal történő kiegészítését a kivitelező kínai céggel. Süli János válasza a következők voltak:

- Az EB vizsgálta és jóváhagyta Paks II.-t. Valójában olyan projektet nyújtottak be, amelyben a mai villamosenergiaárak duplájával számoltak, ennek ellenére az EB még így is veszteségesnek minősítette a projektet. Igaz, hozzájárult a veszteség költségvetésből való finanszírozásához.
- A miniszter szerint ma az EU-ban atomenergiával állítják elő a legtöbb tiszta (karbonszemleges) energiát. Ez már 2018-ra sem volt igaz, mert az atomenergia aránya csökkent, a víz, szél, nap, földhőből származó pedig nőtt, és összességében nagyobb, mint a nukleáris energiatermelés. Másrészt pedig az atomerőművek teljes élettartamuk alatt több széndioxidot bocsátanak ki, mint a megújuló energiák, igaz, kevesebbet, mint a gázalapú erőművek.

3.7.1.3. Baráti cégek az építkezések körül

- A Dentons Réczicza Ügyvédi Iroda nyerte el azt a projektet, amelyben 2020. dec. 31-ig 310 millió forintért kell jogi tanácsokat adni a Paks II. Zrt-nek a megvalósíthatósági megállapodás szerződéséhez, illetve az ebből adódó vitákhoz. Ennek az az érdekessége, hogy Récziczáék mélyen Fidesz beépültségűek (a sokorói perben is a kormányt képviselték az USA-ban 1,3 md forintért), olyan feladatot kaptak, ami ebben az időben még nem jelent sok munkát. Hiszen a létesítési engedélykérelmet (meg a hozzákapcsolódó 283 ezer oldalas dokumentációt) csak június végén nyújtották be az OAH-hoz, ami azt jelenti, hogy a blokkokhoz kapcsolódó földmunkák leghamarabb októberben kezdődhetnek. Addig nincsenek szerződések, és így viták sem. Ha meg az lenne a feladatuk, amiről a sajtó ír, hogy ti. világítsák át a céget és alakítsanak ki egyértelmű felelősségi rendszert, az egyfelől súlyos bizonyítvány Paks II.-re nézve, másfelől meg érthetetlen, hogy tudta ez az ügyvédi iroda ilyen feladat terén maga mögé utasítani a szintén pályázó KPMG-t és Deloitte and Touch-t.
- Az erőmű Beruházási Központjának tervezését és kivitelezését a West Hungaria Bau Kft nyerte el 2,6 milliárd forintért.

3.7.2. Budapest-Belgrád vasút

Palkovics László úgy számolt be a vasútépítésről – minek utána a részleteket 10 évre titkosították -, **hogy ez minden idők legnagyobb vasúti beruházása lesz.** A ráfordításokat tekintve nem is cáfolhatjuk ezt az állítást (kb. 1000 md forint). Az azonban már erősen kétséges, hogy ezen az úton lehet majd leggyorsabban elérni a kínai áruknak Nyugat-Európát, és Magyarország a kínai áruk nagy elosztó központja lesz. A miniszter júliusban 5 évre tette az elkészültét (korábban ennél rövidebb volt a kivitelezési idő, 2-3 év és 2017-re átadva)⁷.

A parlament 82,1 milliárd forintot szavazott meg az idei költségvetésből erre a célra, pontosabban a Gazdaságvédelmi Alapból. Holott reálisan a projektet be kellett volna fagyasztani, és a rászánt forrásokat az aktuális válság megoldására átirányítani.

3.7.3.Mátrai Erőmű

(Mészáros kontra magyar állam) Folytatásos regényünknek lehet, hogy a végéhez érve még mindig újabb és újabb napvilágra került információkról számolhatunk be. A nyáron az MSZP meg tudott szerezni egy sor szerződést, amiből az állam további tehervállalására derült fény – az eddig ismerteken túl.

A történések is tisztázottabbak lettek, amelyek alapján a következő rekonstruálható.

A németek többségi (72 %) tulajdonában lévő erőmű a megszerzésétől (1995) kezdve szépen fialt, még 2016-ban is nyereséges volt (az előző évi 13,6 milliárd után igaz, már csak 6,5 milliárdot termelt). A németek – tisztában lévén az erőmű leépítési kötelezettségével, az emelkedő árú széndioxid-kvótákkal és a nyereség felszívódásával, 2017-ben meghirdették az eladást. A vevők közt jelentkezett az akkor még kisebbségi tulajdont birtokló MVM is, de a vételtől elállt. Pedig jó alkupozícióban lehetett volna az akkor már több oldalról szorongatott német tulajdonosokkal szemben.

A cég 72,6 százalékát ekkor 50-50 százalékban Mészáros érdekeltsége vette meg egy cseh energiacéggel együtt, 5,9 milliárd forintért. A 2018 tavaszi birtokbavételt követő negyedik napon azonban a cseh cég kiszállt. Mészáros Lőrinc a cseh tulajdonrész megvételét a sajtóban azzal indokolta, hogy a csehek elbocsátásokat akartak, és ő ezt meg akarta akadályozni. A cégrész 2019. június 20-án került teljes egészében Mészáros tulajdonába. Információ szerint

⁷ Szerbia állítólag 2022-re elkészül a maga szakaszával.

Mészáros 12 milliárdot fizetett a cseheknek (ebben benne volt az erőműnek biomasszát termelő Geosol megvétele is).

Néhány nappal később a PWC ajánlatot adott az MVM-nek az erőmű átvilágítására, értékének megállapítására.

A 2018. évi 4,3 milliárd forintos veszteség⁸ ellenére a tulajdonosok 2019 tavaszán 11,2 milliárd forintot kivettek a cég eredmény-tartalékából, amiből 8,1 milliárd Mészárosékat illette meg.

2019 őszén jött a hír, hogy Mészáros le akarja építeni az erőművet a termelődő veszteség okán, és felajánlja a részesedését az államnak. Az erőművek bezárását azonban – tudtuk meg később az információt – nem lehet úgy intézni, mint egy szatócsboltét. Az ellátásbiztonság érdekében ilyen esetben át kell adni az államnak, amely újabb üzemeltetőt rendel ki. Átadni – ingyen!

Ám ez nem lett volna ingyére senkinek, ezért az MVM vevőként jelentkezett a nagyobb részvénycsomag és a Geosol megvételére. A szerződést 2019. december 23-án írták alá, amelyben – Orbán korábbi közlésével szemben – ekkor már szerepelt a 17,44 milliárd forintos vételár, és a 4,9 milliárd forintos hitel átvállalására való kötelezettség-vállalás is.

Mivel ezt el akarták tagadni, a kormány azt találta mondani, hogy az árról később állapodnak meg független értékbecslő véleménye alapján. De a szerződésben további 52,8 milliárd forintos állami kötelezettségvállalás is szerepelt, részben tőkeemelésként, részben hitelfelvételként (26,4-26,4 md ft). Az MVM igazgatósága arról is döntött, hogy ezen feltételek vállalásáról az MVM egyszemélyes tulajdonosa, Máger Andrea mondja ki a végső szót. Az adás-vétel 2020. március 26-án zárult le, ekkor jelentette Gulyás Gergely a 17,44 milliárd forintos vételárat, s jelezte, hogy a cég nem is volt veszteséges, hiszen 2018-ban osztalékot fizetett.

Mai ismereteink szerint a Mészáros kontra magyar állam akciója a következőképpen néz ki:

Mészáros Lőrinc fizetett: a vételárért 2,95 milliárdot

a cseh cégnek 12 milliárdot,

kapott: az eladásért 17,44 milliárdot

az eredménytartalékból 8,1 milliárdot.

⁸ Ezt 817 millióra apasztotta a napelempark eladása.

Nettó egyenlege: 10,57 milliárd forint. Ezen kívül az erőmű mellett felépült Viresol nevű cége élvezhette az olcsó, elszámolóáras energiaszámlát, megúszta a szennyezése miatti büntetést és személyi juttatásokat is kaphatott.

A magyar államnak fizetett a vételárért 17,44 milliárdot,

a cég rendbetételéért 52,80 milliárdot,

átvett hitel 4,90 milliárd

Összesen: 75,14 milliárd forintba került az ügylet, és kapott az állam egy lerobbant, a nemzetközi szabályok szerint felszámolandó romhalmazt, amelynek működését 2021-ben fel kell függeszteni.

Palkovics miniszter úr ezzel szemben arról beszélt, hogy kb. 2-300 milliárd forintért át fogják majd alakítani az erőművet. Az állami kiadások tehát korántsem értek véget.

Nem kérdés, hogy ki nyerte meg a Ki nyer ma? játékot.

Nekünk viszont vannak további kérdéseink, amelyekre talán soha nem tudjuk meg a választ, de saját lelkiismeretünk mentésére fel kell tennünk:

- Miért nem vette meg 2017-ben az MVM a németek részét 5,9 milliárdért, és miért vette meg két év múlva 17,44 milliárdért?
- Miért szálltak ki a csehek az ügyletet követő negyedik napon az üzletből?
- Miért fizetett Mészáros négyszeres árat a cseheknek a vételi értékhez képest?
- Miért járult hozzá az MVM, mint tulajdonos az eredménytartalék megkopasztásához, amikor tisztában lehetett a cég üzleti lehetőségeivel?
- Miért érdeklődött az MVM Mészáros adásvételét követően azonnal a cég teljes átvételéről? (vagyonfelmérés elrendelése)
- Milyen nemzetközi értékbecslő állapította meg a vételárat 2019. dec. 23. után, ha az már benne volt a szerződésben?
- Miért kellett Máger Andreát, a tárcanélküli minisztert személyes döntésre felkérni?
- Miért kellett Orbán Viktornek 10000 ember munkahelyének megvédésével indokolni az állami tulajdonszerzést, amikor egyrészt csak 2100 dolgozója volt a

cégnek, akik az erőmű lebontásával még évekig el lettek volna foglalva, másrészt 75,14 milliárd forintból akár kacsalábon forgó várat is lehetett volna építeni?

S nem utolsó sorban miért nem váltotta ki az ügylet – a szakmán kívül – a történeteket méltán megillető közfelháborodást?

(Környezetszennyezés) A 2019 nyarán és novemberében történt környezetszennyezésről a BAZ megyei Katasztrófavédelem 2020 januárban megállapította, hogy azt az Özse-völgyi víztározó vizében felgyűlt magas szervesanyag-tartalom okozta. S noha ezt a tározót mind a Mátrai erőmű, mind pedig Mészáros Lőrinc keményítőgyára egyaránt használta, azt állapították meg, hogy a szennyezés az erőműtől származott, ezért a büntetést, 5 millió forintot is a már visszaállamosított cégre szabták ki. Ám a 2019 végi szennyezéskor Kocsis-Cave Olivo, párbeszédese képviselő feljelentést tett a Viresollal szemben, amit a BAZ megyei Rendőrfőkapitányság a lefolytatott nyomozás után ez év szeptemberében elvetett. Megállapította ugyanis, hogy a sem hivatali visszaélés, sem foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés nem történt, tehát Mészáros cége nem büntethető.

Megjegyezzük, hogy a vizsgálat teljesen felesleges volt, feleslegesen költötték rá az állampolgárok pénzét, mert enélkül is tudhattuk volna, hogy Mészáros Lőrinc nem büntethető.

(Utóhang) *Áder János* október 5-én bejelentette, hogy a klímavédelem érdekében be fogják zárni a Mátrai Erőművet.

3.7.4. Megaberuházás Bezenye és Hegyeshalom között

A kilencvenes évek második felében ezen a területen akart egy német befektető, Hans Asamer Las Vegas-i mintára hatalmas szórakoztatóközpontot létrehozni 10 milliárd euróból, amely évi 100 millió eurót termelt volna ki az idelátogató 3 millió vendég költekezéséből. Az ügyletből azonban nem lett semmi, mert nem volt elég tőkeerő hozzá, Asamer úr más befektetései pedig befuccsoltak, így maga sem bírta volna. A felszámolásra érett cégek által használt állami területet azonban 2018-ban meg tudta vásárolni a FAKT AG, esseni cég, a felszámoló által megjelölt minimál árra ráígért 3 millió forinttal. Összesen 6,3 milliárd forintért jutott hozzá 330 hektárhoz. A terület fekvése valóban kiváló, hiszen három ország határán fekszik, és jó infrastrukturális feltételekkel rendelkezik.

A FAKT AG nagyszabású terveiben növénytermesztésen kívül feldolgozás, tárolás és logisztikai központ létrehozása is szerepel azon túlmenően, hogy az itt dolgozóknak lakásokat,

ahhoz tartozó óvodát, iskolát építenének. A turizmussal is számolnak, ezért hoteleket, éttermeket, kempinget, szupermarketeket is létesítenének. És lenne természetesen autópályafelható, de vasúti összeköttetés is a két település között, továbbá vasúti terminál.

A kormány kiemelt jelentőségű beruházásnak minősítette, így gyorsabban megy az engedélyezés, a tervek szerint jövő év második felében megkezdődhet a beruházás, először üvegházakat és halastavakat hoznának létre párhuzamosan a munkaerő számára szükséges lakásépítéssel. Eddig 50 céggel (magyar és német) írtak alá szándéknyilatkozatot a beruházásban való részvételről. A kormány nemcsak az infrastruktúrán keresztül támogatja, de személyesen is, a projekt koordinálásába be kellett vonni a megyei kormányhivatal vezetőjét is. Eredetileg 5000 új munkahely létrehozását ígérték, ez idő szerint csak 3000-ról van szó, de ehhez is jelentős állami támogatás fog társulni.

A teljes beruházásra 1 milliárd eurót szánnak, ami a tervek szerint 10 éven belül meg fog térülni, de lehet, hogy még hamarabb is, 6-7 év múlva. A beruházás felét hitelből finanszíroznák; most nagyon olcsón lehet hozzájutni a kölcsönökhöz.

4.Ütközetek a kultúrharc frontján

4.1. Index és egyéb médiaügyek

Korábbi összegzőikben a média világában megfigyelhető fejleményeket is igyekeztünk rendszeresen figyelemmel kísérni. Tettük mindezt abból a megfontolásból, hogy valamennyi modern társadalom demokratikus állapotainak egyik legérzékenyebb jelzőrendszerét jelenti a média és a mindenkori hatalmi elit közötti törékeny viszonyok alakulása. 2010 után pedig ez a kérdés rendszeresen megkerülhetetlen talányként, elemzendő problémátömegként adott munkát nekünk is. Akadtak negyedévek, amikor erre nem sok figyelmet kellett fordítanunk, és voltak olyan időszakok, amikor elsőszámú konfliktusforrásként voltunk kénytelenek foglalatostkodni a hazai médiaátalakítási ügyekkel.

2020 unalmas nyárközepi heteit újfent egy médiabotrány tette váratlanul izgalmassá.

Július végén, az utolsó két hét média-közleményei szemügyre véve, még bizonygatni sem kell, hogy az Index-nevű portál ügye foglalkoztatta a hazai sajtó világot a legalaposabban, ami persze érthető. A média mindig is sokkal érzékenyebben törődik az őket közvetlenül érintő ügyekkel, mint másféle, akár sokkal súlyosabb társadalmi problémákkal.

Ráadásul az Index a maga megszületésekor igen hamar a legelfogadottabb és leginkább látogatott portállá vált, s ezt a pozícióját mind e nyári napokig sikerült fenntartania. Július elején még az öt leglátogatottabb portálon belül az Index letöltései 50 százalék körül voltak, azaz nagyjából annyian látogatták ezt a helyet, mint az utána következő legnépszerűbb négy másikat együttesen. /Az ebből adódó stratégiai jellegű következményekre a későbbiekben még bőven vissza fogok térni. /

Ennyi indok talán bőven elegendő annak magyarázataként, hogy miért is tekintjük át ezt az ügyet több metszetben is:

- a közvetlen lefolyását,
- a korábbról is már látható, fenyegető jeleket,
- az egész mögött meghúzódó média/politika-modell kialakulását,
- az eddigi évtized fejleményeiből adódó tanulságokat,
- végül pedig: egy-két szubjektív következtetést.

(Mi is történt?) Már jó egy hónappal korábban - július legelején - kezdtek sokasodni mindazon jelek, személyi mozgások, amelyeknek következtében az Index szerkesztősége egyre idegesebb lett, és a főszerkesztő kénytelen volt a maga címlapjára előbb-utóbb kitenni azt a veszélyt jelző mutatót, amellyel egyébként a lap függetlenségét indirekt módon is deklarálni szokták.

<https://tldr.444.hu/2020/07/02/csendben-fojtana-meg-az-indexet-a-kormany-de-a-szerkesztoseg-nem-hagyja-magat>

<https://www.valaszonline.hu/2020/07/02/index-tulajdonos-mediahelyzet-podcast/>

https://hvg.hu/360/20200701_Akarhogyan_dont_is_az_Index_szerkesztosege_a_hatalom_nyer

A kortárs és némileg konkurens portálok persze azonnal ugrottak és elképesztő energiákkal próbálták felderíteni a hátteret, az érdekeket, a várható lépéseket, de leginkább az árnyékban meghúzódó stratégiák szándékait. Mondjuk egyszerűen így: vérszagot kaptak.

A találgatások és magyarázkodások tengerében vissza-visszatérő elemként szerepelt, hogy ez a portál nemcsak a hazai médiavilág legismertebb és így a legbefolyásosabb szegmense, ezért a Fidesz számára különlegesen fontos darabja a még függetlennek megmaradt szerkesztőségeknek. Hanem azért is, mert az ő szavazóbázisukon belül a 40 év alatti korcsoportok elsősorban innét szoktak tájékozódni. Az elmúlt önkormányzati választásokon pedig kiderült, hogy a szavazóbázisuk leginkább ebben a korcsoportban kezdett meggyengülni.

Az Index körüli kavargás váratlanul nagyra nőtt és két héten belül nemzetközivé terebélyesedő érdeklődéssé erősödött, s ez a fejlemény nagy valószínűséggel belezavarhatott az eredeti forgatókönyv kifinomult lépéseibe. Július 20. után váratlanul olyan káosszá bővült, amit már lehetetlenség volt a megszokott keretek között intézni. Erre a tűzre tett rá még egy olajoskannával az a tüntetés, amelynek sem a mérete, sem a hangulata, sem pedig a hazai és nemzetközi visszhangja nem volt előre kiszámítható. Valószínűleg e fölfokozott és meglehetősen gyorsan felforrósodott hangulat miatt bukott az eredeti, 'origós sunyiskodás' forgatókönyve. (Hat évvel ezelőtt ugyanis az akkor még második számú Origo-portált aprólékos lépések alig követhetően finom hálójával terelgették át a kormányközeli táborba úgy, hogy közben többlépcsős személyi változások látszatviharai takarták el sokáig a lényegét.)

S ami végképp szokatlan volt és nagyon erős visszhangot váltott ki, az július 24-én a szerkesztőség 90 százalékának a bátor kiállása és lemondása. Mondvacsinált indokokkal az új tulajdonos ugyanis úgy rúgta ki azonnali hatállyal a lap főszerkesztőjét, hogy álmában sem számolt a munkatársak ellenállásával. Ami igaz, az igaz, ilyen méretű kurázsira nálunk évtizedszám nem lehetett példát találni, és jó helyen keresgéltek azok, akik úgy vélték, hogy e gesztusnak a későbbiekben még igen nagy jelentősége lehet.

<https://444.hu/2020/07/24/eppen-ezt-a-kepet-nem-akarta-latni-a-hatalom>

<https://24.hu/belfold/2020/07/24/tobb-ezer-embert-vonul-az-indexert-a-miniszterelnokseg-ele/>

<https://merce.hu/2020/07/24/az-indexert-es-a-szabad-sajtoert-tuntetnek-budapesten/>

Ami ezek után történt, az már nem érdemli meg azt, hogy akárcsak egy bekezdést is szánjunk rá. Egyik napról a másikra főnökök és helyettesek tűntek fel és el, a nyáron előtérbe került kulcsfigurák közül Bodolai össze-vissza nyilatkozgatott, Vaszily hallgatott, Dull Szabolcsnak pedig megtiltották, hogy érdemben bármit is mondjon. A kormányzati propaganda viszont mindeközben elemi erővel kezdte sulykolni azt a nevetséges magyarázatot, mintha mindez

- a balliberális-baloldali tábor belső ügy lenne,
- egyébként is Dobrev Klára meg Gyurcsány állnak az egész mögött...

https://hvg.hu/itthon/20200731_demeter_szilard_bodolai_laszlo_dull_szabolcs_index

https://magyarnemzet.hu/velemeney/indexes-balhe-kinek-az-erdeke-8453823/?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_202008

Az Indexből kivált többség időközben létrehozta a Telex-nevű portált, amely októberben útjára is indult – ma még nem tudni, hogy milyen méretű elfogadottsággal:

<https://media1.hu/2020/10/03/telex-karpati-marton-piacvezetok-2021-re/>

<https://hang.hu/kultura/media/2020/10/03/a-telex-alapito-tulajdonosa-szerint-jovore-piacvezetok-lehetnek/>

(A magyarázatok mélyebb körei) Kellett nagyjából még újabb hét arra, hogy a nagy port felvert ügynek a mindennapos/látványos eseményein túlmutató, és a mélyebb összefüggéseket is feltárni képes írások, elemzések is napvilágot lássanak. Július utolsó napjaiban már valamennyi mérvadó hetilap szokatlanul nagy terjedelemben kezdte az Index ügyét belehelyezni a sokkal tágabb, mondjuk így, legalább egy évtizednyi időszakot felölelő perspektívába. Oda, ahol már az egész magyar média/politika/médiapiac/újságíróársadalom négyszögének változásait is érzékeltetni lehetett. /Az átfogó magyarázatokkal előálló legfontosabb írások jegyzékét majd az alpont végén fogjuk felsorolni. /

Ebben az értelmezési keretrendszerben már sokkal jobban domborodott ki néhány, korábban talán nem eléggé megbecsült jelentőségű összefüggés.

- Az Indexre már legalább hat éve fáj a Fidesz vezetésének a foga, és a mostani akciót 2014 óta számos olyan apróbb lépés előzte meg, amelynek a logikájából közvetlenül is levezethető volt a júliusi végjáték.
- Pontosan tudták, hogy igen nagy kockázattal, netán botrányokkal övezett ügyletről lesz szó, ezért a megoldást több éven át húzódozó, szinte a felismerhetetlenségig bonyolult lépések sorozatára bontották szét.
- Az egyes lépések sokáig merőben gazdasági, finanszírozási jellegűeknek látszottak, és a kivitelezők erősen bíztak abban, hogy a maguk mindennapi munkájával elfoglalt újságírók mindebből semmit sem vesznek majd észre addig, amíg majd kész tények elé nem lehet állítani őket.

- Ezen a ponton következett be az első tévedés, és ezt még ma sem lehet tudni, hogy Dull Szabolcs főszerkesztő lélekjelenlétének és szakmai felelősségérzetének köszönhetően, avagy merőben más okokból, mintegy véletlenül. Merthogy július folyamán a száztagú szerkesztőség egyszer csak elkezdett erősen érdeklődni a lapot körbefonó üzleti, finanszírozási és irányítási kérdések iránt is. Ezen a ponton nem árt megint emlékeztetni az Origo korábbi sorsára, mert ezek az újságírók nagyon is emlékezetükben tartották azt az eljárást.
- A biztos módszer eredetileg az lett volna, amely már a TV2 és a Népszabadság esetében is holtbiztos megoldás volt: anyagilag kell védtelenné és teljesen kiszolgáltatottá tenni a portált, mert akkor a folyamat végén elegendő a tulajdonosi érdekek mögé bújva sajnálkozni a megtörténtek fölött. Ugyanakkor súlyosan hallgatni kellett volna afelől, hogy a háttér-politikai egyeztetés az újonnan előállított tulajdonosi szerkezet létrejöttében igen aktív szerepet játszott (Nevezhetjük mindezt Simicska-szabadalomnak is, mert ezt az ősmodellt ő járatta és gyakorolta be - még akkor is, ha a meccs végén éppen ezt a modellt őrá is alkalmazni lehetett.)
- Az évek óta dédelgetett tervnek a végső lökést állítólag az adhatta, amikor az ősszel elvesztett önkormányzati választások tanulságait elemezve a Fidesz médiapolitika-stábja arra a következtetésre jutott, hogy a nagyvárosokban elszenvedett vereség magyarázatát az ún. Borkai-botrányban lehet megtalálni. És ezen belül az Indexet „terhelné a felelősség” amiatt, hogy e botrány heteken át a közérdeklődés homlokterében maradhatott.
- Végül pedig, a nagyobb lélegzetű és igényesebb összegzések nem mulasztották el főlemlegetni azt sem, hogy **az Indexszel történt eljárás nagyon is szervesen illeszkedik bele abba az általánosabb modellbe is, amelyben 2010 óta a politika és a média viszonya megszerveződik.**

A legfontosabb írások listája az Index ügyében:

- Főnix ugribugri. HVG. júl. 30.
- Tetemrehívás MNCs. júl. 30.
- Így nyírták ki az Indexet. /Keller-Alán Ákos/ MnCS. júl. 30.
- Hirtelen halál. /Szerető Szabolcs/ Magyar Hang. júl. 31.
- Szeptembertől már mások viszik tovább az Indexet. MHang. júl. 31.
- Skalpok és fejlécek /Torkos Matild/ M hang. júl. 31.
- Kovács Zoltán: Sajtómunkások LIII. ÉS. júl. 31.

- Bajomi -Lázár Péter: A hibrid magyar médiarendszer. ÉS. júl. 31.
- <https://merce.hu/2020/07/22/az-index-szetverese-egy-hosszan-tarto-hadjarat-utolso-nagy-csataja/>
- <https://444.hu/2020/07/24/hideg-es-szamito-hatalom-vegezte-ki-az-oroszag-legolvasottabb-lapjat>
- <https://24.hu/belfold/2020/07/24/index-sajtoszabadsag-dull-szabolcs-24hu/>
- <https://24.hu/belfold/2020/07/23/index-dull-szabolcs-sajtoszabadsag/>
- <https://444.hu/2020/07/25/az-indexet-nemcsak-az-indexesektol-vettek-el-hanem-egesz-magyarorszagtol>
- https://nepszava.hu/3086222_lesz-e-masik-index
- <https://merce.hu/2020/07/27/akarmi-is-lesz-a-vege-az-indexesek-okosan-leptek/>
- <https://merce.hu/2020/07/25/barcsak-a-sajtoszabadsagrol-szolt-volna-az-index-melletti-tuntetes/>
- <https://444.hu/2020/07/25/az-index-ujsgiroja-reszletesen-megirta-miert-mondtak-fel>
- https://nepszava.hu/3086094_hatalmas-veszteseg-eri-a-nyilvanossagot
- <https://hirklikk.hu/kozelet/sotet-idok-jonnek-jellemezte-tomoren-polyak-gabor-az-index-elestet/367137>
- <https://hirklikk.hu/kozelet/elmondom-az-index-tortenet-egy-masik-olvasatat/367145>
- https://azonnali.hu/cikk/20200727_az-uj-mediapluralizmus-most-szuletik
- https://open.spotify.com/episode/4UYOIKL6Hq4XNqx8quMAVb?go=1&utm_source=embed_v3&t=0&nd=1#login
- https://hvg.hu/itthon/20200801_Az_Indexrol_a_Fulkeben_Orban_merhetetlen_cinizm_usa_mutakozik_meg_a_tortentekben
- https://nepszava.hu/3086564_index-ha-tenyleg-igaz-hogy-kiszivargott-az-index-volt-foszerkesztojenek-hivaslistaja-akkor-tobb-torvenyt-is-sulyosan-megsertettek-a-tettesek-kerdes-lesz-e-aki-kivizsgalja-az-ugyet

Az említett modell lényegének megértéséhez szükséges nekünk is ehelyütt egy rövidebb kitérőt tennünk.

4.2. A 2010 utáni médiavilág alapszerkezetéről és fázisairól

- Kezdeti előzményként fontos azt is tudni, hogy a 2002-es választási vereség után a Fidesz legszűkebb vezetői köreiből az a meggyőződés kerekedett felül, miszerint ők

nagyszerűen kormányoztak és csak azért vesztek, mert az ország többsége nem értesülhetett kellő gyakorisággal erről a kivételesen sikeres kormányzati teljesítményről. Merthogy ők kénytelenek voltak ellenséges médiakörnyezetben kormányozni. (Ez a mánia olyan erővel rögzült a Fidesz szűkebb elitjében, hogy még ezen a nyáron is /2020-ban!!!/mind Orbán, mind Szijjártó a nyugati médiumok előtt felpanaszolták, hogy a háromszori választási győzelmük ellenére is ők kénytelenek ellenséges médiakörnyezetben kormányozni...)

- Ezt a csorbát kiküszöbölendően a 2002 -2010 közötti – az ELLENZÉKI!!! évek során, és megint csak Simicska vezérletével...- képesek voltak kialakítani egy széleskörű és igen zárt, ám a maga közegében nagyon is hatékony médiavertikumot. Olyat, amelyben egyaránt volt tévé, rádió, napi- és hetilap, monopolhelyzettel rendelkező hirdetőcég, profitábilis reklám cég - egyszóval az egész magyar médiavilág kicsinyített mását le tudták képezni. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy a szocialista elit UGYANEZT NEM VOLT KÉPES kormányzati pozícióból sem megtenni...Miről is beszélnek most Gyurcsányék???)
- És éppen ennek a szívósan, ellenszélben építkező nyolc évnek volt köszönhető, hogy 2010 májusától, az újbóli hatalomátvétel első pillanatától kezdődően hatalmas erővel, szakmai-jogszabályi szövegek tömegével, szakemberek százaival megszállták az egész magyar közszolgálati szférát.

Májustól novemberig:

- gyökeresen átalakították az egész médiafelügyeletet, és ennek jogi alapjait,
- egyetlen rendszerbe vonták össze szervezetileg is a közszolgálat valamennyi alapintézményét,
- átalakították a médiafinanszírozás rendjét és ezen belül szinte kizárólagossá tették a kormányzati dominancia szerepét azzal, hogy különleges költségvetési státuszt teremtettek az új konglomerátum számára
- mindezek következtében pedig a még megmaradt és piaci alapon működő médiaszegmentet olyan kényszerlépések közé terelték, amelyek kivédésére azok - az RTL kivételével - nem voltak felkészülve, sem pedig felkészítve.

Nem kellett hozzá egy év sem, és a hazai médiavilág működésében olyan méretű aránytalanság és egyensúlytalanság alakult ki, amelyet még a szűkebb szakma is csak nehezen volt képes felismerni.

Ezek után, 2012-től kezdve kettős stratégiát kezdett követni a Fidesz-kormányzat:

- vagy megvett/elvett valami médiumot, amely nem úgy működött, ahogyan ők szerették volna,
- vagy ha ez nem ment, akkor egyszerűen tönkretették. Esetleg fordítva: előbb el/megvették, és csak utána ment tönkre. (Lásd pl. a Figyelő sorsát, avagy a Tv 2 vesszőfutását.)
- A legemlékezetesebb lépéseket a július végi újságelemzésekben bőséggel kezdték darabról darabra ízlelgetni és újból feleleveníteni: az Origo esetét, a TV2 el- és megvételét, a Népszabadság 2015-ös tönkretételét, a vidéki lapok magánholdingba terelése, s végül a KESMA-nevű mamut megalkotását, amelyben csaknem félezer médiaterméket sikerült egyetlen nagyüzem keretei közé terelni.
- Kísérletezések az RTL tönkretételével, eddig kevés eredménnyel, de az az egy az ő számukra igen jelentős siker volt. (A Fidesz szemét leginkább bántó „Heti Hetes” kinyírása volt ez a kompromisszumos eredmény.) A kereskedelmi rádiók bekebelezése és/vagy depolitizálása csaknem teljes sikerrel járt, miként három év múltán a Simicska-médialázadás leverése stb.

(Tényleg... mi lehet még?) Így jutottunk el 2020 nyaráig, és az a kérdés: mit lehet még ezek után elnyelni, tönkre tenni, megvenni vagy kiherélni? Az Index szomorú sorsának árnyékában a korábbiakhoz képest sokkal alaposabb számvetés kezdődött el: mi az, ami még állva maradt?

https://hvg.hu/itthon/20200710_Megvette_a_Pesti_Hirlapot_a_Brit_Media

<https://hirklukk.hu/kozelet/sotet-idok-jonnek-jellemezte-tomoren-polyak-gabor-az-index-elestet/367137>

<https://merce.hu/2020/07/25/barcsak-a-sajtoszabadsagrol-szolt-volna-az-index-melletti-tuntetes/>

https://nepszava.hu/3086222_lesz-e-masik-index

Talán nem véletlen, hogy az elmúlt héten a legkülönbözőbb írások megpróbálták sorra venni: ki lehet a következő? Többségi vélemény szerint a 24.hu, mert Varga Zoltánt a NER számtalan egyéb módon is meg tudja szorongatni.

<https://www.politico.eu/article/viktor-orban-bent-on-muzzling-independent-press-hungarian-media-mogul-warns-index-24-hu-news-sites/>

<https://media1.hu/2020/07/27/varga-zoltan-a-24-hu-tulajdonosa-szerint-most-az-o-lapja-kerult-a-kormany-celkeresztjebe/>

<https://444.hu/2020/07/27/politico-a-24hu-tulajdonosa-szerint-az-orban-kormany-az-index-utan-az-o-hiroidalat-probalja-levadaszni>

És az sem lehet véletlen, hogy a kormány éppen ezekben a napokban kötött hosszabb távú üzletet az ATV-t fenntartó Hit gyülekezetével...

<https://www.hit.hu/hirek/szerzodesben-ismerte-el-kormany-hit-gyulekezete-ertekhordozo-tevekenyseget>

https://index.hu/belfold/2020/07/24/kormany_hit_gyulekezete_szerzodes/

<https://24.hu/belfold/2020/07/24/hit-gyulekezete-kormany-nemeth-sandor/>

Nem állunk tehát egyedül azzal a véleménnyel, hogy az Index kinyírásával még távolról sem ért véget az a törekvés, miszerint a következő - talán...2022-es... - választások előtt szeretne a Fidesz teljesen homogén, veszély- és kockázatmentes médiavilágot teremteni.

A szeptemberi meglepetések sorát az egykor jobb sorsra érdemes, mára viszont nagyjából eljelenlégtelenedett *168 óra* c. hetilap végleges megtörése színezte, csak hogy ezzel az SZFE-botrány árnyékában szinte senki sem törődött. A mára már egyeduralkodóvá lett új tulajdonos azért rúgta ki a főszerkesztőt, mert az egy olyan fényképet közölt a hetilap címlapján, ami Orbán családjáról mind a mai napig látható, ha valaki rákattint a kormányfő honlapjára... Nem tudni hirtelen, hogy a hazai sajtó történetében produkáltak-e valaha is ennél nevetségesebb és átlátszóbb indokot valakinek a leváltásához.

- Hallgatni sem arany. HVG. Szept 10. /a 168 óra sorsáról/
- Az átalakulás természete. A 168 óra sorsa. MnCS. szept. 10.

Ennél cifrább esetnek látszik egyelőre annak a **Klubrádió**nak a jövője, amely lassan egy évtizede szálka a kormányzat szemében. Itt a leszámolás a Médiahatóságra lett bízva, egy olyan testületre, amelybe kizárólag a jelenlegi kormány megbízható embereit ültették be. Szeptemberben e hatóság hivatalos közleményben adta a közönség tudtára, hogy jövő

februártól a Klubrádió nem hosszabbíthatja meg engedélyét azon a csatornán, ahol eddig működött.⁹

A jogi nyelven megfogalmazott érvek oly' mértékű kicsinyeskedésről tanúskodó döntést jelentenek, amely mögött a napnál is világosabban tapintható ki a politikai motiváltság. A rádió vezetése egyelőre fűhöz-fához, bírósági fórumokhoz fordul, de bennünk erős kételyek vannak az ügyben, hogy ebben az országban megbízhatnak-e a jogszolgáltatás tisztességében. (Nem tudom megállni szó nélkül: elképzeltem azt az életszerű helyzetet, ahogyan a Klubrádió mintegy negyedmilliós hallgatósága otthon, jegyzetfüzettel a kezében naponta és óránként följegyzi, hogy aznap hány percen keresztül szólt idegen nyelvű zene, és hányszor szólalhatott meg magyar popzene. És ha feltűnő aránytalanságot tapasztalnak, akkor tüstént megkeresik a Médiahatóságot, hogy ugyan, legyen szíves már orvosolni az őket ért kulturális sérelmet.)

- Nem szólhat? HVG. Szept. 17.
- Célkeresztben a Klubrádió. ÉS. Szept. 18.
- Ismét veszélyben a Klubrádió. MnCS. szept.24.
- https://azonnali.hu/podcast/20200926_-mi-csak-dolgozunk-de-a-mediatanacsnak-ez-nem-tetszik-a-klubradio-foszerkesztoje-a-helyzetben
- <https://merce.hu/2020/09/20/a-mediatanacs-szerint-nem-vettek-el-a-frekvenciat-a-klubradiotol-mert-az-nem-is-volt-a-radioe/>
- https://hvg.hu/360/20200912_Ujra_a_vilagsajtoban_a_magyar_mediahelyzet_most_a_Klubradio_miatt
- https://hvg.hu/itthon/20200911_Klubradio_per_arato_frekvencia_nmhh
-

*(S egy rövid epilógus)/*A sok-sok médiaelemzés között látott napvilágot a nyár végén a HVG hasábjain egy hallatlanul tanulságos összeállítás, amely azt mutatja be átfogó módon, hogyan is néz ki a jelenkori magyar média-tájkép - a 2010 előtti állapotokhoz képest. */A média elmúlt tíz éve. HVG. Aug.20./* Mintegy fél tucatnyi összehasonlító táblázat adataiból láthatjuk például azt, hogy a napilapok példányszáma egy évtized alatt az egyharmadára zsugorodott, az öt leglátogatottabb internetes portál közül pedig mára az első kettő egyértelműen kormányzati kezekbe került.

⁹ Fél évvel később - 2021 március első napján -olvasva egykori krónikánkat, még magunkat is meg tudjuk lepni, ha egykoron (nem is oly régen) még azt hittük, hogy e mesterséges fojtogató hadjáratban akadhatott volna bármiféle egérút.

Tíz évvel ezelőtt valamennyi független volt még. 2010-ben még 25 olyan napilap volt, amely független volt a Fidesztől, s csak kettő volt a kormányé, ma ez az arány éppen a fordítottja: 25 kormányzati dominanciájú lap áll szemben egyetlen független orgánummal. Az Orbán-kormány legutolsó négy éve során 302 milliárd forintnyi összeget költött kormányzati reklámköltségekre, míg a 2006-10 közötti évek során ez a költés 95 md forint volt. Az elmúlt években elindított sajtóhelyreigazítási perekben megszületett ítéletek több mint 90 százaléka kormánypárti médiumokat marasztalt el, a függetlenek részesedése 4 % volt...A hazai médiatermékek kilencven százaléka annál a két - kormányzati kezekben lévő – tulajdonosi körnél található, amelynek létrejötte úgyszintén az elmúlt évek médiapolitikai vívmánya. Az Átlátszó c. portál hasonló összeállításából szintén ugyanezek a tendenciák rajzolódnak ki.

<https://atlatszo.hu/2020/08/07/grafikonokon-es-diagramokon-mutatjuk-hogyan-alakult-at-a-magyar-media-az-elmult-tiz-evben/>

Ezen adatok ismeretében képtelenség megérteni, hogy a fejezetünkben bemutatott médiafoglalási háborúskodásnak mi lenne az értelme. Ha csak az nem, hogy a következő választások előtt már lehetőleg egyetlen olyan befolyásos orgánum se működhessen, amely egyetlen pillanatra is belezavarhatna a győzelmi jelentések szakadatlan hullámaiba.

S ha már a média világa rendbe lesz téve, akkor lehet koncentrálni a megmaradt további sötét foltok eltüntetésére. Nos, ez is gőzerővel elkezdődött.

4.3. Színház és Filmművészeti Egyetem (SZFE)

2020. október elsejétől - a felsőbb hatóságok szándékának megfelelően - a Színház és Filmművészeti Egyetemen egy katonáember, bizonyos Szarka Gábor ezredes lesz az intézmény kancellárja. A frissen kinevezett a megelőző napon még azzal kísérletezett, hogy meglátogassa leendő munkahelyét. Ám az egyetem épületét ekkor már kerek egy hónapja elfoglalt diákok őt nem engedték oda belépni. A közeli presszóból kezdte meg az ezredes a vezetői tevékenységét és első dolga az volt, hogy az általa törvénytelennek tartott megmozdulás résztvevőinek kilátásba helyezete: nem fognak fizetést és ösztöndíjat kapni.

https://hvg.hu/kultura/20200930_Szinmuveszeti_uj_kancellar_Szarka_Gabor_portre

https://hvg.hu/kultura/20200930_SZFE_hallgatok_Nem_fogjuk_beengedni_az_uj_vezetest

<https://24.hu/kultura/2020/09/30/szfe-egyetemfoglalas-interju-hok-csernai-mihaly-milovits-hanna-vidnyanszky-attila/>

<https://444.hu/2020/09/29/vidnyanszkyek-lecserelik-az-szfe-kancellarjat-egy-katonatisztre>

E szeptemberi utolsó nap krónikájához tartozott még az éjszakai őrség is, amikor az egyetem korábbi vezetői álltak ki éjfél előtt a bejárat feletti tetőre. Ezzel nyilvánosan jelenítették meg tevékenységük befejeztének véglegességét. Hét vezető: a megválasztott, de a kormány által kinevezésre fel nem terjesztett rektor, a helyettesei, valamint az egyes intézetek/karok igazgatói megbízatása éjfélkor járt le és ők ezzel a gesztussal is kifejezésre juttatták a legeslegutolsó pillanatokig a helytállásukat.

Alattuk, az utcán többszáz hallgató és szimpatizáns énekelt, ünnepelt és – reménykedett. (E jelenetről is készült egy négyperces kisfilm, aminek a megnézése azért is ajánlott, mert mindenféle leírásnál erőteljesebb és plasztikusabb dokumentuma annak a hangulatnak, ami ezt a különös eseménysorozatot a legutolsó pillanatokig jellemezte: <https://444.hu/2020/09/30/a-percnyi-csend-amig-a-kuratorium-ujratolt>)

Mi ezt a krónikát október elsején írjuk, ezért e különös konfliktus lépéseit ehelyütt is eddig a pillanatig követjük, mivel a későbbi fejlemények már a következő negyedév történéseihez fognak tartozni. Mindenesetre, az a megérzésünk, hogy októbertől már egészen másfajta dramaturgia szerint zajlanak a következmények, meglehetősen sokkal durvább eszközök igénybevételével. Hiszen mindaz, ami eddig történt az egyfelől páratlanul ízléstelen és végtelenül erőszakos beavatkozás volt egy - eladdig autonómnak hitt - egyetem működésébe.

Másfelől viszont a rendszerváltás három évtizednyi ideje során korábban sohasem megtapasztalt bátorságú kiállítás; eddig sohasem kipróbált tiltakozási formák, szélesedő körű, olykor nemzetközi hullámokat is felkavaró szolidaritási akciók sorozatát is megélhettük.

Miért pont itt? Miért pont az SZFE lett az a botlókő, amelybe a kormányzati tankok tartósan, legalább öthétnyi időszakra beleakadtak? Miért éri meg a néhány száz hallgatónak (és a velük végig szolidáris tanári karnak) az, hogy a maguk további sorsát kockára téve, szinte az egész országnak mutassanak egészen újfajta ellenállási kultúrát? És miért éri meg az Orbán-rezsimnek az, hogy még a nemzetközi elítélést is elvállalva, ne tegyenek semmiféle engedményt sem? És ha már a kezdetektől bevállalták az erőszakos megoldást, akkor miért haboznak heteken át azt következetesen végig vinni? Miért ment ki egy szeptemberi vasárnap

több mint tízezres tömeg támogatni az egyetemisták petíció-átadó performanszát? Miért lapít az összes többi egyetem vezérkara? Miért süket a kormányzat még a saját szimpatizáns táborából rendre felhangzó kritikai hangokra is?

Ezt a listát bízvást szaporíthatnánk, hiszen e jelenség, valamint a hosszan tartó konfliktus eleve kiváló alkalom arra is, hogy a negyedik éve tartó, ún. „kultúrharc” mérlegét is megvonhassuk, de az a meggyőződésünk, hogy legalább e fönti nyolc kérdésre megközelítőleg elfogadható válaszokat akkor is adhatunk, ha nagy vonalakban végig követjük az ütközet legfontosabb állomásait. Ám az sem egyértelmű, hogy a konfliktus kronológiáját mely pontoktól kezdjük rekonstruálni. Kézenfekvő kiindulópontként kínálkozik egy olyan dátum, amely éppen két hónappal korábbi, mert ettől a pillanattól kezdve a nem beavatottak számára is nyilvánvalóvá válhatott, hogy mire is megy ki a játék?

Július 31-én, egy péntek délutáni kései óráiban Palkovics miniszter kinevezi azt az öt tagú kuratóriumot, amely a jövőben az alapítványi keretek közé kényszerűen átterelt intézményt - az SZFE-t - teljeskörűen irányítani fogja. Az öt tag között nem található egyetlen olyan személy sem, akinek a jelenleg működő egyetem szakmai munkájához bármiféle köze lett volna. Részben a szakma sértett és nyilvánvalóan kormányzati támogatással megerősített jelöltjei ők, részben pedig a gazdasági élet olyan nagyágyúi, akik még formálisan sem kötődnek egyik művészeti ághoz sem. A kormányhoz viszont nagyon is.

És a kuratórium elnöke az a Vidnyánszky Attila, akinek az SZFE léte, munkája, hatása és tevékenysége évek óta nyilvánosan is meghirdetett számla a szemében, s aki láthatóan az egész magyar színházi élet fölötti teljeskörű uralomra törekszik. Nem is eredménytelenül. A Nemzeti Színház igazgatása mellett lényegében begyűjtötte az összes egyéb fontos vezetői funkciót is. Egyébként is, ő lenne az elmúlt években kierőszakolt „kultúrharc” egyik legaktívabb és legnagyobb kormányzati támogatással felruházott élharcosa. Az egyetem oktatói kara, valamint a hallgatóság is nyílt megalázásként éli meg azt, hogy korábban megígérték az ő jelöltjeik, véleményük figyelembevételét is, s most kiderült, hogy ebből egy szó sem igaz. A közvetlen előzmények még május végéig nyúltak vissza.

Május 26-án Semjén miniszterelnök-helyettes egy salátacsomag keretében becsempészett javaslatban terjesztette elő a SZFE gyökeres átalakításának tervét, ami az érintett közeg hangos és drámai ellenállását váltotta ki. A parlament július harmadikán el is fogadta ezt a - senkivel sem egyeztetett elképzelést - a diákok már ekkor tudták, hogy valójában az ő bőrükre, az ő

önállóságuk megnyirbálására megy ki a játék, ezért az említett napon nagyszabású és meglehetősen látványos demonstrációt szerveztek a Kossuth térre annak érdekében, hogy felhívják a törvényhozók figyelmét a készülő igazságtalanságra. Hiába tették, mert a törvényt gond nélkül fogadták el - sokat mond az is, hogy a nyár kellős közepén.

https://hvg.hu/elet/20200703_A_parlament_elfogadta_a_Szinmuveszeti_modellvaltasat

<https://24.hu/kultura/2020/07/03/ascher-tamas-interju-szinhez-es-filmmuveszeti-egyetem-szfe/>

<https://444.hu/2020/07/03/jo-reggelt-kivanok-megjottek-a-donteshozo-zsivanyok-vidamtuntetessel-vartak-a-szinmus-hallgatok-a-parlamenti-szavazast>

A kézenfekvő következtetéseket július 30. után napokon belül egyre többen le is vonják és sorra felmondanak, kilépnek, szerződést bontanak, nyugdíjba mennek vagy egyéb módon tiltakoznak. Heteken belül kiderül, hogy az új kuratóriumnak nem akad majd talán egyetlen olyan partnere sem, aki ezt a felülről kierőszakolt változtatást a munkájával támogatná. Sorra lépnek ki a legismertebb, jelentős nemzetközi elismeréssel rendelkező tanáregyéniségek is az új keretből, nemcsak a vezető beosztásúak. Tiltakoznak a hallgatói testületek, harcol az igazáért a ki nem nevezet, de megválasztott rektor, de egyetlen ellenlépésnek sincs fogantaja.

Szeptember elsején az egyetem vezetői nyilvánosan is bejelentik, hogy az ő közvetítői és/vagy igazságkereső lépéseiknek semmiféle érdemi hatása nem lett – és ők ezennel be is fejeznék a hiábavaló harcukat. **A diákok viszont: nem.** Ők csak most kezdik felvenni a kollektív cselekvés fonalát és váratlan esemény történik: szeptember elsején elfoglalják az egyetem épületét. És azt is nyilvánosságra hozzák, hogy az új, a nyakukra kívülről küldött vezetőket nem ismerik el legitimnek, ezért őket be sem engedik az épületbe, ami az ő álláspontjuk szerint: az övék...Na, erre a lépésre már az egész magyar média felkapja a fejét, de még a külföldiek is. Ez a lépés már a nyugati tévéhíradókban is helyet kap, a hazai médiumokban pedig hatalmas erőfeszítésekkel megkezdődik az épületfoglaló diákok akciójának a megszokott összeesküvés-elméletek közé történő beillesztése. Magyarán, a folyamatos lejáratás és megrágalmazás.

<https://merce.hu/2020/08/31/utcaballal-bucsuztatjak-a-hallgatok-az-allami-szinmuveszetit/>

<https://444.hu/2020/09/01/miert-hallgatnak-a-magyarok-miert-nincs-egyetlen-szavuk-se-arami-tortenik>

<https://444.hu/2020/08/31/lemond-az-szfe-gyakorlatilag-teljes-vezetese>

<https://merce.hu/2020/08/29/az-szfe-szerint-vidnyanszky-mar-ala-is-irta-a-dokumentumokat-amik-felszamolnak-az-egyetem-autonomiajat/>

<https://444.hu/2020/08/29/itt-a-vege-vidnyanszkyek-kezi-vezerlessel-iranyithatjak-az-szfe-t>

<https://www.valaszonline.hu/2020/09/08/szfe-mome-modellvaltas/>

<https://merce.hu/2020/09/01/vidnyanszky-a-kovetkezo-napokban-mar-dontunk-is-az-szfe-uj-vezeteserol/>

(Ezen a ponton a krónikaíró nehezen tudja megállni, hogy ne váltson át egy sokkal személyesebb, mondhatni az ottlévő szemtanú hangnemére. Ugyanis a délutáni hírek hallatán fogtam magam és bementem a Vas utcába, az őrt álló hallgatók be is engedtek, arra tekintettel, hogy korábban huszonegy éven át tanítottam itt. Mi tagadás, nekem is nagy élmény volt forradalmi cselekvési központként látni azt a színpadot és nézőteret, ahol tizenhárom évvel korábban én is átvehettem az akkori rektortól - Ascher Tamástól - a sikeresen megvédett habilitációm oklevelét. Sajnos, nem írhatom meg ehelyütt annak a másfél órának a tapasztalatait, amit ott végig nézhettem. Csak annyit jegyeznek meg, hogy a felszólaló hallgatók bámulatos körültekintéssel, hihetetlen találékonysággal tervezgették együtt a következő lépéseket. S mindenféle illúzióktól mentesen alakíttatták ki a „ha-akkor” stratégiai lépéseiket. Upor Péter rektor, valamint a két helyettese, Novák Eszter és Balázs Gábor őszinte ámulattal nézték a színpadról, ahogyan a spontánul megszerveződő akciósorozat vezetői, alakítói átveszik tőlük a továbbiak irányítását.)

Az adott szeptemberi pillanat mélyebb megértéséhez mindenképpen utalni kell néhány olyan körülményre, amely akkoriban nagyon fontos színezéket jelenthetett. *Egyfelől* ezekben a napokban a világ figyelmét folyamatosan lekötötték a minszki képek, aholis a hatalom a lehető legkíméletlenebb módon bánt a váratlanul nagyra nőtt civil ellenállás résztvevőivel. Nem kell talán külön emlegetni, mennyire NEM hiányzott volna a korabeli magyar vezetésnek hasonló tartalmú képek nemzetközi szétterülése.

Másfelől, éppen ezekben a napokban kezdett csillapodni az a fajta - korábban már részleteiben is bemutatott - botrány, amely az Index kinyírása nyomán hetekig tartott és jócskán vert föl nemzetközi hullámokat is.

Harmadrészt, az Orbán-kormány éppen nyakig volt belesüppedve a következő hétéves uniós költségvetést megelőző döntések körüli háttér-küzdelmekbe, amelyekben a magyar jogállamiság helyzete nagyon is lehetséges ütőlap lehet az azoknak a kezében, akiknek a magyar igények elhárítása fontos lehetett. S ilyen körülmények között aligha engedhette volna meg magának Orbán azt, hogy pl. hogy a magyar hatóságok eljárását a hongkongi jelenetekhez hasonlíthassák.

Egyszóval, a kormányzati szemszögből nézve, az egyetemi helyzet hatósági eszközökkel való rapid elintézése nem látszott az éppen a leghatékonyabb módon bevethető megoldásnak. *Negyedrész*t, az Orbán-kormány az elmúlt évtized során legalább két-három alkalommal akadt már nyilvános, forró és kockázatos konfliktusa a fiatalokkal. Az internetadó kapcsán 2014-ben, majd egy évvel később a CEU zaklatása ügyében, s ezen alkalmakkor azt tanulta meg, hogy az időhúzás lehet a legeredményesebb fegyver. A diákok előbb-utóbb feladták, nem egy kitartó társadalmi csoport, eleinte hangosak, aztán meg elmennek a kollégiumba, a kocsmákba, a magánélet védett világába. Tehát: vártak, vártak.

Szeptember hatodikán kivételesen szép, napos idő köszöntött a fővárosra. Erre a délutánra hirdette meg az egyetemfoglaló diákság azt az akciót, hogy az egyetemi épülettől elindulva, élő csatárláncot alkotva juttatják el a Parlament épületébe a maguk tiltakozó petícióját. Valószínűleg őket is, meg a hatalom képviselőit is meglephette az a fajta aktivitás, ahogyan a főváros népe egyértelmű támogatókként állt a szokatlan akció mellé. Se beszédek, se politikusok, sem pedig csatlakozott elégedetlenek nem szélesítették tovább ezt az akciót annál, amint aminek indult: Szabad ország, szabad egyetem — hallhatta az egész főváros ezen a délutánon. Legalábbis a pesti oldalon mindenképpen. Nem elrugaszkodott túlzás azt állítani, hogy ez a délután az egész három évtizedes rendszerváltás egyik legszebb és legemlékezetesebb tiltakozó eseményévé nőtte ki magát.

<https://qubit.hu/2020/09/10/a-szfe-hallgatoinak-demonstracios-stafetaja-a-kollektiv-identitas-erositesenek-eddig-ritkan-latott-peldaja>

<https://444.hu/2020/09/06/siker-es-volt-a-tuntetes-oriasi-embertomeg-formalt-karnevali-hangulatu-elolancot-az-szfe-vedelmeben>

<https://444.hu/2020/09/06/gulyas-gergely-szerint-azert-tuntetnek-az-szfe-hallgatoi-mert-megszunt-az-allami-felugyelet>

<https://24.hu/belfold/2020/09/06/video-elolanc-szfe-freszfe-tuntetes-vidnyanszky-egyetem/>

Talán a kormányzat is meglepődhetett a vasárnap délután megjelent és igen széleskörű társadalmi támogatottságot sejtető esemény láttán, mert mindez homlokegyenesen ellent mondott mindannak, amit Vidnyánszky naponta sulykolt a kormányzati médiumokban, és amit az egész udvari média reggeltől estig hangoztatott: hogy ti., mindez egy maroknyi anarchista fiatal magánjellegű akciója.

Jórészt e meglepő támogatottságnak is lehetett köszönni, hogy továbbra sem léptek fel az SZFE-t megszállva tartó diákokkal szemben. Ráadásul, Upor Péter kétségbeesett lépése, miszerint egy héttel meghosszabbította a tanév kezdetét, nekik is kapóra jöhetett. Hátha, valamint kitalálnak. Eltelt az újabb hét, de a kormányzatnak továbbra sem jutott semmi egyéb eszébe, mint szegény Vidnyánszky körbe hordozása az általa uralt médiatérben. És ő...igen...újra meg újra elhadarhatta ugyanazokat a sületlenségeket, amelyeket már évek óta szívesen hangoztatott, ha megkérdezték. Most pedig, naponta kérdezték...

Mindeközben, szeptember második felében a hazai film- és színházművészet legnevesebb személyiségei álltak ki nap mint nap az egyetem önállósága érdekében. Egy-két héten belül nemzetközi méreteket öltő szimpatizáns-hullám mutogatja világszerte a tenyerekre írott „free-szfe”- feliratokat, a hallgatók pedig újabb és újabb ötletekkel (pl. a város egészét érintő biciklis felvonulással, a felsőbb hatóságokat újabb petíciókkal bombázó akciókkal, megmozdulásokkal) értesítik az egyre szélesebb nyilvánosságot az őket érő jogtalanságokról. Az egyetemen megszervezett őrsgébe bekapcsolódnak az ott végzett neves színészek, a tíz-húsz-harminc éve végzett osztályok, így a média folyamatosan megkapja a maga mindennapos híryanagát arról, hogy mi folyik az SZFE körül.

(E sorok írója megint kénytelen egy sorban a maga tapasztalataira utalni: szeptember 23-án, szerdán este az egyik, 2013-ban végzett tévérendező/szerkesztő osztály adta az őrsgéget, és engem is az a megtiszteltetés ért, hogy az osztály beszavazott az őrsgéget adó csapatba, így nekem is volt alkalmam arra, hogy néhány órán át átélhessem az ottani, szokatlanul erős és öntudatos szolidaritás semmihez sem hasonlítható hangulatát. Ekkor már negyedik hete tartott ez a szimbolikus őrsgé és nemcsak az őrt állók, az épületben bent élő szervezők, hanem az utcán és a környéken ott gyülekező szimpatizálók tucatjaiból is képet lehetett kapni e közeg eltökéltségéről és a maguk igazságába vetett erős érzelmeiről. Egy apró adalék: ebből az osztályból az egyik végzett lány már két éve Londonban él és dolgozik, de küldött egy A4-es színes portréképet magáról azzal a kéréssel, hogy az őrt állók mutassák fel az ő képét is...)

Közben elkezdtek szervezni az alternatív „titkos egyetem” -képzési lehetőségeket arra az esetre, ha mégis erővel veszik el tőlük az épületüket, s a tanévet a maguk elképzelései szerint el is kezdték e merőben szokatlan és ismeretlen formában. Közben a kormány is kiszivárogtatta, hogy az új kuratórium megkezdheti a maga által elképzelt oktatást valami más épületben, ha mégsem sikerülne a Vas utcát visszafoglalni. Csak azt nem lehetett tudni, hogy kikkel tennék, mert az SZFE tanári karából nem nagyon látszott senki sem kaphatónak arra, hogy Vidnyánszkyékkel együttműködjön. Lassanként eltelt a szeptember is, és más eszköze nem maradt az ottaniaknak, mint az általános sztrájk meghirdetése arra az esetre, ha semmiféle engedményt nem érnének el.

https://azonnali.hu/cikk/20200914_alternativ-tanevnyitot-tartottak-az-szfe-hallgatoi-es-oktatoi

<https://24.hu/kultura/2020/09/14/szfe-hajdu-szabolcs-enyedi-ildiko-nyilt-nap-video/>

<https://24.hu/kultura/2020/09/14/szfe-innovacios-es-technologiai-miniszterium-szinhaz-es-filmmuveszeti-egyetem-barikad-palkovics-laszlo/>

<https://444.hu/2020/09/21/a-kulturharc-szimbolikus-diadalanak-indult-diaklazadas-lett-belole>

https://hvg.hu/kultura/20200921_Szinhaz_es_Filmmuveszeti_Egyetem_sajtotajekoztato

<https://magyarnarancs.hu/belpol/tobb-mint-egy-tucat-egyetemen-szerveznek-forumokat-az-egyetemi-autonomiarol-szfe-s-hallgatok-reszvetelevel-133352>

https://hvg.hu/kultura/20200920_szfe_charta_tuntetes_biciklivel

<https://merce.hu/2020/09/21/az-szfe-diakjai-ombusdmanhoz-fordulnak-az-uj-kuratorium-egyoldalul-lepesei-miatt/>

A kormányzati oldalon pedig egyre inkább Vidnyánszky mindennapos médiaszereplése és néhány súlytalan szimpatizánsának hangulatkeltésére lett bízva a „megoldás”. Míg a legutolsó szeptemberi pillanatokban a kuratórium elnöke ki nem nevezte a maga rektorhelyetteseit, majd még ugyanakkor a kormányzat az ezredesi fokozatú kancellárt. Ezzel elvileg megteremtették az új struktúra vezetési feltételeit - bár, az továbbra is kérdéses, hogy kik fognak itt majd tanítani, kiket és mire?

Így jutottunk el oda, amivel a fejezetet elkezdtek: megjelent Szarka Gábor ezredes a Vas utcában, és mindenki feszülten várja, hogy a következő naptól milyen irányba kanyarodnak az SZFE jövőjét hosszabb távon is eldöntő folyamatok.

(Még néhány mondat a távolabbi múltba húzódo előzményekről) A hazai mérvadó média az elmúlt hetekben tucatnyi alkalommal szólaltatta meg a színházi és a filmes élet legismertebb főszereplőit. Ezekből az interjúkból egyre világosabban rajzolódik ki az a kép, miszerint a kormányzat már meglehetősen hosszú ideje készült erre az akcióra.

Egyrészt megkezdődött ez az erőszakos átalakítás már évekkal korábban az igazgatói pozíciók szisztematikus átcsoportosításával, mert a kedvezményezettek kivétel nélkül abból a körből kerültek ki, akiket sok éve már ott lehetett látni a Fidesz-nagygyűlések színpadjain. Másrészt egyre jobban szorult a hurok azon színházak körül, amelyeket nem sikerült eltulajdonítaniuk. A költségvetési finanszírozási szabályok tavalyi átalakítása már előre jelezte, hogy mely színházakat gondolja a kormányzati kultúrpolitika megszüntetendőnek.

A tavaly decemberi tüntetések már ennek apropóján törtek ki, és nem lehetett azt remélni, hogy a kormányzat elfeledte volna azt a vereséget, amelyet ezen a téren is - a megváltozott önkormányzati választási eredmények következtében - elszenvedett. Az idei év elején pedig a Gothár-ügy nagyon is kapóra jött ahhoz, hogy nemcsak a Katona József színházzal, hanem ennek ürügyén az egyetemmel is le lehessen számolni. Annál is inkább, mert éppen ez az a színház, amelynek művészeti vezetői és színészei az SZFE-n is meghatározó jellegű tanárok voltak az elmúlt három évtized során is. Harmadrészt - és ez lenne a legfontosabb szempont: az SZFE elleni fellépést a tágabb keretek között elemző írások mindegyikének feltűnik az a fajta eltökéltség, amelyet a kormányzat a legerősebb kisugárzású értelmiségi műhelyek ellen évek óta tudatosan folytat.

E nagyszabású leépítő/pusztító hadjáratnak a korábbról jól ismert állomásait 2010 őszétől a közszolgálati média elrablása, majd a CEU elleni hisztéria, a Népszabadság példátlanul pofátlan beszántása, 2018/19-ben az MTA - és kutatói hálózata - elleni másfél éves hadjárat, közben a legnagyobb egyetemek önállóságának felszámolása, és mindezzel párhuzamosan az iskolarendszer feudalizálása jelentette.

Ebbe a sorba hézagmentesen illeszkedett bele mindaz, amit az idei nyáron előbb az Indexszel, majd azonnal utána az SZFE kapcsán megtettek. Talán valakik, valahol összeállítják azt a dokumentum-gyűjteményt, amely a Fidesz elmúlt tíz évében az intellektuális és alkotómunka önállóságának, s így a kritikai gondolkodás kialakulásának a megakadályozása érdekében folytatott hadjáratot szegélyezte. Az elmúlt két hónapban mindenestre számos olyan írás jelent meg, amely e későbbi rekonstrukció számára igen fontos adalékokat rögzített:

- Így darálják be a Színműt. Mhang. Aug. 7.

- Ascher Tamás-interjú: Fogy a levegő. Mhang. Aug. 7.
- Németh Gábor: A zártságról és a szabadságról. HVG. Szept. 10.
- Tanulni szeretnénk egy szabad egyetemen. Mhang. Szept. 11.
- Lemossák az alázatot. HVG. Szept.10.
- Az őrzők. Diákok védik az egyetemi autonómiát. MNCS. szept. szept. 10.
- Hol a színészünk? /Lakner Z. /Jelen. Szept 10.
- Free Szfe. Jelen. Szept 10-egy egész blokk, 6-20.oldalakon.
- A szabadságot próbájuk megtanítani a diákságnak, Máthé Gábor-int. ÉS. Szept. 11.
- Az életmű megszakad. MnCS. szept. 24.

A magunk krónikáírásában eddig a pontig jutottunk el. S mit tesz a sors, továbbá az elkötelezett közéleti újságírás: október harmadikán a Népszava szombati számában egészen különleges mellékletet jelentett meg az egyetlen állva maradt hazai napilap. 32 oldalas mellékletében - VAS UTCAI POLGÁROK címmel – egészen páratlanul alaposan és sok szempontból dokumentálva adják közre a SZFE hallgatóinak és oktatóinak különleges küzdelmét. E dokumentumhalom első harmadában nyolc teljes oldalon keresztül, mintegy ötven lépésben ismertetik azt az eltökélt kultúrharcot, amely 2018 januárjától kezdve könyörtelen következetességgel vezette el a jelen kormányzatot a színházi élet, s ezen belül ennek is a lelkét jelentő felsőoktatási intézmény karakterének megtöréséig. Későbbi korok kutatóinak felbecsülhetetlenül hasznos forrása lehet majd ez a 32 oldalnyi dokumentáció.

Az utolsó megjegyzésünk: október 8-án, csütörtökön az újonnan kinevezett kancellár megpróbált bejutni az egyetem épületébe, a blokádot fenntartó hallgatók azonban nem engedték be. Az eseményt óriási médiaérdeklődés kísérte, készült is minderről egy tizenkét perces kisfilm: <https://444.hu/2020/10/08/igy-pattant-le-a-hatalom-embere-a-hallgatok-sorfalarol>

https://hvg.hu/itthon/20201009_szfe_fizetes_szarka_gabor_hallgatok_egyetemfoglalas

https://index.hu/belfold/2020/10/08/szfe_uj_vezetoseg_nyilatkozat/

<https://merce.hu/2020/10/09/ortornyot-epitettek-az-szfe-hallgatoi-a-miniszterium-ele-hogy-orankent-emlekeztessek-palkovicsot-a-koveteleseikre/>

<https://24.hu/kultura/2020/10/10/szfe-modellvaltas-egyetemi-autonomia-politika-egyetemfoglalas-derenyi-andras/>

4.4. Kultúrharca a nagy ügyek árnyékában

Az év harmadik negyedévét, s főként a nyári hónapokat oly' mértékben terhelte meg az általunk eddig aprólékosan ismerttetett két botránysorozat, hogy ezek szélárnyékában alig kelthetett feltűnést néhány olyan egyéb ügy, amely talán más időkben sokkal hangosabb közéleti visszhangot kaphatott volna, mint amit e későnyáron kivívhatott magának. E négy ügyet mi is legfeljebb egy-egy hosszabb bekezdésnyi terjedelemben érintenénk, s csak azért hozzuk szóba, mert mindegyikük roppant szerves módon illeszkedik bele abba a főáramba, amelynek hajtóerejét a Fidesz kultúrpolitikai offenzívájának tervezett, eltökélt és bármi áron történő kivitelezése adja.

4.4.1. Személycserék az MTA élén

Jóideje tudható volt, hogy Lovász László elnöki megbízatása az idei májusban lejár, miként az is, hogy a helyére az a Freund Tamás pályázik, akinek kormányzati elkötelezettsége nem tartozott a különösebben titkolni való vonzalmak közé. Az elnöki szék mellett további öt fontos vezető beosztásban is cserék voltak várhatóak, ezért az Akadémia további, jócskán beszűkített mozgásterének lehetőségeiről sokat elárulhatott az is, hogy e testület milyen mértékben lesz/lehet képes a maga megmaradt önállóságának az őrzésére. Nos, e folyamat nagyjából az előre jelezhető módon zajlott, a fölöttébb tanulságos részletek azért nem ismertetnénk, mert Kenesei István szünet nélküli krónikáiból aprólékosan nyomon követhető mindaz, ami e szomorú leépítésből megismerhető.

Kenesei István:

- Vonzalmak, választások. ÉS. Jún. 17.
- A világ bús tengere. ÉS. Jún. 31.
- Új idők új dalai. ÉS. Aug. 19.
- Hol a színpad? Kin-e vagy bent? ÉS. Szept. 11.

4.4.2. OTKA-pályázatok utólagos megbolygatása

Erre sem volt még példa. A szakzsűrik megtették a maguk javaslatait és még a nyáron beterveztették a maguk sokszorosan megindokolt javaslatukat, hogy mely pályázók kaphassanak OTKA-támogatást a jövőben. Az augusztus 28-án megjelent hivatalos lista viszont több helyen - szám szerint 16 esetben – nem egyezett meg a kollégiumok véleményével,

hanem ... - mit tesz a NER mágikus ereje – olyan kutatók kaptak pénzt és lehetőséget, akiknek a különféle kormányzati szervekhez való érintettsége több mint nyilvánvaló volt. Lett is botrány, magyarázkodás, annyi mindenképpen kihámozhatóvá vált, hogy az ITM egyik helyettes államtitkára személyesen intézte ezt a „felülbírálatot”, nagyjából a közvetlen főnökének ízlése szerint és kedvezményezettjei érdekében. Ez a fajta nyílt politikai elfogultság és szemérmetlen szervilizmus eleddig nem volt gyakorlat a hazai tudományos életben, de jobb, ha hozzászokunk ahhoz, hogy a Palkovics-vezette minisztérium dinamizmusa nem ragad le mindenféle mondvacsinált jogi előírások betartásának kényszerénél.

- Belepiskáltak. MnCS. szept 10.
- Kenesei id. m.ÉS. Szept 11.
- Kiszervezett kultúrpolitika. MHang. Júl. 3.
- Megáll a tudomány. Politikai beavatkozás. HVG. szept. 10.

4.4.3. Folyóiratok támogatása és nem támogatása

Mint minden más területen, így a folyóiratok éves támogatásának megítélése is idővel egy-két kézben koncentrálódó folyamattá egyszerűsödött le. Ez az egy-két kéz pedig ugyanazon két emberé, akik most már a magyar irodalmi életben élet-halál uraivá válva eldönthetik, hogy mely szerzők, termékek, kiadványok szolgálhatják leginkább az Új Idők szellemiségét. Ezért azután sok éves, több évtizedes múlttal rendelkező kiadványok is kénytelek lesznek megszűnni, mert az nem kérdés, hogy egy gazdasági válság közepén aligha akadhat az állam helyébe lépő másféle mecenatúra.

- Húzzátok le! Bajba jutott folyóiratok. MnCS. aug. 6.

4.4.4. Átírt történelem, hazafias oktatás

Még tavalyi évről húzódott át az idej évre az az eltökéltség, hogy az új Nemzeti Alaptanterv kívánalmainak megfelelően születhessenek meg új és egységes tankönyvek is. A járvány elsodorta az irodalomtankönyvek botrányát, a nyár elején viszont már az újfajta történelemkönyvek gyermeteg és a napi politikai ötletekkel harmonizáló megoldásai szűrhattak szemet a szaktanároknak. Majd az ő panaszai nyomán a médiának is.

Ezek után ne lepődjünk meg, ha gyermekünk a kalandozások szégyene helyett jogos államvédelmi akciókról fog hallani, továbbá lelkes híve lesz a 19. század végén megálmodott

hun-magyar-rokonságnak stb. A nagyobb horderejű botrányok árnyékában nem kelthetett nagyobb feltűnést az a bravúr, hogy Kásler minisztert ugyan jobbnak látszotta járvány idejére eltüntetni, ám az általa képviselt amatőr-történész szellemiséget legalább az új tankönyvekben mégis csak sikerült érvényre juttatni.

- Tankönyv által homályosan. Újraírt történelem. HVG. Júl. 2.
- Mesék a múltból. MnCS. júl. 2.
- Hogyan olvassunk történelmet? ÉS. Júl. 10.

Talán ezt a négy ügyet nem is illet volna szóba hoznunk, mégis úgy véljük, hogy a harmadik éve meghirdetett és szünet nélkül folytatott „kultúrharcnak” korántsem jelentéktelenek az epizódjai. Mindegyik eset ugyanis ékes illusztrációja annak, amit Romsics Ignác egy terjedelmes interjúban magyarázott el. Hogy ti. a meghirdetett kulturális küzdelem egyértelműen törekszik egy olyan új emlékezetpolitika kialakítására, amely a mintáit ugyan még a háború előtt - számos elemében igen vitatható - örökségből próbálja előteremteni. Eszköztárában viszont sokkal inkább az államszocialista gyakorlat egyneműsítő, ideológiai kizárólagosságokra építő módszereit eleveníti fel. Ezen belül főként az irracionális mértékűvé erősített polarizáció és a zsigeri társadalomtudomány-ellenesség kezd egyre inkább kibontakozó vonássá lenni.

Tulajdonképpen azt tartjuk leginkább bámulatra méltónak, hogy az egész országot alapjaiban megrázkódtató, szinte mindenféle életkereteket felforgató hónapok erős sodrésaiban is milyen erővel volt képes ez a kormányzat további ösztönzést, segítséget, pénzt és cselekvési lehetőséget biztosítani mindazon embereknek és csoportosulásoknak, amelyeknek egyetlen törekvésük e kultúrharcnak becézett intézményrombolás és értékpusztítás volt és maradt. Miközben az elsőszámú vezetők szünet nélkül a veszélybe jutott nemzet tagjainak elengedhetetlen összefogásáról papoltak.

- Romsics Ignác: Újjáéledő autokratikus hagyomány, Mhang. Szept. 18.
- Fazekas/Gábor/Vörös: Kódolt kódolatlanság. ÉS. Szept. 18.
- Aki időt nyer. Orbán Viktor és a kultúrharc. MnCs. aug. 6.
- Továbbá a már említett négy Kenesei-írás az ÉS-ben.

5.Éledező ellenzék

Az elmúlt néhány hónapban több fel- és megjegyeznivalót találtunk az ellenzék házatáján, mint korábban akár éveken át. Augusztusban például a hat párt vezetői megállapodtak abban, hogy

- a következő választásokon egy, közösen támogatott jelöltjük lesz a Fidesz támogatottjával szemben,
- törekedni fognak közös kormányzati program kialakítására,
- közösen támogatott miniszterelnök-jelöltjük lesz,
- a felmerülő vitás személyi kérdések eldöntésében bátran fogják alkalmazni a tavaly már bevált előválasztási metódust.

A kormányzati média és még a függetlenek egy része is hangos fanyalgással fogadta mindezt, a mi véleményünk viszont az, hogy e lépésekkel többet tettek, mint amire előtte egy évtizeden keresztül.

- https://azonnali.hu/cikk/20200922_hany-listaval-erdemes-hany-listaval-szukseges
- <https://hirklikk.hu/kozelet/torok-gabor-tobb-eselye-van-az-ellenzeknek-mint-eddig/368959>
- https://hvg.hu/360/202035_ellenzeki_osszefogas_minimalis_elofeltetel_utolso_esely_egy_a_tabor_tobb_a_zaszlo
- <https://pcblog.atlatszo.hu/2020/08/20/ellenzeki-targyalasok-ervenyes-es-reszben-eredmenyes-nulladik-fordulo/>

A leendő kormányzati program készülésében pedig egyidejűleg többféle, a pártoktól független, ám nagyon is együttműködéspárti szerveződésre is támaszkodhatnak. Olyanokra, amelyeknek szakmai tekintélye, súlya több szempontból is meghaladja a jelenlegi ellenzék által felmutatható kompetenciákat.

Szeptemberben például a V21 csoport állt elő meglehetősen színvonalas, huszonegy pontban összefoglalt „nemzeti minimumprogrammal.” Ami e csoport összetételében különösen meggondolkodtató, az egyszerre két szempont is. Egyrészt a tagjai között hat korábbi kormányban már közvetlenül kormányzati tapasztalatokat szerzett, komoly szakmai tekintéllyel rendelkező személyeket találhatunk. Másrészt a többségüket a legkevésbé sem lehet a hagyományos baloldalhoz kötni, hanem sokkal inkább az egykori MDF mérsékelt-jobbközép irányzatához.

- <https://www.v21.hu/nemzeti-minimum>
- <https://hang.hu/belfold/2020/09/28/ez-lehetne-a-kozso-ellenzeki-program-alapja-volt-kormanytagok-alltak-elo-vele/>
- <http://www.atv.hu/belfold/20200929-v21-egy-kozso-lista-elosegitheti-az-ellenzek-ketharmados-gyozelmet>

- <https://hang.hu/belfold/2020/09/28/ez-lehetne-a-kozos-ellenzeki-program-alapja-volt-kormanytagok-alltak-elo-vele/>
- <https://www.v21.hu/bevezet%C5%91>
- <https://www.v21.hu/>

Némileg ezzel párhuzamosan szerveződik az az „Elegy” -nevű csoportosulás, amelynek tagjai némileg máshol keresik e leendő ellenzéki minimum tartalmi kérdéseit. Őket főként a jogállamiság és az alkotmányos rend helyreállításának a feladata foglalkoztatja.

<https://elegy2020.hu/bemutakozas/>

<https://elegy2020.hu/egyuttmukodo-szervezetek/>

<https://merce.hu/2020/08/16/kozos-ellenzeki-egeszsegugyi-allasfoglalast-adott-ki-az-eddig-lathatatlan-ellenzeki-egyuttmukodes-elegy-szervezet/>

https://index.hu/belfold/2020/10/08/partokon_kivul_de_a_partokkal_kozosen_alkotnanak_ellenzeki_alternativat/

https://magyarugyved.blog.hu/2020/10/09/elegy_kormanyvaltas_eseten_az_alkotmanyossag_helyreallitasa_az_első_feladat

Lehetne minderre mondani, hogy nincs ez még kiforrva, túlzottan sokszínű stb. Mégis, az a véleményünk, hogy mindaz, ami e térfélen mostanában történt, jó alapja lehet egy valóságos politikai versenynek - 2022 tavaszán.

Tudja ezt nagyon jól Orbán Viktor is. „Készüljetek” - írta a saját táborának, de ezt a felszólítást most már egyre többen és több helyen veszik magukra. S nemcsak azok, akikre ő számít.

2020. október 1-10.